

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ADANA DR. S. HALUK UYGUR EVİ
RESTORASYON PROJESİ**

**Y. LİSANS TEZİ
Mimar Sezgi DÜZENÖĞLU**

Anabilim Dalı : MİMARLIK

Programı : RESTORASYON

HAZİRAN 2006

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ADANA DR. S. HALUK UYGUR EVİ
RESTORASYON PROJESİ**

**Y. LİSANS TEZİ
Mimar Sezgi DÜZENÖĞLU
(502021161)**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 8 Mayıs 2006
Tezin Savunulduğu Tarih : 14 Haziran 2006**

**Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Deniz MAZLUM
Diğer Jüri Üyeleri Yrd. Doç. Dr. Gülsün TANYELİ (İ.T.Ü.)
Doç. Dr. Cengiz CAN (Y.T.Ü.)**

HAZİRAN 2006

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince bana inancı ile en büyük destekçim olan çok değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Deniz MAZLUM'a; tezime konu olan yapıda uzun bir süre çalışma yapmama izin veren ev sahibi sayın Dr. S. Haluk UYGUR'a; Adana'da geçirdiğim uzun çalışma süresi boyunca, ölçü alırken ve araştırma yaparken bana tüm içtenliği ile yardım eden canım kardeşim Serap DÜZENÖĞLU'na; total station ile optik okuma yapabilmeme yardım eden harita teknikeri Erol KARABOĞA'ya; optik okumadan elde edilen verilerin çizim ortamına aktarılmasını sağlayan harita mühendisi sayın Sadık DEMİR'e; sorularımın bıkıp usanmadan cevap veren Yrd. Doç. Dr. İpek DURUKAN'a; destek, yardım ve sevgisi ile İstanbul'daki elim ayağım olan çok değerli Zafer KETİZMEN'e; zor anlarda benden yardımını esirgemeyen mimar arkadaşım Gökçe KETİZMEN'e; yapıyla ilgili çok değerli bilgiler edindiğim sayın Kadir KAZAN'a; hayatımın her aşamasında bana maddi-manevi destek olup sonsuz sabır gösteren sevgili babam Nejdett DÜZENÖĞLU'na; sevgi ve desteği ile her zaman yanımda olan biricik annem Zühal DÜZENÖĞLU'na ve beni her zaman en içten şekilde destekleyen ailemin diğer üyelerine tüm kalbimle teşekkür ederim.

Haziran 2006

Sezgi DÜZENÖĞLU

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ

vi

ÖZET

xii

SUMMARY

xiv

1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	1
1.2. Kapsam ve Yöntem	2
2. ADANA İLİ	3
2.1. Coğrafi Konum	3
2.2. Tarihsel Gelişim	4
2.3. Adana Sivil Mimarlık Geleneği	6
3. DR. S. HALUK UYGUR EVİ	9
3.1. Konum	9
3.2. Tarihsel Gelişim	10
3.2. Adana Sivil Mimarlık Geleneği İçinde Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin Yeri	11
4. YAPININ ÖZELLİKLERİ	12
4.1. Zemin Kat	13
4.1.1. Z01 Mekânı (Sofa)	14
4.1.2. Z02 Mekânı (Mutfak)	14
4.1.3. Z03 Mekânı (Merdiven Kovası)	15
4.1.4. Z04 Mekânı (Oda)	15
4.1.5. Z05 Mekânı (Kiler)	16
4.1.6. Z06 Mekânı (Oda)	16
4.1.7. Z07 Mekânı (Oda)	17
4.1.8. Z08 Mekânı (Banyo)	17
4.1.8. Z09 Mekânı (Helâ)	18
4.1.8. Z10 Mekânı (Mutfak ve Çamaşırhane)	18
4.1.8. Z11 Mekânı (Bahçe)	19
4.2. Birinci Kat	20
4.2.1. 101 Mekânı (Sofa)	20
4.2.2. 102 Mekânı (Mutfak)	21
4.2.3. 103 Mekânı (Merdiven Kovası)	21
4.2.4. 104 Mekânı (Oda)	22
4.2.5. 105 Mekânı (Oda)	22
4.2.6. 106 Mekânı (Oda)	23
4.2.7. 107 Mekânı (Oda)	24
4.2.8. 108 Mekânı (Banyo)	24
4.2.9. 109 Mekânı (Helâ)	24

4.3. Cepheler	25
4.3.1. Doğu Cephesi	25
4.3.2. Güney Cephesi	27
4.3.3. Batı Cephesi	28
4.3.4. Kuzey Cephesi	29
4.4. Yapı Bileşenleri	29
4.4.1. Kapılar	29
4.4.2. Pencereler	30
4.4.3. Kafesler	31
4.4.3. Merdivenler	31
4.4.3. Ocaklar	32
4.5. Yapısal Elemanlar	32
4.5.1. Duvarlar	32
4.5.2. Döşemeler	33
4.5.3. Çatı	33
4.6. Malzeme ve Yapım Tekniği	33
4.7. Bozulmalar	34
4.5.1. Yapı Elemanları ve Mekânlarda Görülen Bozulmalar	34
4.5.2. Strüktürel Bozulmalar	34
4.5.3. Malzeme Bozulmaları	35
4.8. Yapıdaki Farklı Dönemlerin Analizi	35
4.8.1. Ayırt Edilebilen Dönemler	35
4.8.1.1. Özgün Tasarım (1929)	36
4.8.1.2. I. Dönem Eki (1952)	36
4.8.1.3. II. Dönem: Ekler-Yeni Döşeme Kaplamaları (1970'ler)	36
4.8.1.4. III. Dönem Ekleri (1998 sonrası)	37
5. RESTİTÜSYON	38
5.1. Yapıdaki Restitüsyon Sorunları	38
5.2. Restitüsyon Kararlarına Işık Tutan Veri, Belge ve Bilgiler	39
5.3. Restitüsyon Kararları	40
6. RESTORASYON	42
6.1. Yapının Onarımına İlişkin Müdahaleler	42
6.1.1. Temizleme	42
6.1.2. Sağlamlaştırma	43
6.1.2.1. Taşıyıcı Sistemin Sağlamlaştırılması	43
6.1.2.2. Malzemenin Sağlamlaştırılması	44
6.1.3. Mevcut Donanımın ve Yapı Bileşenlerinin Yenilenmesi	45
6.2. Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler	46
6.2.1. Önerilen Yeni İşlev	46
6.2.2. Önerilen Yeni Çevre Düzenlemesi	47
7. SONUÇ	49
KAYNAKLAR	50
EKLER	52

EK A: Haritalar ve fotoğraflar	53
EK B: Yazılı belgeler	131
EK C: Çizimler	147
ÖZGEÇMİŞ	203

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
EK A : Haritalar ve fotoğraflar.....	53
Şekil A.1 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin günümüzdeki görünümü.....	54
Şekil A.2 : Adana'da tarihi merkezin gelişimi.....	54
Şekil A.3 : Adana ili ve çevresinin siyasi haritası.....	55
Şekil A.4 : Adana ili ve çevresinin fiziki haritası.....	55
Şekil A.5 : M.Ö. 2. Binde Anadolu.....	56
Şekil A.6 : 19. yy.'da Victor Langlois'nın gözüyle Taşköprü.....	56
Şekil A.7 : Seyhan Nehri'nin doğu ve batı kıyılarından Taşköprü'nün görünümü.....	57
Şekil A.8 : Adana vilayeti haritası.....	57
Şekil A.9 : Tepebağ Mahallesi, 17. Sokak, No:75.....	58
Şekil A.10 : 20. yy. başında Kayalıbağ Mahallesi'nde inşa edilmiş görkemli konaklar.....	58
Şekil A.11 : Ulucami Mahallesi, 4. Sokak, No:61-A.....	59
Şekil A.12 : Adana'da kışlık ve yazlık katların bir arada kullanıldığı sivil mimarlık örnekleri.....	59
Şekil A.13 : Geleneksel Adana konutlarında dış ve iç sofalı planların gelişimi.....	60
Şekil A.14 : Adana uydu fotoğrafında Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin konumu...	60
Şekil A.15 : 20. yy. başında Adana'daki sel felaketlerinden biri.....	61
Şekil A.16 : Adana şehri, Seyhan Nehri ve Taşköprü.....	61
Şekil A.17 : 1900'lü yıllara ait bir kartpostalda Seyhan nehrinin doğu tarafından şehrin panoramik görünümü.....	61
Şekil A.18 : Seyhan nehrinin doğu tarafından şehrin "günümüzdeki" panoramik görünümü	61
Şekil A.19 : Seyhan Nehri kıyısındaki Dr. S. Haluk Uygur Evi.....	62
Şekil A.20 : Türkocağı Mahallesi ve çevresindeki önemli yapılar.....	62
Şekil A.21 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'ne ait 1930 tarihli tapu senedi.....	63
Şekil A.22 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin güney cephesi ve zemin kata ait ana giriş kapısı.....	64
Şekil A.23 : Zemin kat ana giriş kapısının eşik kotu ile girişteki döşeme kotu	64
Şekil A.24 : Zemin kat ana giriş kapısının içten görünümü.....	65
Şekil A.25 : Z01 mekânının balkona açılan dört kanatlı ahşap kapısının içten görünümü.....	65
Şekil A.26 : Z01 mekânının döşeme malzemesi olarak karosiman.....	66
Şekil A.27 : Z01 mekânının giriş holü bölümünün batı duvarı ve tavan kaplaması.....	66
Şekil A.28 : Z02 mekânına ait ahşap giriş kapısı.....	67
Şekil A.29 : Z02 mekânının batı ve kuzey duvarlarında yer alan pencereler...	67
Şekil A.30 : Z02 mekânının kuzey duvarında yer alan ocak.....	68
Şekil A.31 : Z02 mekânının duvarlarındaki boya kabarması ve dökülmesi.....	68
Şekil A.32 : Z02 mekânının doğu duvarında yer alan derin diyagonal çatlak...	69

Şekil A.33	: Z02 mekânının tavanı.....	69
Şekil A.34	: Z03mekânından başlayan ahşap merdivenin ilk kolu.....	70
Şekil A.35	: Z03mekânından başlayan ahşap merdivenin ilk basamağı ve taşıyıcıları.....	70
Şekil A.36	: Z03mekânında yer alan -kapatılmış- bahçeye çıkış kapısı.....	71
Şekil A.37	: Z03 mekânının döşeme malzemesi karosimanlar.....	71
Şekil A.38	: Z03 mekânının güney yönüne sonradan eklenmiş olan ahşap bölücü.....	72
Şekil A.39	: Z04 mekânının giriş kapısı.....	72
Şekil A.40	: Z04 mekânının doğu duvarındaki pencereler.....	73
Şekil A.41	: Z04 mekânının doğu duvarındaki pencerelerin cepheden görünüşü.....	73
Şekil A.42	: Z04 mekânının kuzey duvarındaki pencereler.....	74
Şekil A.43	: Z04 mekânının kuzey duvarındaki pencerelerin cepheden görünüşü.....	74
Şekil A.44	: Z04 mekânının batı duvarındaki derin çatlak.....	75
Şekil A.45	: Z04 mekânının tavanı.....	75
Şekil A.46	: Z05 mekânının giriş kapısı.....	76
Şekil A.47	: Z05 mekânının tavanı.....	76
Şekil A.48	: Z06 mekânının giriş kapısı.....	77
Şekil A.49	: Z06 mekânının doğu duvarındaki pencereler.....	77
Şekil A.50	: Z06 mekânının güney duvarındaki pencereler.....	78
Şekil A.51	: Z06 mekânının duvarlarındaki boya dökülmesi ve çatlaklar.....	78
Şekil A.52	: Z06 mekânının tavanı.....	79
Şekil A.53	: Z07 mekânının giriş kapısı.....	79
Şekil A.54	: Z07 mekânının güney duvarındaki pencere.....	80
Şekil A.55	: Z07 mekânının tavanı.....	80
Şekil A.56	: Z08 mekânının giriş kapısı.....	81
Şekil A.57	: Z08 mekânının döşeme kaplaması.....	81
Şekil A.58	: Z08 mekânının duvarları.....	82
Şekil A.59	: Z08 mekânının güney duvarındaki pencere.....	82
Şekil A.60	: Z09 mekânının giriş kapısı.....	83
Şekil A.61	: Z09 mekânının farklı döşeme kaplamaları.....	83
Şekil A.62	: Z09 mekânında yer alan klozet ve alaturka helâ taşı.....	84
Şekil A.63	: Z09 mekânının duvarları.....	84
Şekil A.64	: Z09 mekânının güney duvarındaki pencere.....	85
Şekil A.65	: Z10 mekânının bahçe içindeki konumu ve genel görünüşü.....	85
Şekil A.66	: Z10 mekânının giriş kapısı.....	86
Şekil A.67	: Z10 mekânının güney duvarındaki pencereler.....	86
Şekil A.68	: Z10 mekânının doğu duvarındaki pencere.....	87
Şekil A.69	: Z10 mekânının kuzeydoğu köşesinde yer alan davlumbaz.....	87
Şekil A.70	: Z11 mekânının en önemli bitkisi olan servi ağacı.....	88
Şekil A.71	: Z11 mekânının doğu yönündeki duvarlar.....	88
Şekil A.72	: Z11 mekânının batı yönündeki sınırını belirleyen ondüle levhalarla oluşturulmuş çit.....	89
Şekil A.73	: Z11 mekânının doğu yönündeki -kapatılmış- bahçe kapısı.....	89
Şekil A.74	: Birinci kat ana giriş kapısı.....	90
Şekil A.75	: Birinci kat ana giriş kapısı iç görünüşü.....	90
Şekil A.76	: 101 mekânını balkona bağlayan dört kanatlı ahşap kapı.....	91
Şekil A.77	: 101 mekânının tavanı.....	91

Şekil A.78	: 102 mekânının giriş kapısı.....	92
Şekil A.79	: 102 mekânının batı duvarındaki pencere (güney duvarına yakın)	92
Şekil A.80	: 102 mekânının batı duvarındaki pencere (kuzey duvarına yakın)	93
Şekil A.81	: 102 mekânının kuzey duvarındaki ocak.....	93
Şekil A.82	: 102 mekânının doğu duvarındaki derin çatlak	94
Şekil A.83	: 102 mekânının kuzey duvarından başlayan ve batı duvarında devam eden derin çatlak.....	94
Şekil A.84	: 102 mekânının tavanında yer alan çatı arasına çıkmayı sağlayan boşluk.....	95
Şekil A.85	: 103 mekânındaki ahşap merdiven.....	95
Şekil A.86	: 103 mekânındaki ahşap platform.....	96
Şekil A.87	: 103 mekânının kuzey duvarındaki pencere.....	96
Şekil A.88	: 103 mekânının doğu duvarındaki derin diyagonal çatlak.....	97
Şekil A.89	: 103 mekânının batı duvarındaki derin çatlak.....	97
Şekil A.90	: 103 mekânının tavanı.....	98
Şekil A.91	: 104 mekânının giriş kapısı.....	98
Şekil A.92	: 104 mekânının kuzey duvarındaki pencereler.....	99
Şekil A.93	: 104 mekânının doğu duvarındaki pencereler.....	99
Şekil A.94	: 104 mekânının güney duvarındaki pencere.....	100
Şekil A.95	: 104 mekânının batı duvarındaki derin çatlak.....	100
Şekil A.96	: 105 mekânının giriş kapısı.....	101
Şekil A.97	: 105 mekânının doğu duvarındaki pencereler.....	101
Şekil A.98	: 105 mekânının güney duvarındaki pencereler.....	102
Şekil A.99	: 105 mekânının kuzey duvarındaki pencere.....	102
Şekil A.100	: 105 mekânının batı duvarındaki derin diyagonal çatlak.....	103
Şekil A.101	: 106 mekânının giriş kapısının da içinde yer aldığı ahşap bölücü.	103
Şekil A.102	: 106 mekânının doğu duvarında yer alan derin çatlak.....	104
Şekil A.103	: 106 mekânının batı duvarında yer alan çatlakların kesiştiği nokta.....	104
Şekil A.104	: 106 mekânının güney duvarında yer alan balkon kapısı.....	105
Şekil A.105	: 107 mekânının giriş kapısı.....	105
Şekil A.106	: 107 mekânının kuzey duvarında yer alan kapının üzerindeki ciddi çatlaklar.....	106
Şekil A.107	: 107 mekânının güney duvarında yer alan pencerenin üzerindeki ciddi çatlaklar.....	106
Şekil A.108	: 108 mekânının giriş kapısı.....	107
Şekil A.109	: 108 mekânının doğu duvarındaki derin çatlak.....	107
Şekil A.110	: 108 mekânının batı duvarındaki derin çatlak.....	108
Şekil A.111	: 108 mekânının güney duvarındaki pencere.....	108
Şekil A.112	: İki bölümden oluşan 109 mekânının giriş kapısı.....	109
Şekil A.113	: 109 mekânının giriş bölümündeki özgün döşeme kaplaması.....	109
Şekil A.114	: 109 mekânının giriş bölümündeki ahşap tavan.....	110
Şekil A.115	: 109 mekânının giriş bölümünün batı duvarındaki pencere.....	110
Şekil A.116	: 109 mekânının helâ bölümüne giriş kapısı.....	111
Şekil A.117	: 109 mekânında yer alan özgün helâ taşı.....	111
Şekil A.118	: 109 mekânının güney duvarında yer alan pencere.....	112
Şekil A.119	: 109 mekânının helâ bölümünün batı duvarındaki pencere.....	112
Şekil A.120	: 109 mekânının helâ bölümünün tavanı.....	113
Şekil A.121	: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin iki yolun kesiştiği noktadaki konumu.....	113

Şekil A.122 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin gösterişli doğu cephesi.....	114
Şekil A.123 : Yapının doğu cephesinde yer alan sivri kemer ve niş şeklinde içeri doğru çekilmiş giriş mekânı.....	114
Şekil A.124 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin 1998 Ceyhan depreminden hemen sonraki görünümü.....	115
Şekil A.125 : Doğu cephesinin kuzey cephesi ile birleştiği noktada kesilen içbükey çinko saçak.....	115
Şekil A.126 : Güney cephesinde kesilen kat silmesi.....	116
Şekil A.127 : Şubat 2006'da yapılan yeni kaldırım döşemesinden önce çekilmiş bir fotoğrafta 8 Sokak'ın asfalt zemini.....	116
Şekil A.128 : Şubat 2006'da yapılan yeni kaldırım döşemesine göre eşik kotu aşağıda kalan giriş kapısı.....	117
Şekil A.129 : Şubat 2006'da yapılan yeni kaldırım döşemesine göre asma kilidi kullanılamaz hale gelen bahçe kapısı.....	117
Şekil A.130 : Güney cephesinde yer alan -özgün- giriş kapısı.....	118
Şekil A.131 : 106 mekânının güney yönündeki balkon kapısının cepheden görünümü.....	118
Şekil A.132 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin batı cephesi (8 Sokak'tan görünüm)	119
Şekil A.133 : Z02 (mutfak) mekânının batı yönündeki penceresi.....	119
Şekil A.134 : Z01 (sofa) mekânının batı yönündeki balkon kapısı.....	120
Şekil A.135 : 102 (mutfak) mekânının batı yönündeki pencereleri.....	120
Şekil A.136 : Birinci kat balkonu üzerindeki ondüle levha saçığının ahşap taşıyıcıları.....	121
Şekil A.137 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin batı cephesi kısmi görünümü.....	121
Şekil A.138 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin kuzey cephesi kısmi görünümü.....	122
Şekil A.139 : Z02 (mutfak) mekânının kuzey yönündeki penceresi.....	122
Şekil A.140 : Z03 (merdiven holü) mekânının bahçeye açılan kapısı.....	123
Şekil A.141 : 103 (merdiven holü) ve 104 (oda) mekânlarının kuzey yönündeki pencereleri ve bu pencerelerin üzerindeki basit çinko saçak.....	123
Şekil A.142 : Kuzey cephesinde devam etmeyen içbükey çinko saçak.....	124
Şekil A.143 : Kuzey cephesinden görülebilen bacalar.....	124
Şekil A.144 : Yapıda kullanılan yassı tuğlalar ve bahçeyi çevreleyen duvarlarda kullanılan dolu tuğlalar.....	125
Şekil A.145 : 109 mekânını ikiye bölen iç duvarın yapısı.....	125
Şekil A.146 : Z10 mekânının zemini (şap).....	126
Şekil A.147 : Çatı arası mekânında görülen döşeme sistemi.....	126
Şekil A.148 : Çatının ahşap taşıyıcıları.....	127
Şekil A.149 : Çatıda kullanılan -özgün- Marsilya kiremitlerinin yerleştirilme şekli.....	127
Şekil A.150 : 109 mekânının batı duvarında görülen ahşaplar.....	128
Şekil A.151 : Z08 mekânının doğu duvarında görülen çimento harcı sıva ve toz halinde dökülmeye başlamış tuğlalar.....	128
Şekil A.152 : Giriş holü bölümünün doğu duvarında rutubet etkisi ile görülen boya kabarmaları ve dökülmeler.....	129
Şekil A.153 : Çatıdaki Marsilya kiremitlerinde görülen yosunlanma.....	129
Şekil A.154 : Bahçenin kuzey ve doğu sınırlarını tutacak şekilde yapılması tasarlanan yeni yapının 1952 yılına ait ruhsatlı projesi.....	130
EK B : Yazılı belgeler.....	131
Şekil B.1 : Dr. S. Haluk Uygur Evi'ne ait anıt fişi.....	132

Şekil B.2	: Kadastro ve Tapu Tahririne Mahsus Beyanname	133
Şekil B.3	: Yapıya ait tapu senedi.....	137
Şekil B.4	: Adana'da tescil kaydı devam eden konutların listesi.....	141
Şekil B.5	: Yapının eski sahiplerinin Koruma Kurulu'na verdiği dilekçeler ve Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü'nce hazırlanmış ilgi yazısı.....	142
EK C	: Çizimler.....	147
Şekil C.1	: Vaziyet planı; rölöve.....	148
Şekil C.2	: Zemin kat +1.50 kotu planı; rölöve.....	149
Şekil C.3	: Zemin kat +1.50 kotu –ölçülü– planı; rölöve.....	150
Şekil C.4	: Zemin kat +2.70 kotu planı; rölöve.....	151
Şekil C.5	: Zemin kat +2.70 kotu –ölçülü– planı; rölöve.....	152
Şekil C.6	: Birinci kat planı; rölöve.....	153
Şekil C.7	: Birinci kat –ölçülü– planı; rölöve.....	154
Şekil C.8	: Çatı planı; rölöve.....	155
Şekil C.9	: 1-1 kesiti; rölöve.....	156
Şekil C.10	: 2-2 kesiti; rölöve.....	157
Şekil C.11	: 3-3 kesiti; rölöve.....	158
Şekil C.12	: 4-4 kesiti; rölöve.....	159
Şekil C.13	: Doğu cephesi; rölöve.....	160
Şekil C.14	: Güney cephesi; rölöve.....	161
Şekil C.15	: Batı cephesi; rölöve.....	162
Şekil C.16	: Kuzey cephesi; rölöve.....	163
Şekil C.17	: Ana giriş kapısı detayı (güney cephesi); rölöve.....	164
Şekil C.18	: Z07 mekânı kapı detayı; rölöve.....	165
Şekil C.19	: Z04 mekânı pencere detayı; rölöve.....	166
Şekil C.20	: 105 mekânı pencere detayı; rölöve.....	167
Şekil C.21	: Karosiman detayları; rölöve.....	168
Şekil C.22	: Zemin kat +1.50 kotu planı; malzeme analizi.....	169
Şekil C.23	: Zemin kat +2.70 kotu planı; malzeme analizi.....	170
Şekil C.24	: Birinci kat planı; malzeme analizi.....	171
Şekil C.25	: Çatı planı; malzeme analizi.....	172
Şekil C.26	: 1-1 ve 2-2 kesitleri; malzeme analizi.....	173
Şekil C.27	: 3-3 ve 4-4 kesitleri; malzeme analizi.....	174
Şekil C.28	: Doğu ve batı cepheleri; malzeme analizi.....	175
Şekil C.29	: Güney ve kuzey cepheleri; malzeme analizi.....	176
Şekil C.30	: Çatı planı; bozulma analizi.....	177
Şekil C.31	: 1-1 ve 2-2 kesitleri; bozulma analizi.....	178
Şekil C.32	: 3-3 ve 4-4 kesitleri; bozulma analizi.....	179
Şekil C.33	: Doğu ve batı cepheleri; bozulma analizi.....	180
Şekil C.34	: Güney ve kuzey cepheleri; bozulma analizi.....	181
Şekil C.35	: Zemin kat +1.50 kotu planı; dönem analizi.....	182
Şekil C.36	: Zemin kat +2.70 kotu planı; dönem analizi.....	183
Şekil C.37	: Birinci kat planı; dönem analizi.....	184
Şekil C.38	: Çatı planı; dönem analizi.....	185
Şekil C.39	: 1-1 ve 2-2 kesitleri; dönem analizi.....	186
Şekil C.40	: 3-3 ve 4-4 kesitleri; dönem analizi.....	187
Şekil C.41	: Doğu ve batı cepheleri; dönem analizi.....	188
Şekil C.42	: Güney ve kuzey cepheleri; dönem analizi.....	189
Şekil C.43	: Zemin kat +1.50 kotu planı; restitüsyon.....	190

Şekil C.44	: Zemin kat +2.70 kotu planı; restitüsyon.....	191
Şekil C.45	: Birinci kat planı; restitüsyon.....	192
Şekil C.46	: 1-1 kesiti; restitüsyon.....	193
Şekil C.47	: 3-3 kesiti; restitüsyon.....	194
Şekil C.48	: Doğu cephesi; restitüsyon.....	195
Şekil C.49	: Güney cephesi; restitüsyon.....	196
Şekil C.50	: Zemin kat +1.50 kotu planı; restorasyon.....	197
Şekil C.51	: Birinci kat planı; restorasyon.....	198
Şekil C.52	: 1-1 kesiti; restorasyon.....	199
Şekil C.53	: 3-3 kesiti; restorasyon.....	200
Şekil C.54	: Doğu cephesi; restorasyon.....	201
Şekil C.55	: Güney cephesi; restorasyon.....	202

ADANA DR. S. HALUK UYGUR EVİ RESTORASYON PROJESİ

ÖZET

Bu tez çalışmasında; Adana ili, Seyhan ilçesi, Türkocağı mahallesi, 124 ada, 1 parselde yer alan geleneksel konut belgelenerek incelenmiş ve restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nca “taşınmaz kültür varlığı” olarak tescil edilmiş olan Dr. S. Haluk Uygur Evi, 1929 yılında inşa edilmiş, iki katlı kârgir bir yapıdır. Üzerinde yer aldığı parsel, doğu ve güney cephelerinde yola bitişik olarak konumlandırılmıştır. Yapının kuzeyinde kendi bahçesi, batı yönünde ise başka bir konut parseli yer almaktadır.

Dr. S. Haluk Uygur Evi kare planlı bir ana kütle ile yapının batı duvarına bitişik olarak aynı dönemde inşa edilmiş bir ıslak hacim bölümünden meydana gelmektedir.

Zemin kat, sofa mekânının etrafına U şeklinde dizilmiş mekânlar ve iki adet ıslak hacim birimi ile birlikte toplam olarak dokuz ayrı mekândan oluşmaktadır. Giriş holü, sofa mekânı ve merdiven kovanının yer aldığı bölümler, zemin katın ana sirkülasyon hattını oluşturmaktadır.

Birinci kat, doğu cephesindeki girişten ulaşılan sofa mekânı ile onun kuzey ve güney yönünde dizilmiş mekânlar ve iki adet ıslak hacim birimi de dahil olmak üzere toplam olarak dokuz mekândan oluşmaktadır. Bu mekâna zemin kattan ulaşım çift kollu ahşap bir merdiven ile sağlanmaktadır. Zemin kattaki plan şeması bu katta da aynen uygulanmıştır.

Yapının en gösterişli cephesi, Seyhan Nehri manzarasına hakim olacak şekilde konumlandırılmış olan doğu cephesidir. Burada, giriş bölümü niş şeklinde içe doğru çekilmiş ve giriş kapısına ulaşmak için on basamaklı mermer bir merdiven yapılmıştır. Yaratılan bu mekân, simetrik bir düzene sahip olan doğu cephesinin en önemli elemanı sayılan bir sivri kemerle vurgulanmıştır. Güney cephesi, büyük ölçüde doğu cephesindeki bezemelere sahip bir cephe olmakla birlikte simetrik bir düzene sahip değildir. Geleneksel konutun yer aldığı parselin iki yolun kesiştiği noktada konumlanması da yapının şekillenmesinde rol oynayan önemli bir etken olmuştur. Yapının batı ve kuzey cephelerinin, yola cephe vermemeleri sebebiyle, diğer iki cepheye oranla oldukça sade olması da bunun doğal bir sonucudur.

Bölgenin tipik ‘dam’ çatı kullanım alışkanlığından farklı olarak, yapıda Marsilya kiremidi ile kaplanmış kırma çatı tercih edildiği görülmektedir.

Bu tezin amacı; geleneksel dokusunu büyük ölçüde kaybetmiş olan Adana’da, sınırlı sayıdaki tarihi sivil mimarlık örneklerinden biri olan Dr. S. Haluk Uygur Evi’nin, detaylı bir şekilde belgelenmesi ve sahip olduğu değerleri kaybetmeden korunmasının sağlanmasıdır. Böylece, 27 Haziran 1998’de yaşanan Ceyhan depremi sırasında büyük hasar gören bu yapı, özelliklerine uygun yeniden kullanımını içeren restorasyon projesinin de hazırlanmasıyla varlığını sürdürebilecektir.

THE RESTORATION PROJECT of DR. S. HALUK UYGUR HOUSE in ADANA

SUMMARY

In this thesis, a traditional house that is located in Türkocağı quarter in Seyhan district in Adana, has been surveyed and documented.

Dr. S. Haluk Uygur House is a two storied, masonry construction built in 1929 and registered in 1992 as an “immovable cultural heritage” by The Preservation Council of Adana.

The plot, where the house is located is oriented in both south and east directions adjacent to the road. On the north side the house has its own garden, on the west side there is another building plot.

Dr. S. Haluk Uygur House consists of a square shaped main mass and a bathroom and lavatory part that was constructed at the same period adjacent to the west side of the building.

In the ground floor there are nine different spaces including a main hall, rooms arranged around this hall in U shape and the bathroom and lavatory section. The entrance hall, the main hall and the stair well constitute all together the ground floor’s main circulation area.

In the first floor, there are also nine different spaces including a hall that can be reached through the entrance on the east side, rooms arranged around the hall in both north and south directions and the bathroom and lavatory part. A double flight timber stair provides access from the ground floor to this floor. The plan scheme of the first floor is identical to the ground floor.

The most remarkable façade of this building is the symmetrical eastern façade that is oriented towards the Seyhan River. In this part, the entrance is recessed like a niche and there is a marble stair with ten steps leading to the entrance door. This space is emphasized by a pointed arch that can be considered as the most important element of the east elevation. Although the south façade has some decorative elements like the east side, it does not have a symmetrical order. The location of the plot of this house at the intersection point of two streets is an important factor affecting the aspect of the façades. As a result of this, the west and north facades of the building are plainer than the other facades because they are not visible from the street.

Marsilya roof tiles are used in this building which is an unusual usage for the district.

The aim of this thesis is to document Dr. S. Haluk Uygur House, and to prepare a restoration project that will help to preserve one of the significant historical buildings of Adana that could survive the catastrophic earthquake of 27 June 1998 with great damage.

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Adana'nın Seyhan İlçesi, Türkocağı Mahallesi'nde, 124 ada, 1 parselde bulunan Dr. S. Haluk Uygur Evi, geçmişten günümüze varlığını sürdürebilmiş önemli sivil mimarlık örneklerinden biridir (Şekil A.1).

Adana'da, tarihi kent merkezi ilk olarak Tepebağ Höyüğü'nde şekillenmiş ve güneye doğru bir gelişme göstermiştir (**Çelik, Ç., 1999: 45**) (Şekil A.2). Tez konusu olarak çalışılan Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin de içinde bulunduğu bu gelişme aksında yer alan mahallelerin mimari dokusu, 20. yüzyılın ortalarından itibaren yerli halkın büyük ölçüde kuzeydeki yeni yerleşim alanlarına taşınması ile birlikte bozulmaya başlamıştır. Ayrıca, çevre il ve ilçelerden göç edenlerin, yerli halkın terk ettiği bu bölgelere yerleşmeleri sonucunda, bu eski yerleşim alanlarının sosyal yapısı da büyük ölçüde değişikliğe uğramıştır. Göçler sonucunda gecekondulaşma hareketi başlamış ve Adana hızlı bir çöküş sürecine girerek kentsel kimliğini tamamen kaybetme noktasına gelmiştir (**Mersinligil, 1996: 18**) (**Saban, 2006: 17**). Bu durum, zaman içerisinde, geleneksel tarihi merkezin fiziksel görünümüne de etki etmiştir. Halkın cehaleti, koruma bilincinin yeterince oluşmamış olması ve bu kayıpları durduracak belirli bir kontrol mekânizmasının oturmamış oluşu nedeniyle, tarihi evlerin yeni sahipleri yapıları kendi ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda değiştirmişlerdir. Bu değişimlerle birlikte, sivil mimarlık örnekleri büyük kayıplar vermiş ve hatta yok olmuşlardır.

Bu nedenlerden dolayı tezin amacı; geleneksel dokusunu büyük ölçüde kaybetmiş olan Adana'da, sınırlı sayıdaki tarihi sivil mimarlık örneklerinden birinin, detaylı bir şekilde belgelenip, sahip olduğu değerleri kaybetmeden korunabilmesi için özelliklerine uygun yeniden kullanımını içeren restorasyon projesinin hazırlanmasıyla, gelecek kuşaklara aktarılmasının sağlanmasıdır.

1.2. Kapsam ve Yöntem

Bu tezin kapsamı, üzerinde çalışılan yapının mevcut durumunun ayrıntılı bir şekilde belgelenmesi, yapıdan elde edilen veriler ve eski kullanıcılarından edinilen bilgiler ışığında restitüsyon önerisinin geliştirilmesi ve uygun bir yeniden kullanım önerisi ile varlığını sürdürmesini sağlayacak restorasyon projesinin hazırlanması aşamalarından oluşmaktadır.

Rölövenin hazırlanmasına plan, kesit ve görünüş krokilerinin çizilmesi ve fotoğraf çekimi ile başlanmıştır. Plan ölçüleri üçgenleme yöntemi ile alınmıştır. Ölçüm yapılırken 5 ve 10 metrelik çelik metreler ile ahşap marangoz metresi ve su terazisi kullanılmıştır. Kesit, görünüş ve vaziyet planı için gereken en önemli ölçüler Leica marka bir total station aleti kullanılarak alınmıştır. Optik olarak ölçülen her noktanın üç boyutlu sayısal değerini veren total station ölçüm sistem araçları ile yapının tüm boyut bilgileri yanı sıra yapıya ilişkin tüm mimari ve deformasyon bilgileri elde edilmiş ve bu bilgiler krokilere bağlı kalınarak çizim ortamına aktarılmıştır. Ayrıca bazı detayların çiziminde 15 cm.'lik profil tırağından yararlanılmıştır.

Rölövenin hazırlanması için ölçü alınırken bir yandan da yapı ile ilgili araştırma yapılmıştır. Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, Seyhan Belediyesi, T.C. Adana Valiliği Seyhan 3. Bölge Tapu Sicil Müdürlüğü gibi kurumlarda yapıya ait bilgi ve belgeler araştırılmış ve yapının tarihi konusunda bilgi sahibi olan kişilerle görüşülmüştür. Çukurova Üniversitesi Kütüphanesi'nde, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Kütüphanesi'nde, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'nde, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü kütüphanesinde, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi kütüphanesinde ve Adana Ticaret Odası kütüphanesi ile fotoğraf arşivinde araştırma yapılmıştır.

2. ADANA İLİ

2.1. Coğrafi Konum

Türkiye'nin güneyinde yer alan Akdeniz Bölgesi'nin Çukurova bölümünde kurulmuş olan Adana ili; doğuda Osmaniye, Kahramanmaraş ve Gaziantep; batıda İçel; kuzeybatıda Niğde; güneydoğuda Hatay ve güneyde Akdeniz ile sınırlıdır (www.adana.gov.tr) (Şekil A.3).

36° 32' ve 38° 23' kuzey enlemleri ile 34° 42' ve 36° 42' doğu boylamları arasında yer alan Adana ilinin Akdeniz'e yaklaşık 160 km'lik kıyısı bulunmaktadır (Anonim, 1981: 8).

Adana ili, Orta Toroslar'ın bir bölümü ile Amanoslar tarafından çevrelenmektedir. Adana'da güneyden kuzeye doğru çıkıldıkça topraklar giderek yükselmekte ve Toroslar'a varınca, 3000 metreyi aşan doruklara ulaşılmaktadır. Toroslar batıdan kuzeydoğuya doğru Uzunyayla'ya kadar, Amanoslar ise Hatay sınırını çizerek güneyden kuzeye, Maraş'a kadar uzanırlar. İlin etrafını çevreleyen bu dağlar arasında kalan topraklar Çukurova olarak adlandırılmıştır. Güneyde kalan ve Akdeniz'e kadar uzanan kısım "Aşağı Ova", kuzeyde kalan ve Torosların eteklerine kadar uzanan bölüm ise "Yukarı Ova" olarak anılmaktadır. İlin en önemli akarsuları Seyhan ve Ceyhan nehirleridir. Seyhan Nehri, Uzunyayla'dan çıkıp güneye doğru akarak Çukurova'ya inmekte ve Adana'nın ortasından geçerek Mersin körfezinde Akdeniz'e ulaşmaktadır. Ceyhan Nehri ise, ilk kaynaklarını Elbistan ovasının etrafındaki dağlardan alarak Çukurova'ya inmekte ve şehrin içinden geçerek İskenderun körfezine dökülmektedir (Anonim, 1973: 39) (Anonim, 1981: 19) (Şekil A.4).

"Adana, Orta Toros Dağları'nın güneyinde yer alan, Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin ve Tarsus Çayı'nın getirdiği alüvyonlarla oluşmuş Çukurova'da, Seyhan Nehri üzerinde kurulmuş olan tek kenttir" (Saban, 2006: 17). Büyük bir bölümü Adana il sınırları içinde yer alan Çukurova, yukarıda da belirtildiği gibi yörenin önemli akarsularının taşıdığı alüvyonlarla oluşmuş bir delta ovasıdır ve bu özelliği nedeniyle dünyanın en verimli ovalarından biri olarak kabul edilmektedir. Bir taraftan deniz,

diğer taraftan dağlarla kuşatılmış olması ve Toroslar'ın kara ikliminden koruyucu etkileri, bu bölgede, yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı tipik Akdeniz ikliminin hüküm sürmesine yol açmıştır. Bu toprak ve iklim özelliği, Çukurova'ya tarımsal açıdan büyük bir önem kazandırmış; yörede “akaltın” diye anılan pamuk ekimi ve ona dayalı sanayileşme bölgenin gelişmesini sağlayan en önemli faktörlerden biri olmuştur (**Çelik, K., 1999: 1**).

Kentin coğrafi yerleşim birimi olarak önem kazanmasının en büyük nedeni, tarih boyunca yurdumuz için ulaşımında en önemli geçitlerden biri olan Gülek Boğazı'nın Adana'ya bağlanmasıdır (**Kopuz, 1999: 52**). Gülek Boğazı'ndan inen yolun başında ve Seyhan Nehri kıyısı gibi önemli bir mevkide kurulmuş olan Adana, tarihin en eski devirlerinden itibaren, ticari, sosyal, kültürel ve siyasi bakımdan Anadolu'nun en önemli stratejik noktalarından biri olmuştur. Yöre, sahip olduğu bütün bu olumlu özellikler nedeniyle çeşitli kavimlerin istilasına uğramış ve birçok kavim arasında el değiştirmiştir (**Halaçoğlu, 2000: 11**) (**Çelik, K., 1999: 1,2**).

2.2. Tarihsel Gelişim

Adana'nın tarihine, özellikle Hitit Krallığı'nın merkezi Boğazköy'de (Hattuşaş) bulunan tabletler ve Çukurova'da yapılan kazılar ışık tutmaktadır. Bölgede yapılan kazılar, burada neolitik çağda yaşanan kent dönemi sürecini aydınlatmakta ve Çukurova'nın yazılı tarih öncesinden beri çeşitli toplumların yerleştiği bir bölge olduğunu göstermektedir (**Anonim, 1981: 20,58**).

Adana'nın bulunduğu Çukurova toprakları eski Kizzuwatna ve Kilikya krallıklarına yüzyıllar boyu ev sahipliği yapmıştır (Şekil A.5). Burası kara, deniz ve ırmaklar üzerinden sağladığı ulaşım, Anadolu ve Mezopotamya ile Doğu Akdeniz arasındaki köprü konumu, tarıma elverişli geniş toprakları ile uygarlık tarihi açısından çok önemli bir bölgedir (**Ünal, 2000: 19**).

Boğazköy'de bulunan tabletlere göre, Hititler Çukurova'nın tamamına “Kizzuwatna Krallığı” ve Adana çevresine “Uru Adania” (Adana Memleketi) demekteydiler (**Anonim, 1973: 21**). Adana, eski yazma ve fermanlarda ise Erdene, Edene, Ezene ve Azana adlarıyla geçmektedir (**Halaçoğlu, 2000: 11**). 1889'da memuriyeti nedeniyle geldiği Adana'da görev yaparken bölgenin tarihi üzerinde araştırmalarda bulunan Karçınzâde Süleyman Şükrü Bey, daha sonra Asya, Afrika ve Avrupa'yı dolaşarak

en sonunda Petersburg'a gitmiş ve *Seyahat-i Kübra* adlı eseri 1907 yılında burada basılmıştır. Karçınzâde Süleyman Şükrü Bey, Adana isminin önceleri "Batana" şeklinde olduğunu, İslamiyet'ten sonra Adana'ya çevrildiğini ve bunun Rum Suresi'nin ilk üç ayetinden (...fil ezenil arz) esinlenilerek verildiğini yazmaktadır **(Anonim, 1981: 20) (Mert, 2000: 308,311)**.

Tarsus-Gözlükule, Mersin-Yümüktepe, Kadirli-Karatepe'deki arkeolojik çalışmalar ve Adana-Tepebağ Höyüğü ile çevredeki höyüklerin bazılarında yapılan sondaj çalışmalarının sonucunda Adana'nın M.Ö. 16. yüzyılda Hitit Federasyonu'nun büyük bir kasabası olduğu ortaya çıkmış ve bu dönemde kentin yerleşim yerinin Tepebağ bölgesi olduğu anlaşılmıştır **(Oral, 1996: 7)**.

Hititlerden sonra Asur hakimiyetine girmiş olan bu bölge, M.Ö. 621-333 yıllarında Keyhüsrev (Cyrus) zamanında İran'ın, M.Ö. 333'ten itibaren de Büyük İskender'in eline geçmiştir. Onun ölümüyle Selekiler hissesine düşmüş, bu hanedan ile Batlamyos hanedanı arasındaki mücadele sonucunda da Mısır'ın eline geçmiştir. Nihayet, Pompeius tarafından M.Ö. 12'de Roma İmparatorluğu topraklarına katılan bu bölge, Roma'nın M.S. 395'te ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma (Bizans) sınırları içinde kalmış ve bu dönemde gelişerek önemli bir ticaret bölgesi durumuna gelmiştir **(Halaçoğlu, 2000: 11)**. Justinianus'un burada kamu binaları yaptırdığı bilinmektedir. Seyhan Nehri üzerindeki Taşköprü de o zamandan kalma bir yapıdır (Şekil A.6-A.7). Yapım tekniği o günün koşullarına göre ileri düzeydedir. İlk önce kanallarla nehrin yatağı değiştirilmiş, 21 gözlü taş köprü yapıldıktan sonra, nehir yeniden eski yatağına döndürülmüştür.

Harun-ür Reşid döneminde, kent değişikliklere uğramıştır. Tepebağ höyüğünün güneyinde, Taşköprü'nün bittiği noktada, ilk çağlardan kalmış olan kale yıktırılmış ve yerine Adana Kalesi yaptırılmıştır. Bu kale ise, 1836 yılında Mısır valisi Mehmet Ali Paşa tarafından yıktırılmıştır.

1353'te başlayan Ramazanoğulları egemenliği boyunca, kent oldukça büyümüş ve güney kesiminde Ulucami, Karasoku, Alidede, Sarıyakup, Türkocağı (Sofubahçe) mahalleleri gelişmiştir. Bu dönemde Ulucami, Ulucami Mescidi, Tuzhanı, Yağ Camii, Yağ Camii Medresesi, Herhal Mescidi gibi önemli binalar yapılmıştır.

Adana, Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferinde Osmanlılar'a bağlanmış olsa da, yine Ramazanoğulları başta kalmış ve bölge 1608'de eyalet olmuştur. Sırasıyla, Konya,

Malatya, Şam, Halep eyaletlerine bağlı kalan kent, bir süre de Kıbrıs'tan yönetilmiştir (**Anonim, 1981: 58,59**). Adana bir vilayet merkezi olarak 1867 yılında Halep'ten ayrılmıştır (**Akverdi, 1937: 21**). O dönemde, Adana vilayeti olarak adlandırılan bölge, Adana, Mersin, İçili (Silifke), Kozan (Sis) ve Cebel-i Bereket sancaklarından oluşmaktadır (**Köker, 2005: 242**) (Şekil A.8). I. Dünya Savaşı sonunda (1914-1918) 24 Kânun-ı evvel 1918'de Fransızlar tarafından işgal edilen Adana, halkının şiddetli direnişi sonucunda iki yıllık bir Fransız hakimiyetinden sonra 1921'de Ankara İtilâfnamesi'yle Türkiye'ye teslim edilmiş ve 5 Ocak 1922'de Fransızlar kendilerine yardımcı olan Ermenilerle birlikte şehri terk etmişlerdir. Bu tarih bugün Adana'nın Kurtuluş günü olarak kutlanmaktadır (**Halaçoğlu, 2000: 12**).

2.3. Adana Sivil Mimarlık Geleneği

Ülkemiz, başta iklim özellikleri olmak üzere birçok açıdan birbirinden farklılık gösteren coğrafi bölgelere sahiptir. Bu renkli coğrafyada, toplulukların kendi kültürlerini oluşturduğu ve yaşattığı yerleşmeler, o bölgenin çevresel özellikleri ile biçimlenip, geleneksel bir karakter kazanmışlardır.

Adana da, Çukurova'nın en eski yerleşim merkezlerinden biri ve Seyhan Nehri'nin hemen yanına kurulmuş tek şehir olması ile büyük önem kazanmış bir kenttir. İlk yerleşmeler, şehrin Tepebağ Höyük olarak bilinen en yüksek kesiminde başlamıştır. Kent, 1940'lara kadar tarihi dokunun etrafında sürekli inşa edilerek gelişmeye devam etmiş ve daha sonra eklenilerek güneye doğru yayılan mahallelerle büyümüştür (**Özmen, 2000: 236,237**).

Özellikle Vilayet binasının Tepebağ tarafında inşa edilmesi, diğer kamu yapılarının da aynı aks doğrultusunda yapılmasına neden olmuştur (**Kopuz, 1999: 45**). Vilayet binasının önünde bulunan ve ırmağa kadar uzanan geniş alanda bir hükümet meydanı ile bir şehir parkı kurulmuş ve bölge modern çehresini bu dönemlerde kazanmaya başlamıştır. Resmi binalar ve Hükümet Meydanı'nın daha güneyinde ticari ve askeri mal depolarının inşa edildiği yeni mahalleler gelişmiş; kuzeyinde ise, Meydan'dan Taşköprü'ye doğru uzanan Seyhan Caddesi'nde, anıtsal konaklarla zengin ve şık bir bölge yaratılmıştır. Merkezdeki görkemli binalar dışında, Adana kentinin manzarası 20. yy.'ın başlarına kadar tek katlı ve avlulu evlerden oluşmaktadır. Bu nedenle de, Adana, neredeyse tümüyle yatay olarak gelişmiş bir şehir görünümündedir (**Toksöz ve Yalçın, 1999: 441**).

İlk yerleşim yeri olan Tepebağ'da, parsel kullanımı sırasında, bitişik nizamda inşa edilen tek ya da çift katlı konutların (Şekil A.9) arka bölümünde küçük avlular bırakılmıştır. Dar ve eğimli sokakları ile düzensiz bir biçimlenişe sahip olan doku, yer yer genişleyerek küçük meydancıklar oluşturmaktadır.

Kayalıbağ Mahallesi'nin bir bölümü, Seyhan Nehri kıyısına inşa edilmiş görkemli konaklardan oluşmaktadır¹(Şekil A.10). Kentin bu bölümünde, yapıların parselin tamamına yayıldığı, dolayısıyla da avlu kullanılmadığı görülmektedir. Mahallenin iç kısımlarında, Tepebağ Mahallesi'nde görülen sokak dokusu mevcuttur.

Ulucami Mahallesi, geleneksel dokunun anıtsal mimari örneklerini barındırmaktadır. Bu bölgede, iki ya da üç katlı avlusuz konaklar inşa edilmiştir (Şekil A.11). Anıtsal yapıların etkisi ile burada bulunan sokaklar, düzenli ve daha geniş yapılmıştır. Fakat iç kısımlardaki sokak dokusu, diğer mahallelerde olduğu gibi düzensiz bir biçimlenişe sahiptir.

“Adana'daki geleneksel konutların biçimlenmesinde en önemli etken, konutların yer aldığı kentsel mekânlardır. Bölgesel iklim koşulları ve arazi dokusu gibi fiziksel çevre verilerinin dışında, bölgesel gelenekler ve kültür; mekân kullanımı ve iç mekân donatılarını, yakın çevrede yer alan malzeme; yapım sistemi ve strüktürü yaratarak, Adana'daki konutların kendine has bir kimlik kazanmasına sebep olmuştur” (**Çelik, Ç., 1999: 49,53**). Özellikle yazları çok sıcak geçen bu ilde, yapılar, nemli güney ikliminin gerektirdiği fonksiyonlar çerçevesinde şekil almıştır (**Kopuz, 1999: 58**).

Adana'nın geleneksel dokusu içinde, varlıklı aileler yazlık ve kışlık konutları ayrı tutarken, orta halli aileler bu sorunu aynı binada, kışlık-yazlık katlar kullanarak çözmüştür (Şekil A.12). Geleneksel konutların büyük bir kısmının, plan düzenlemesi yönünden giriş, ara kat ve üst kat düzenine sahip olduğu görülmektedir. Zemin (giriş) kat, görüş etkisinin azaltılması ve mahremiyet nedeniyle dışa kapatılmıştır. Depo, ahır, mutfak, hamam ve tuvalet gibi servis mekânlarının yerleştirildiği bu katta, odalar küçük ve az pencerelidir. Ara kat, kış aylarında kullanılmak üzere tasarlandığından tavan yüksekliği düşük tutulmuştur. Üst kat ise yaşama birimlerinin yer aldığı esas kat olarak düşünülmüştür.

¹ Bu konakların en görkemlisi, günümüzde hâlâ ayakta duran ve restorasyon çalışması devam etmekte olan *Bosnalı Salih Efendi Konağı*'dir.

Bugün hâlâ varlığını sürdüren geleneksel konutlarda üst kat düzenlemesine göre belirlenmiş olan planlar; sıcaktan korunmayı, buna karşılık rüzgârdan yararlanmayı sağlayacak şekilde iç ve dış sofalı olarak tasarlanmıştır (Şekil A.13).

Dış sofalı plan tipi: Odalar, genellikle iki ya da üç yüzü açıkta kalacak şekilde ve serbest bir biçimlenişle dizilmiştir. Sofalar yalnızca yanları açık, üstü kapalı olarak değil, yanları pencereci veya duvarlı olarak da kullanılmışlardır.

İç sofalı plan tipi: İki tarafı oda sıraları ile çevrili olan sofa, genellikle meltem rüzgârını alabilecek şekilde sokağa dik yerleştirilmiştir. Yazın serin, kışın sıcak bir ortam olduğu için, yaşamın büyük bölümü bu mekânda geçmektedir. Odalar sofaya, kapı ve pencerelerle açılmaktadır (Çelik, Ç., 1999: 47-55).

Adana’da geleneksel konut yapımında taş, toprak, ahşap gibi doğada hazır bulunan yapı malzemeleri ile cam ve çelik gibi endüstri ürünü malzemeler kullanılmış olup üç tür yapım tekniği uygulandığı görülmüştür. Bunlardan ilki, yığma yapım tekniğidir. Adana tarihi kent dokusunda, yaygın olarak, tuğla yığma yapım tekniği kullanılmıştır. İkinci yapım tekniği, ahşap çatki arası tuğla dolgu şeklindedir. Ahşap iskelet kurulurken, dikmeler pencere ve kapı boşluklarını oluşturacak şekilde yerleştirilmektedir. Dolgu malzemesi olarak, Adana’daki konutların çoğunda tuğla kullanıldığı görülmüştür. Adana tarihi kent dokusunda karşılaşılan son yapım tekniği ise bağdadidir. Bağdadi tekniği, daha çok çıkma altları ve saçaklarda kullanılmıştır (Soygün, 2003: 54-56).

Adana’daki geleneksel konut dokusunu biçimlendiren ve buna çeşitlilik kazandıran önemli faktörlerden biri de, müslüman ve gayrimüslimlerin farklı yaşam biçimlerinin konutlara yansmasıdır. Müslüman konutlarında, mahremiyet nedeniyle içe dönük bir planlama görülmektedir. Özellikle zemin katlar, sofa ve avlu etrafında şekillendiği görülen farklı birimlerden meydana gelmekte ve hiçbirinin dışarıya açılan penceresi bulunmamaktadır. Bu nedenle de, organik yol çizgisini izleyen sağır cepheler oluşmuştur. Genelde giriş kapısı üzerinde bulunan balkonların etrafı ahşap kafeslerle çevrilerek, sokaktan iç mekânın görülmesi engellenmiştir. Azınlık konutlarında ise, tam aksine, planlar dışa dönük olmaya yönelmiş; pencere sayısı artmış ve 19. yy. sonlarında yarı gömme barok tarzı balkonlar kullanılmıştır (Çelik, Ç., 1999: 51,52).

3. DR. S. HALUK UYGUR EVİ

3.1. Konum

Dr. S. Haluk Uygur Evi, Seyhan Nehri'nin sağı kıyısında (batı yakasında) bulunan Türkocağı Mahallesi'nde, 124 ada, 1 parselde yer almaktadır (Şekil A.14-B.1).

Tarihi kent merkezi olarak kabul edilen Tepebağı Höyüğü'nden sonra kent yukarıda da belirtildiği gibi güneye doğru bir gelişme göstermiştir (bak. Şekil A.2). 1909-1911 yıllarında Adana valisi olan Yarbey Cemal Paşa, taşkınları önlemek amacıyla Seyhan Nehri'nin her iki kıyısına da setler yaptırmıştır (**Anonim, 1981: 55,56**). Böylece taşkın tehlikesinden kurtulan kent hızlı bir gelişme sürecine girmiştir (**Oral, 1996: 6**) (Şekil A.15-A.16). 19. yy. ortalarına kadar konutların tamamı kerpiçten, toprak damlı ve tek katlı olarak yapılmasına rağmen, sanayileşme hareketleriyle birlikte sokak ve konut yapılarında da gelişme gözlenmiş ve 20. yy. başlarında Seyhan Nehri kıyılarında, özellikle de Kayalıbağı Mahallesi'nde, görkemli konaklar inşa edilmiştir (**Çelik, Ç., 1999: 45**) (Şekil A.17).

Tez konusu olarak çalışılan Dr. S. Haluk Uygur Evi de, doğu cephesinde, Seyhan Nehri manzarasına hakim olacak şekilde konumlandırılmıştır (Şekil A.18). Kentin tarihi merkezine oranla geleneksel sivil mimarlık örneklerinin yoğunluğunun azaldığı bu kesimde, Dr. S. Haluk Uygur Evi nehir kenarındaki konumu nedeniyle hemen dikkat çekmektedir (Şekil A.19).

Adana'nın en eski yerleşim alanlarından biri olan bu bölge ve yakın çevresi, günümüzde geleneksel tarihi dokusunu büyük ölçüde kaybetmiş olmakla birlikte, sınırları içerisinde; bir Roma devri yapısı olan ünlü Taşköprü, eski bir Roma hamamı kalıntısı üzerine yapılmış olan Irmak Hamamı ve *Kapalıçarşı* adıyla anılan Bedesten (16. yy; Ramazanoğlu Halil Bey), Büyük Saat Kulesi ve restorasyonu hâlâ devam etmekte olan eski Adana Kız Lisesi (1881-1883; Vali Abidin Paşa), günümüzde Kaymakamlık Binası olarak hizmet veren eski Vilayet Binası (1900; Vali Bahri Paşa)

ve 1930'lu yıllarda yapıldığı tahmin edilen eski Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü gibi değerli tarihi eserleri barındırmaktadır².

Bunlara ek olarak, Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlığı ve Seyhan Nüfus Müdürlüğü gibi Adana için önemli kurumlar da bu bölgede işlevlerini sürdürmektedir (Şekil A.20).

3.2. Tarihsel Gelişim

T.C. Adana Valiliği Seyhan 3. Bölge Tapu Sicil Müdürlüğü'nde yapılan araştırma sonucunda elde edilen ve yapıya ait en eski belge olan 1930 tarihli beyanname ve tapu senedindeki bilgilere göre Dr. S. Haluk Uygur Evi, 1929 yılında İbrahim oğlu Hacı Halil Efendi ve kardeşi İsmail oğlu Hacı Abdurrahman Efendi³ tarafından 1/2'şer hisse ile inşa ettirilmiştir (Şekil B.2).

Sözü edilen tapu senedinde, “...bin altı yüz lira bedelle Hacı Halil ve Hacı Abdurrahman efendiler...929 senesinde işbu haneyi inşa eyledikleri” ifadesi net olarak yer almaktadır (Şekil A.21-B.3).

Adana'nın günümüze kadar ulaşabilmiş önemli sivil mimarlık örneklerinden biri olan bu yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun, 30.01.1992 tarih ve 1074 sayılı kararı ve 160 envanter numarası ile “taşınmaz kültür varlığı” olarak tescil edilmiştir (Şekil B.4).

İlk inşa edildiği tarihten itibaren 27.06.1998 günü meydana gelen Adana-Ceyhan depremine kadar Kazan Ailesi üyelerinin ikamet ettiği yapı, deprem nedeniyle ağır hasar görmüş; Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü tarafından yapıya oturulamaz raporu verilmiştir. Söz konusu kültür varlığı taşınmazın hiçbir şekilde yıkılamayacağı, ancak restorasyonunun yapılabileceği hususunda ev sahipleri Kurul Müdürlüğü tarafından bilgilendirilmiştir (Şekil B.5). Bu önemli sivil mimarlık örneği, sahipleri tarafından restorasyonunun gerçekleştirilememesi sebebiyle bakımsız kalmış ve terk edildiği

² Bu paragrafta adı geçen eserlerin yapım tarihleri ve bunları yaptıran kişilere dair bilgiler Aktan, 1967 ve Başgelen, 1998 adlı kaynaklardan alınmıştır.

³ Hacı Halil Efendi ve kardeşi Hacı Abdurrahman Efendi, Tataristan'dan göç ederken bir ailenin tamamının ülkeyi terk etmesinde zorluklar çıkarıldığı için farklı baba adları ile kayıt yaptırmış ve biri Suudi Arabistan diğeri de Almanya üzerinden Adana'ya gelmişlerdir.

için de yağmalanıp zarar görmüştür. Tüm bu sebeplerden ötürü mirasçıları tarafından satışa çıkarılmasına karar verilmiş ve 31.10.2005 tarihinde Dr. S. Haluk Uygur evi satın almıştır.

3.3. Adana Sivil Mimarlık Geleneği İçinde Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin Yeri

Dr. S. Haluk Uygur Evi, Adana sivil mimarlık geleneği içinde kentin tarihi merkezinde bulunan konut dokusuna yabancı özellikleri nedeniyle farklı bir yere sahiptir. Bu yapının Adana'daki geleneksel konutların bir çoğundan farklı özellikleri olmasının en önemli nedeni evin ilk sahiplerinin kökeninin Tataristan'ın başkenti Kazan'a dayanması ve göç ederek buraya gelmiş olmalarıdır. Aile, Kazan'dan göç etmeye karar verildiğinde iki kola ayrılmış; biri Suudi Arabistan, diğeri de Almanya üzerinden Türkiye'ye gelmiştir. 1929 yılında Dr. S. Haluk Uygur Evi'ni yaptıran İbrahim oğlu Hacı Halil Efendi (1934 tarihli 'Soyadı Kanunu' sonrasında *Halil Kazan*), Suudi Arabistan üzerinden göç ederek Türkiye'ye gelen kolda bulunduğu için o süreç boyunca gördüğü mimarilerin de etkisiyle bugün tez konusu olarak çalışılan yapının şekillenmesinde en büyük rolü oynamıştır. Uzun göç yolu üzerinde karşılaşılan tüm farklı mimarilerin yapıya yansıtılma çabası, Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin eklektik bir yapı olmasına yol açmıştır. Adana sivil mimarlık geleneği içinde çok fazla karşılaşılmayan kafesler de bu etkinin izlerini taşımaktadır. Bunun dışında, kapı ve pencere üzerlerindeki silmeler de göç yolu üzerindeki mimarilerin etkilerini yansıtmaktadır. Başlangıçta üç katlı yapılması tasarlanan yapı, birinci kat bitmek üzereyken ev sahibinin eşini kaybetmesi nedeniyle o noktada bırakılmış; zemin ve birinci kattan meydana gelen iki katlı bir yapı olarak son şeklini almıştır⁴.

Bir iç sofa etrafına dizilmiş zemin kat ve birinci kat planları ile cephe özellikleri (silmeler, kafesler, vb.) bir araya getirildiğinde, Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin, Türk Evi plan şemasına aykırı olmayan özellikler gösteren bir geç dönem Osmanlı Evi olarak adlandırılabilceği düşünülmektedir.

⁴ Hacı Halil Efendi'nin kökeni ve yapının tasarımı hakkındaki bilgiler, en büyük torunu Kadir Kazan ile Haziran 2006'da yapılan kişisel görüşme sonucu elde edilmiştir.

4. YAPININ ÖZELLİKLERİ

Dr. S. Haluk Uygur Evi, kökenleri Tataristan'ın başkenti Kazan'a dayanan İbrahim oğlu Hacı Halil Efendi ile kardeşi ve aynı zamanda da ortağı olan Hacı Abdurrahman Efendi tarafından 1929 yılında inşa ettirilmiş, iki katlı kârgir bir yapıdır. Yapı, üzerinde yer aldığı parselin güney yönündeki 8 Sokak ile doğu yönündeki Manisalı Ali Bey Caddesi'ne bitişik olarak konumlandırılmıştır. Yapının kuzey yönünde kendi bahçesi, batı yönünde ise komşu konut parseli yer almaktadır.

Zemin kat, sofa mekânının etrafına U şeklinde dizilmiş mekânlar ve iki adet ıslak hacim birimi ile birlikte toplam olarak dokuz ayrı mekândan oluşmaktadır. Giriş holü, sofa mekânı ve merdiven kovanının yer aldığı bölümler, zemin katın ana sirkülasyon hattını oluşturmaktadır.

Birinci kat, doğu cephesindeki girişten ulaşılan sofa mekânı ile onun kuzey ve güney yönünde dizilmiş mekânlar ve iki adet ıslak hacim birimi de dahil olmak üzere toplam olarak dokuz mekândan oluşmaktadır. Bu mekâna zemin kattan ulaşım çift kollu ahşap bir merdiven ile sağlanmaktadır. Zemin kattaki plan şeması bu katta da aynen uygulanmıştır.

Yapının en gösterişli cephesi, Seyhan Nehri manzarasına hakim olacak şekilde konumlandırılmış olan doğu cephesidir. Burada, giriş bölümü niş şeklinde içeri doğru çekilmiş ve giriş kapısına ulaşmak için on basamaklı mermer bir merdiven yapılmıştır. Yaratılan bu mekân, simetrik bir düzene sahip olan doğu cephesinin en önemli elemanı sayılan bir sivri kemerle vurgulanmıştır. Güney cephesi, büyük ölçüde doğu cephesindeki bezemelere sahip bir cephe olmakla birlikte simetrik bir düzene sahip değildir. Geleneksel konutun yer aldığı parselin iki yolun kesiştiği noktada konumlanması da yapının şekillenmesinde rol oynayan önemli bir etken olmuştur. Yapının batı ve kuzey cephelerinin, yola cephe vermemeleri sebebiyle, diğer iki cepheye oranla oldukça sade olması da bunun doğal bir sonucudur.

Bölgenin tipik 'dam' çatı kullanım alışkanlığından farklı olarak, yapıda Marsilya kiremidi ile kaplanmış kırma çatı tercih edildiği görülmektedir.

Yapı, kare planlı bir ana kütle ile bu kütleyle batı yönünden bitişik olarak sonradan eklendiği düşünülen bir ıslak hacim biriminden meydana gelmiştir. Böyle düşünülmesine yol açan en önemli veri, güney cephesinde yer alan kat silmesinin ıslak hacim bölümünün bulunduğu noktaya doğru gelinirken birdenbire kesilmesi ve bu bölümün pencerelerinin güney cephesinin karakteristik özellikleri ile hiçbir uyum göstermemesidir. Buna rağmen, güney cephesindeki saçak kesintisiz olarak cephe boyunca devam etmekte ve bu da ıslak hacim bölümünün sonradan yapılmış bir ek olduğu düşüncesi ile çelişmektedir. Ayrıca, zemin katın giriş holü bölümü ile Z01 ve Z03 mekânlarının zeminindeki karosimanların özenli bir şekilde döşenmiş olması; buna karşılık, yapının ana kütlesi ile ıslak hacimleri bağlayan balkonun zeminindeki karosimanların gelişigüzel bir araya getirildiğinin görülmesi ıslak hacim birimlerinin ek olabileceğini düşündüren bir başka neden olmuştur. Yine aynı şekilde, ilk anda çatıda da bir oynama olduğu ve bir ek yapılarak batıya doğru uzatılmış olabileceği düşünülmüş, fakat tüm kiremitlerin aynı şekilde eskimiş olması bu düşüncüyü geçersiz kılmıştır. Nitekim, 04.03.1962 günü bu evde dünyaya gelmiş ve 1998 Ceyhan depremine kadar da burada yaşamış olan evin eski sakinlerinden Kadir Kazan ile yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler ışığında yapının tamamının aynı dönemde inşa edildiği kesinlik kazanmıştır (**Kazan, 2006**).

4.1. Zemin Kat (Şekil C.2-C.3-C.4-C.5)

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin zemin katına, binanın güney cephesinde yer alan kemerli ve çift kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır (Şekil A.22). Kapının eşik kotu ± 0.00 kabul edilerek yapılan ilk ölçümlere göre girişte döşeme kotu 4 cm düşmektedir. Fakat, 2006 yılının Şubat ayında belediyenin yaptığı 'kaldırım ve yol çalışması' kapsamında kaldırımlara kilit parke döşenmiş ve bu nedenle kapının eşik kotu 11 cm. yükselmiştir (Şekil A.23). +0.11 olarak belirlenen yeni eşik kotuna göre girişteki döşeme kotu 15 cm. düşmekte ve direkt olarak giriş holü bölümüne ulaşılmaktadır. Giriş holü sofa mekânına bağlanmakta ve buradan zemin kat mekânlarının tümüne ulaşılabilir. Giriş holünün aksında ve sofa mekânının kuzeyinde yer alan merdiven kovası, döşeme kaplamasının aynı olması sebebi ile, sofa ve giriş holü mekânı ile birlikte haçvari bir sirkülasyon alanı oluşturmaktadır. Zemin kat doğu-batı eksenine göre neredeyse simetriktir. Yapının kare planlı ana kütlesi ve bu kütleinin batı duvarına bitişik bir ıslak hacim bölümü de bulunmaktadır. Zemin kat, sofa

mekânının etrafına U şeklinde dizilmiş mekânlar ve iki adet ıslak hacim birimi ile birlikte toplam olarak dokuz ayrı mekândan oluşmaktadır. Islak hacimler ile zemin kat mekânlarını birbirine bağlayan balkon sayesinde yapının kuzeyinde bulunan bahçeye de ulaşım mümkün olmaktadır.

4.1.1. Z01 Mekânı (Sofa)

Z01 Mekânı, 254 x 717 cm. boyutlarında bir sofa bölümü ile bunun güneyinde yer alan 198 x 370 cm. boyutlarındaki giriş hölü bölümünden oluşmaktadır. Yapının dışından giriş holüne ve dolayısıyla da Z01 mekânına ulaşım, güney cephesinde yer alan 135 x 227 cm. ölçülerindeki kemerli ve çift kanatlı ahşap giriş kapısı ile sağlanmaktadır (Şekil A.24). Islak hacimler hariç zemin katın tüm mekânlarının kapıları Z01 (sofa) mekânına bakmaktadır (Şekil C.2). Bu mekânın batı yönünde yer alan 121.5 x 219 cm. ölçülerindeki 4 kanatlı ahşap kapı ile önce balkona, oradan da ıslak hacimlere ulaşılabilir (Şekil A.25). Z01 mekânı ile bu mekânın bir uzantısı olan giriş holünün zemininde, döşeme malzemesi olarak 20 x 20 cm. boyutlarında ve iki farklı desende karosiman tercih edilmiştir (Şekil A.26). 6 cm. yüksekliğinde olan mozaik bir süpürgelik bu mekânı çepeçevre kuşatmaktadır. Z01 mekânının duvarları sıvalı ve boyalı olup, boyanın büyük ölçüde kabardığı görülmektedir. Mekânın tavanı ise kontrplak kaplamadır (Şekil A.27).

4.1.2. Z02 Mekânı (Mutfak)

Z02 Mekânı, mutfak olarak kullanılmış olan bir mekân olup 258 x 342 cm. boyutlarındadır. Mekâna, güney duvarındaki 99 x 200.7 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.28). Mekânın girişinde yer alan eşik 9 cm. yüksekliğindedir. Mekânın batı ve kuzey duvarlarında birer pencere bulunmakta ve Z02 mekânı bu sayede doğal ışık alabilmektedir (Şekil A.29). Mekânın kuzey duvarında, doğu duvarına bitişik olarak yapılmış ve duvardan 25 cm. öne doğru çıkıntı yapan, boyu 146.5 cm. ve yüksekliği 134 cm. olan bir ocak yer almaktadır (Şekil A.30). Z02 mekânının zeminine, 30 x 30 cm. boyutlarındaki karo mozaikler döşenmiştir. Yine bu mekânda da, duvar ve döşeme birleşim noktalarında 6 cm. yüksekliğinde mozaik bir süpürgelik bulunmaktadır. Z02 mekânının duvarları sıvalı ve boyalıdır; genel olarak, boya kabarmaları ve çatlaklar görülmektedir (Şekil A.31). Özellikle doğu duvarında yer alan ve duvarın güney üst köşesinden ocağın doğu

duvarındaki üst köşesine kadar uzanan diyagonal çatlağın oldukça belirgin olduğu görülmüştür (Şekil A.32). Z02 mekânının tavanı sıvalı ve badanalıdır (Şekil A.33).

4.1.3. Z03 Mekânı (Merdiven Kovası)

Z03 Mekânı, merdiven kovasının yer aldığı 196 x 373 cm. boyutlarında bir hacimdir. Zemin katı üst kata bağlayan çift kollu ahşap merdivenin dokuz basamaktan oluşan ilk kolu bu bölümde doğu duvarına bitişik olarak yerleştirilmiştir (Şekil A.34-C.2). Ahşap merdivenin ilk kolu, Z03 mekânında yer alan 52 cm. eninde, 105 cm. boyunda ve 15 cm. yüksekliğinde bir beton basamağın üzerine oturtulmuştur. Bu beton basamağın üzerine üç adet ahşap limon kiriş yerleştirilmiş ve ahşap basamaklar bu kirişlere taşınmak suretiyle çift kollu bir merdiven oluşturulmuştur (Şekil A.35). Bu mekânın kuzey duvarında, batı duvarına bitişik olarak konumlanmış olan kapı, 27.06.1998 günü meydana gelen depremden sonra yapı boşaltılıp terk edildiği için - bir koruma önlemi olarak- mekân içerisinden briket örülerek kapatılmıştır (Şekil A.36). Z03 mekânının zemini, sofa ve sofanın güney yönünde yer alan giriş holünde olduğu gibi 20 x 20 cm. boyutlarında karosimanlarla kaplanmıştır (Şekil A.37). Z03 (merdiven kovası) mekânı, Z01 (sofa) mekânı ve Z01 mekânının güneyinde yer alan giriş holü bölümünün -zemin döşemelerinin de aynı olması verisinden yola çıkılarak- haçvari bir sirkülasyon alanı oluşturduğu düşünülmektedir. Z03 mekânının güney yönü hariç olmak üzere tüm duvarları, diğer mekânlarda olduğu gibi sıvalı ve boyalıdır. Mekânın Z01 mekânına bakan güney yönünde, sonradan eklendiği ilk bakışta anlaşılan bir kontrplak bölücü mevcuttur (Şekil C.9). Bu bölücünün içerisine monte edilmiş olan 190 x 78.5 cm. ölçülerindeki kapı ile Z01 mekânından Z03 mekânına ulaşılabilir (Şekil A.38).

4.1.4. Z04 Mekânı (Oda)

Z04 Mekânı, 344 x 383 cm. boyutlarında bir odadır. Mekâna, güney duvarındaki 99.5 x 199.5 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır. Mekânın girişinde yer alan eşik 11 cm. yüksekliğindedir (Şekil A.39). Bu mekânın kuzey ve doğu duvarlarında ikişer pencere yer almaktadır. Mekânın doğu duvarındaki, parapet yüksekliği 181 cm. olan pencereler, yapı boşaltıldıktan sonra içeriye yabancıların girmesini engellemek amacıyla içeriden briket örülerek kapatılmıştır (Şekil A.40). Yapının doğu cephesine bakıldığında, bu pencerelerin 'kafes' adı verilen elemanlara sahip olduğu görülebilmektedir (Şekil A.41). Z04 mekânı yalnızca, kuzey duvarında

yer alan ve parapet yüksekliği 78 cm. olan iki pencereden doğal ışık alabilmektedir (Şekil A.42). Bu pencerelerde, kuzey cephesinin en önemli öğelerini oluşturan, ahşap kapaklar bulunmaktadır (Şekil A.43). Mekânın zemini, 30 x 30 cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmış ve mekânı çevreleyen süpürgelik yüksekliği 6 cm. olarak ölçülmüştür. Duvarlar sıvalı ve boyalı olup, yer yer boya kabarmaları ve çatlaklar görülmektedir. En ciddi ve derin olan çatlak, mekânın batı duvarında yer almakta ve duvarın üst orta noktasından başlayarak güney alt köşesine doğru diyagonal olarak uzanmaktadır (Şekil A.44). Pencere ve kapı kemerleri üzerinde de çeşitli çatlaklar bulunmaktadır. Z04 mekânının tavanı, -Z06 mekânı hariç- zemin kattaki diğer mekânların tavanlarının aksine ahşap kaplama yapılmıştır (Şekil A.45).

4.1.5. Z05 Mekânı (Kiler)

Z05 Mekânı, kiler olarak kullanıldığı anlaşılan bir mekân olup 172 x 256 cm. boyutlarındadır. Bu mekâna, batı duvarındaki 96.5 x 166.2 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.46). Mekânın girişinde yer alan eşik 3.6 cm. yüksekliğindedir. Z05 mekânının zemini şap, duvarları ve tavanı sıva üzerine badana yapılmış durumdadır. Bu mekân, yapının doğu cephesinde yer alan on basamaklı mermer giriş merdiveninin altında yer almaktadır. Bu sebeple de, mekânın doğrudan doğal ışık alabileceği bir açıklık bulunmamaktadır. Ayrıca, merdiven altında konumlanmış olması sebebiyle, mekânın tavanı doğu-batı doğrultusunda eğimlidir (Şekil A.47). Tavanın batı ucu, doğu ucuna göre 115 cm. daha yukarıda yer almaktadır.

4.1.6. Z06 Mekânı (Oda)

Z06 Mekânı, 379 x 345 cm. boyutlarında bir odadır. Giriş holü bölümünün doğu duvarına bitişik olan bu mekâna, kuzey duvarındaki 99.5 x 199.5 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.48). Mekânın girişinde yer alan eşik 10.5 cm. yüksekliğindedir. Duvarların zemin ile birleştiği hat üzerinde mekânı kuşatan mozaik süpürgelik, zemin katın diğer mekânlarında olduğu gibi, burada da 6 cm. yüksekliğindedir. Bu mekânın güney ve doğu duvarlarında ikişer pencere yer almaktadır. Mekânın doğu duvarındaki parapet yüksekliği 189 cm. olan pencereler ile kuzey duvarındaki parapet yüksekliği 70 cm. olan pencereler, aynen Z04 mekânında olduğu gibi yapıyı koruma amacıyla içeriden briket örülerek kapatılmıştır (Şekil A.49-A.50). Z04 mekânındaki doğu pencereleri ile her anlamda benzerlik

gösteren Z06 mekânının doğu pencereleri de cephede ahşap kafeslere sahiptir. Z06 mekânı, pencerelerinin briket ile örülmüş olmasından ötürü, hiçbir şekilde doğal ışık alamamaktadır. Z06 mekânının zemini, 30 x 30 cm. boyutlarında karo mozaiklerle kaplanmıştır. Duvarlar sıvalı ve boyalı olup, çeşitli bölgelerde boya kabarmaları ve çatlaklar gözlenmektedir. Çatlaklar çok derin olmamakla birlikte genelde pencere ve kapı kemerlerinin köşelerinden 45° ile tavana ve döşemeye doğru yayılmaktadır (Şekil A.51). Mekânın tavanı, Z04 mekânındaki gibi ahşap kaplamadır (Şekil A.52).

4.1.7. Z07 Mekânı (Oda)

Z07 Mekânı, 262 x 339 cm. boyutlarında bir odadır. Giriş holü bölümünün batı duvarına bitişik olan bu mekâna, kuzey duvarında yer alan 98.8 x 196.2 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.53). Mekânın girişinde yer alan eşik 14.5 cm. yüksekliğindedir. Mekânın güney duvarında, içeriden briket örülerek kapatılmış ve parapet yüksekliği 60.5 cm. olan bir pencere yer almaktadır (Şekil A.54). Bu pencerenin kapatılmış olması sebebiyle mekân doğal ışık alamamaktadır. Z07 mekânının zemini, 30 x 30 cm. boyutlarındaki karo mozaiklerle kaplanmıştır. Döşeme malzemesi ile aynı malzemeden yapılmış olan 6 cm. yüksekliğindeki mozaik süpürgelik Z07 mekânını çepeçevre kuşatmaktadır. Duvarlar sıvalı ve boyalı olup, büyük ölçüde boya kabarması gözlenmektedir. Mekânın tavanı Z01 mekânı ve giriş holü bölümünde olduğu gibi kontrplak kaplamadır (Şekil A.55).

4.1.8. Z08 Mekânı (Banyo)

Z08 Mekânı, banyo olarak kullanılmış bir mekân olup 200 x 238 cm. boyutlarındadır. Mekâna, kuzey duvarındaki 89.6 x 180.5 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.56). Mekânın girişinde yer alan eşik 11 cm. yüksekliğindedir. Z08 mekânının zemini, 30 x 30 cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplanmıştır (Şekil A.57). Bütün duvarlar pencere parapet yüksekliği seviyesine kadar on sıra halinde, 15 x 15 cm. ölçülerinde fayans ile kaplanmıştır. Bu seviyeden itibaren, duvarların üst kısmı ile tavanın sıvalı ve badanalı olduğu görülmektedir (Şekil A.58). Z08 mekânının güney duvarında, parapet yüksekliği 154 cm. olan 60.5 x 70.5 cm. ölçülerinde bir pencere bulunmakta ve mekân bu sayede doğrudan doğal ışık alabilmektedir (Şekil A.59).

4.1.9. Z09 Mekânı (Helâ)

Z09 Mekânı, tuvalet olarak kullanılmış bir mekân olup 145 x 240 cm. boyutlarındadır. Mekâna, kuzey duvarındaki 89 x 181cm ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.60). Mekânın girişinde yer alan eşik 7 cm. yüksekliğindedir. Z09 mekânının döşemesi, eşikten itibaren mekânın güney duvarına doğru 103 cm. gidildikten sonra 17.5 cm yükselmektedir. Döşemenin yükseldiği noktaya kadar 30 x 30 cm. boyutlarında karo mozaik ile kaplı olan zemin, bu noktadan sonra seramik kaplamadır (Şekil A.61). Döşemenin yükseldiği bölümde bir klozet ve bir alaturka helâ taşı mevcuttur (Şekil A.62). Z09 mekânında tüm duvarlar zeminden itibaren sekiz sıra halinde 15 x 15 cm. ölçülerinde fayans ile kaplanmış olup bu seviyeden tavana kadar sıvalı ve boyalıdır (Şekil A.63). Mekânın tavanı da, duvarların üst bölümünde olduğu gibi, sıvalı ve boyalı durumdadır. Z09 mekânının güney duvarında bulunan ve parapet yüksekliği 133 cm. olan 59 x 68 cm. ölçülerindeki bir pencere mekâna doğal ışık sağlamaktadır (Şekil A.64).

4.1.10. Z10 Mekânı (Mutfak ve Çamaşırhane)

Z10 Mekânı, 443 x 306.5 cm. boyutlarında ve bahçenin kuzeybatı köşesinde yer alan bir mekândır. 303 cm. yüksekliğindeki tuğla duvarların üzerine 17 cm yüksekliğinde beton bir döşeme ile dam oluşturulmuştur (Şekil A.65). Bu beton döşeme doğu cephesinde 46 cm. ve güney cephesinde 12 cm. dışarı taşarak saçağı meydana getirmiştir. Mekâna, doğu duvarında yer alan 104 x 196 cm. ölçülerinde çift kanatlı ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.66). Z10 mekânının zemini şap, duvarları ve tavanı ise sıva üzerine badanalıdır. Kapı ve pencere kemerleri üzerinde çatlaklar, duvarlarda boya dökülmeleri, çatlaklar ve çimento harcıyla dolgular gözlenmektedir. Mekânın güney duvarında parapet yüksekliği 80 cm. olan 77 x 168 cm. ölçülerinde iki adet kemerli pencere yer almaktadır (Şekil A.67). Bu pencerelerden bir tanesi sonradan içine tuğla örülerek kapatılmış olup niş görünümündedir. Giriş kapısının da yer aldığı doğu duvarında parapet yüksekliği 84 cm. olan 77.5 x 163 cm. ölçülerinde kemerli bir pencere daha bulunmaktadır (Şekil A.68). Z10 mekânı bu pencereler sayesinde doğal ışık alabilmektedir. Güney ve doğu yönündeki açıklıklardan ışık alabilen Z10 mekânının diğer iki duvarı sağırdır. Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin batısında bulunan komşu binanın doğu duvarı Z10 mekânının batı duvarına ve bahçenin kuzeyinde yer alan yüksek tuğla duvarların bir bölümü de Z10 mekânının

kuzey duvarına bitişik olarak inşa edilmiştir. Z10 mekânının kuzeydoğu köşesinde yer alan davlumbaz (Şekil A.69) damdaki bacaya bağlanmaktadır. Buradan yola çıkılarak bu mekânın bahçe kullanımı sırasında buraya hizmet veren bir mutfak olabileceği de düşünülmüş ve nitekim yapının eski sakinlerinden alınan bilgilerle de bu mekânın mutfak ve çamaşırhane olarak kullanıldığı öğrenilmiştir (Kazan, 2006).

4.1.11. Z11 Mekânı (Bahçe)

Z11 Mekânı, yapının kuzeyinde yer alan büyük oranda toprak zeminli bir bahçedir ve alanı yaklaşık olarak 200 m²'dir (Şekil C.2). Günümüzde oldukça bakımsız durumda olan bahçenin en önemli bitkisi devasa boyutlardaki bir servi ağacıdır (Şekil A.70). Bunun dışında turunç, yeni dünya ve incir ağaçları da bulunmaktadır. Bahçe, kuzey ve doğu yönünde -toprak zemin kotu baz alındığında- yaklaşık 251 cm. yüksekliğinde bir taş duvar ve bu duvarın üzerine inşa edilmiş, duvar üst kotu toprak zeminden 614 cm. yüksekliğinde olan bir tuğla duvar ile çevrilidir (Şekil A.71). Bahçenin batı yönünde, doğu ve kuzey yönlerinden farklı olarak, bir bahçe duvarı mevcut değildir; bu kısımda yapının bahçesini komşu parselden ayırmak için yerleştirildiği düşünülen ondüle levhalar bulunmaktadır (Şekil A.72). Yapının eski sakinlerinden Kadir Kazan'ın verdiği önemli bilgiler ışığında, yapının ilk dönemlerinde bahçenin duvarlarla çevrili olmadığı, bunun yerine batı, doğu ve kuzey yönlerinde ondüle levhalarla çit oluşturulduğu öğrenilmiştir. Yapı inşa edildiği dönemde kuzey ve batı yönündeki komşu binalar mevcut olmadığından bu şekilde basit bir çözüme gidildiği anlaşılmaktadır. Fakat bir süre sonra, yapının kuzeyine inşa edilen komşu binanın Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin sınırlarına kadar dayanması üzerine bu iki komşu arasında bir tartışma çıkmış ve ev sahibi Hacı Halil Efendi bahçenin kuzey ve doğu sınırlarını tamamen kapatacak şekilde yeni bir bina inşa etmeye karar vermiştir. İki katlı olması düşünülen bu yeni yapı için bir proje yaptırılmış, ruhsat alınmış ve üstelik de inşasına başlanmıştır. Bugün gördüğümüz taş duvarlar, yapılması düşünülen o binanın temelleridir; tuğla duvarlar ise inşası hiç tamamlanamamış olan yapının duvarları olarak örülmüştür. Bilinmeyen bir nedenle yapının inşası tamamlanamamış ve bugün gördüğümüz yüksek bahçe duvarlarını meydana getirmiştir. Bahçenin doğu yönünde yer alan tuğla duvarda bugün gördüğümüz nişler de o yapının pencereleri olarak düşünülmüş, fakat yapı tamamlanmadığı için pencere boşlukları tuğla dolgu ile kapatılarak bugünkü halini almıştır. Bahçenin doğu duvarının yapının kuzey cephesi ile buluştuğu noktada yer

alan ahşap giriş kapısı yapı terk edildikten sonra yapılan bir müdahale ile yerinden çıkarılmış ve kapı boşluğu içine briket örülerek kapatılmıştır (Şekil A.73).

4.2.Birinci Kat (Şekil C.6-C.7)

Çalışma yapılan yapının birinci katına, binanın doğu cephesinde yer alan çift kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır (Şekil A.74). Kapının girişindeki kot +3.71 olarak ölçülmüştür. Bu kapıya doğu-batı yönünde yerleştirilmiş olan ve +1.63 kotundan başlayan, on basamaklı mermer bir merdiven ile ulaşılmaktadır (Şekil C.10). Sofa mekânı, birinci katın merkezinde bulunmakta ve buradan tüm mekânlara kolaylıkla ulaşılabilir (Şekil C.6). Birinci kat, sofa mekânının kuzey ve güney yönünde dizilmiş mekânlarla birlikte iki adet ıslak hacim birimi de dahil olmak üzere toplam olarak dokuz mekândan oluşmaktadır. Bu kata zemin kattan da ulaşım mümkün olup, bu çift kollu ahşap bir merdiven ile sağlanmaktadır. Zemin kattaki plan şeması genel olarak birinci katta da tekrarlanmaktadır. Kare planlı ana kütlein batı duvarına bitişik olarak, ana kütle ile aynı dönemde yapılmış olan bir ıslak hacim bölümü bu katta da mevcuttur. Aynı şekilde bu katta da ıslak hacimler ve birinci kat mekânları birbirine bir balkon ile bağlanmaktadır.

4.2.1. 101 Mekânı (Sofa)

101 Mekânı, 253 x 716 cm. boyutlarında bir sofadır. Bu mekâna, yapının doğu cephesindeki niş şeklinde içe çekilmiş giriş bölümünde yer alan 121 x 237 cm. ölçülerindeki çift kanatlı ahşap bir kapı ile doğrudan ulaşılabilir (Şekil A.75). Ayrıca, başlangıcı zemin kattaki Z03 mekânında bulunan çift kollu bir ahşap merdivenle de bu mekâna ulaşım sağlanabilmektedir. Islak hacimler hariç tüm birinci kat mekânlarının kapıları sofaya açılmaktadır (Şekil C.6). Bu mekânın batısında yer alan 122.5 x 224 cm. ölçülerindeki ahşap kapı ile balkona ve oradan da ıslak hacimlere ulaşılabilir (Şekil A.76). 101 mekânının zemini, ahşap döşeme kirişleri üzerine ortalama olarak 15 cm. enindeki ahşapların kaplanmasıyla meydana getirilmiştir. Duvarlar sıvalı ve boyalı olup, yer yer boya kabarmaları ve özellikle kapı üstlerinde çok ciddi çatlaklar gözlenmektedir. Mekânın tavanı, bu katın tüm odalarında olduğu gibi ahşap kaplamadır (Şekil A.77).

4.2.2. 102 Mekânı (Mutfak)

102 Mekânı, mutfak olarak kullanıldığı anlaşılan bir mekân olup 271 x 357 cm. boyutlarındadır. Bu mekâna, güney duvarındaki 104.5 x 219 cm. ölçülerindeki çift kanatlı ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.78). Mekânın girişinde yer alan eşik 8 cm. yüksekliğindedir. 102 mekânı, batı duvarında yer alan iki pencere sayesinde doğal ışık alabilmektedir (Şekil A.79-A.80). Bu mekânın kuzey duvarında bir ocak ve bir baca yer almaktadır (Şekil A.81). 102 mekânında, zeminin diğer mekânlardan farklı olarak şap olduğu görülmüştür. 7.5 cm. yüksekliğinde ahşap bir süpürgelik bu mekânı çepeçevre kuşatmaktadır. Mekânın tüm duvarları sıvalı ve boyalıdır; genel olarak boya kabarmaları ve ince sıva çatlakları görülmesine rağmen özellikle doğu duvarında yer alan derin çatlak mekânın en önemli hasarlarından biridir. Bu çatlak duvarın kuzey üst köşesinden dik olarak aşağıya doğru inmekte ve daha sonra duvarın güney alt köşesine doğru diyagonal olarak uzanmaktadır (Şekil A.82). Bunun dışındaki diğer önemli hasar da kuzey duvarının batı üst köşesine çok yakın bir noktadan başlayarak mekânın kuzeybatı köşesine en yakın pencerenin üst noktasına kadar inen derin çatlaktır (Şekil A.83). 102 mekânının tavanı ahşap kaplamadır ve bu yüzeyin güneydoğu köşesinde çatı arasına çıkmak için kullanılan 47 x 58 cm. ölçülerinde küçük bir boşluk yer almaktadır (Şekil A.84).

4.2.3. 103 Mekânı (Merdiven Kovası)

103 Mekânı, merdiven kovanının yer aldığı 196 x 388 cm. boyutlarında bir hacimdir. Zemin katı üst kata bağlayan çift kollu ahşap merdivenin dokuz basamaklı ikinci kolu bu bölümde yer almaktadır (Şekil A.85-C.12). 103 mekânının doğu duvarına bitişik olan 89 cm. eninde ve 387 cm. uzunluğundaki ahşap platform (Şekil A.86), 101 mekânının döşemesine göre 15 cm. daha yüksektedir. Mekânın kuzey duvarında, duvarı tam olarak ortalayacak şekilde platformdan ölçülen parapet yüksekliği 75 cm. olan 96 x 207.5 cm. ölçülerinde kemerli bir pencere bulunmaktadır (Şekil A.87). Ahşap platform sayesinde bu pencereye ulaşım mümkün olabilmektedir. 103 mekânının duvarları sıvalı ve boyalıdır; doğu ve batı yönündeki duvarlarında oldukça derin çatlaklar görülmektedir (Şekil A.88-A.89). Bu mekânın tavanı, 101 (sofa) mekânının tavanının bir uzantısı olup aynı şekilde ahşap kaplamadır (Şekil A.90).

4.2.4. 104 Mekânı (Oda)

104 Mekânı, 361 x 389 cm. boyutlarında bir odadır. Bu mekâna, güney duvarında yer alan 104 x 220 cm. ölçülerindeki çift kanatlı ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.91). Mekânın girişinde eşik bulunmamaktadır. Mekânın kuzey ve doğu duvarlarında ikişer, güney duvarında ise niş şeklindeki giriş bölümüne bakan bir pencere yer almaktadır. Mekâna doğal ışık sağlayan bu beş adet kemerli pencerenin rüzgâr ve güneş etkisini kırmak dışında koruyucu özelliği de olan ahşap dış kapakları bulunmaktadır. Kuzey duvarında yer alan 95.5 x 206 cm. ve 94.5 x 207 cm. ölçülerindeki iki pencere ile doğu duvarında yer alan 96.5 x 204 cm. ve 97 x 205 cm. ölçülerindeki iki pencerenin parapet yüksekliği 88 cm., güney duvarında yer alan 96.5 x 205 cm. ölçülerindeki pencerenin parapet yüksekliği ise 83 cm. olarak ölçülmüştür (Şekil A.92-A.93-A.94). 104 mekânının zemini, ortalama kalınlığı yaklaşık 15 cm. olan farklı enlerde kaplama tahtalarıyla kaplanmıştır. Mekânda yer alan 7 cm. yüksekliğindeki ahşap süpürgelik duvar-döşeme birleşim hattında bir süreklilik göstermektedir. Duvarlar sıvalı ve boyalı olup kapı ve pencere köşelerinde küçük çatlaklar görülmektedir; en ciddi hasar ise mekânın batı duvarında yer alan derin çatlaktır. Bu çatlak duvarın kuzey üst köşesinden dik olarak aşağı doğru inip sonra duvarın ortasında zemine yakın bir noktaya doğru diyagonal bir şekilde uzanmaktadır (Şekil A.95). 104 mekânının tavanı birinci katın neredeyse tümünde olduğu gibi ahşap kaplamadır.

4.2.5. 105 Mekânı (Oda)

105 Mekânı, 355 x 392 cm. boyutlarında bir odadır. Bu mekâna, kuzey duvarındaki 104 x 220 cm. ölçülerindeki çift kanatlı ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.96). 104 mekânında olduğu gibi bu mekânın girişinde de eşik bulunmadığı görülmüştür. Bu mekân, niş şeklindeki giriş bölümüne göre 104 mekânının simetriğidir. Burada da mekânın doğal ışık alabilmesini sağlayan beş adet kemerli pencere bulunmaktadır. 104 mekânının kuzey duvarında yer alan ve niş şeklindeki giriş bölümüne bakan 95.5 x 206 cm. ölçülerindeki pencere ile doğu duvarında yer alan 95.5 x 206 cm. ve 95.5 x 205 cm. ölçülerindeki iki pencerenin parapet yüksekliği 86 cm., güney duvarında yer alan 98 x 204 cm. ve 97 x 203 cm. ölçülerindeki iki pencerenin parapet yüksekliği ise 93 cm. olarak ölçülmüştür (Şekil A.97-A.98-A.99). Mekânın zemini birinci katın genelinde olduğu gibi yaklaşık

olarak 15 cm. eninde tahtalarla kaplanmıştır. Yüksekliği 7 cm. olan ahşap bir süpürgelik mekânı çepeçevre kuşatmaktadır. Mekânın duvarları sıvalı ve boyalı olup, yer yer ciddi çatlaklar olduğu görülmektedir. Bunların en önemlisi batı duvarında yer alan ve duvarın güney üst köşesinden kuzey alt köşesine doğru diyagonal olarak uzanan çatlaktır (Şekil A.100). Bunun dışındaki hasarlar, batı duvarında yer alan çatlağa göre nispeten daha önemsiz olan pencere ve kapı köşelerindeki küçük çatlaklardır. 105 mekânının tavanı da ahşap kaplamadır.

4.2.6. 106 Mekânı (Oda)

106 Mekânı, 197 x 374 cm. boyutlarında ve 101 (sofa) mekânının bir uzantısı olan eyvan şeklinde bir bölüm iken kuzey yönüne sonradan eklendiği açıkça okunabilen bir ahşap bölücüyle odaya dönüştürülmüştür. Bu müdahaleden sonra, 106 (oda), 101 (sofa) ve 103 (merdiven kovası) mekânlarının -ahşap kaplama tavanlarının süreklilik göstermesi verisinden yola çıkılarak- birleşiminden meydana gelen haçvari sirkülasyon alanı sürekliliğini kaybetmiştir. 106 mekânına, kuzey yönünde yer alan ahşap bölücünün içine monte edilmiş 75.5 x 200 cm. ölçülerindeki bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.101). Mekânın girişinde yer alan eşik 5.5 cm. yüksekliğindedir. 106 mekânında zemin, ahşap kirişler üzerine kaplanan tahtalarla oluşturulmuştur. Duvar diplerinde yer alan 7 cm. yüksekliğindeki ahşap süpürgelik mekânı -kuzey yönü hariç olmak üzere- üç yönden kuşatmaktadır. 106 mekânının duvarları boyalı olup, doğu ve batı duvarlarında ciddi çatlaklar gözlenmektedir. Mekânın doğu duvarında duvarın güney üst köşesinden başlayıp dik bir şekilde aşağı indikten sonra kuzey alt köşeye doğru diyagonal olarak uzanan oldukça ciddi bir çatlak bulunmaktadır (Şekil A.102). 106 mekânının batı duvarında duvarın güney ve kuzey üst noktalarından aşağı inen iki ayrı çatlağın duvarın orta noktasında çapraz olarak kesiştiği görülmektedir (Şekil A.103). 101 (sofa) mekânının bir uzantısı olan tavan oradaki gibi ahşap kaplamadır. Mekânın güney duvarında yer alan 110.5 x 218.5 cm. ölçülerindeki çift kanatlı ahşap bir kapı ile yapının güneyindeki giriş kapısının üzerinde yer alan balkona ulaşılmaktadır (Şekil A.104). 106 mekânının güneyindeki bu kapı, yapı boşaltıldıktan sonra yapıyı korumak ve içeri yabancıların girmesini engellemek adına, mekân içinden kapı üzerine ahşap levhalar çakılarak kapatılmıştır.

4.2.7. 107 Mekânı (Oda)

107 Mekânı, 276 x 349 cm. boyutlarında bir odadır. Bu mekâna, kuzey duvarında yer alan 105 x 220 cm. ölçülerindeki çift kanatlı ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.105). Mekânın girişinde eşik bulunmamaktadır. 107 mekânının zemini ortalama 15 cm. eninde olan tahtalar ile kaplanmıştır. Mekânı zeminde çepeçevre kuşatan süpürgelik 7 cm. yüksekliğindedir. Duvarlar sıvalı ve boyalı olup özellikle, kapı ve pencere kemerleri üzerinde ciddi çatlaklar göze çarpmaktadır (Şekil A.106-A.107). Bunun dışında doğu ve batı duvarlarında da önemli çatlaklar olduğu görülmüştür. 107 mekânının doğu duvarının kuzey ve güney üst köşelerinden dik olarak aşağı doğru inen iki çatlağın duvarın orta noktasına doğru diyagonal olarak uzandığı ve bir noktada kesiştiği gözlenmektedir. Mekânın 108 (banyo) mekânına bitişik olan batı duvarında da benzer çatlaklara rastlanmaktadır. Bu mekânın tavanı, birinci katın genelinde olduğu gibi ahşap kaplamadır. 107 mekânı, güney duvarında yer alan ve parapet yüksekliği 88 cm. olan 98 x 206 cm. ölçülerindeki bir pencereden doğal ışık alabilmektedir.

4.2.8. 108 Mekânı (Banyo)

108 Mekânı, banyo olarak kullanılmış bir mekân olup 202 x 253 cm. boyutlarındadır. Bu mekâna, kuzey duvarında yer alan 91 x 189 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.108). Mekânın girişinde yer alan eşik 5.5 cm. yüksekliğindedir. Zemini şap olan 108 mekânının duvarları ve tavanı sıvalı ve boyalıdır. Duvarlarında ciddi çatlaklar gözlenen bu mekânın 107 mekânına bitişik olan doğu duvarının güneydoğu ucuna doğru 40 x 34.5 cm. ölçülerinde bir baca bulunmaktadır. Mekânın doğu duvarının güney üst köşesinden dik olarak aşağı inen bir çatlak diyagonal olarak duvarın kuzey alt köşesine doğru yönelirken bacanın üzerinden geçerek o bölümde de hasara sebep olmuştur (Şekil A.109). Mekânın 109 (helâ) mekânına bitişik olan batı duvarında da doğu duvarındakine benzer bir çatlak görülmektedir (Şekil A.110). 108 (banyo) mekânı güney duvarında yer alan ve parapet yüksekliği 195 cm. olan 57.5 x 62.5 cm. ölçülerindeki bir pencere ile doğal ışık alabilmektedir (Şekil A.111).

4.2.9. 109 Mekânı (Helâ)

109 Mekânı, tuvalet olarak kullanılmış bir mekân olup 109 x 150 cm. boyutlarındaki bir giriş bölümü ile 126 x 150 cm. boyutlarındaki bir helâ hacminden oluşmaktadır.

İlk birime, kuzey duvarındaki 90.5 x 189 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.112). Bu ilk bölümün girişinde yer alan eşik 6.5 cm. yüksekliğindedir. İlk mekânın zemini, 20 x 20 cm. boyutlarındaki karosimanlarla (Şekil A.113) kaplanmış olup duvarları sıvalı ve boyalı, tavanı ahşap kaplamadır (Şekil A.114). İlk bölümün batı duvarında 44 x 71 cm. ölçülerinde bir pencere bulunmaktadır (Şekil A.115). İkinci hacim olan helâ bölümüne ilk hacmin güneyinde yer alan 75.5 x 191 cm. ölçülerindeki ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır ve buradaki eşik yüksekliği 16 cm. olarak ölçülmüştür (Şekil A.116). İkinci bölümün döşemesi özgün olup ilk yapıldığı dönemden kalma bir helâ taşı göze çarpmaktadır (Şekil A.117). Bu mekânın güney duvarında 60 x 64 cm. ölçülerinde ve batı duvarında ise 47.5 x 71 cm. ölçülerinde iki adet pencere bulunmaktadır (Şekil A.118) (Şekil A.119). İki ayrı birimden oluşan 109 mekânı bu üç pencere sayesinde doğal ışık alabilmektedir. Giriş bölümünün tavanı üzerine bir su deposu yerleştirilmiş olduğundan helâ bölümünün tavanı girişe göre daha yüksektir (Şekil A.120).

4.3. Cepheler

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin yer aldığı parselin iki yolun (8 Sokak ve Manisalı Ali Bey Caddesi) kesiştiği noktada yer alması yapının şekillenmesinde rol oynayan önemli bir etken olmuştur (Şekil A.121). Bunun sonuçlarından biri olarak, yapının doğu ve güney cephelerinde iki ayrı giriş bulunduğu görülmektedir. Seyhan Nehri manzarası yönünde konumlanmış olan ve simetrik bir düzene sahip olduğu görülen doğu cephesi yapının en gösterişli cephesi olup birinci kata hizmet veren ana giriş bölümünün bu yönde yer aldığı görülmektedir. Doğru cephesindeki bezemelere sahip fakat simetrik bir düzenin görülmediği güney cephesinin, zemin kata hizmet veren giriş kapısının burada yer alması nedeniyle daha sık kullanılan bir cephe olduğu görülmektedir. Yapının üzerinde yer aldığı parselin iki yolun kesiştiği noktada yer almasının bir diğer önemli sonucu ise, yapının batı ve kuzey cephelerinin, yola cephe vermemesi sebebiyle, diğer iki cepheye oranla oldukça sade olmasıdır.

4.3.1. Doğru Cephesi (Şekil C.13)

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin en gösterişli cephesi, Seyhan Nehri manzarasına hakim olacak şekilde konumlandırılmış olan doğu cephesidir (Şekil A.19-C.1). Bunun doğal bir sonucu olarak da, iki katlı kârgir konutun ana girişi için doğu cephesi seçilmiştir

(Şekil A.122). Doğu cephesinin ortasında yer alan giriş bölümü niş şeklinde içe doğru çekilmiş ve yaratılan bu özel mekân cephenin en önemli ögesi sayılan bir sivri kemerle vurgulanmıştır (Şekil A.123). Doğu cephesi, ortada yer alan giriş bölümüne göre simetrik bir düzene sahiptir. Giriş kapısına ulaşmak için yapılmış olan on basamaklı mermer merdiven de doğu cephesinin önemli elemanlarından birisidir (Şekil C.13). Yapıya ait eski fotoğraflardan elde edilen verilere göre, birkaç yıl öncesine kadar, giriş merdiveninin dördüncü basamağında ahşap kafesli bir bölücü eleman ve bunun içerisine monte edilmiş bir kapı yer almaktadır (Şekil A.124). Fakat yapı 27 Haziran 1998 günü meydana gelen Ceyhan depreminde aldığı büyük hasarlar nedeniyle boşaltıldıktan sonra, içeri yabancıların girişini engellemek amacıyla, bu özgün eleman kaldırılmış ve yerine 310.5 cm. yüksekliğinde bir briket duvar örülmüştür (Şekil A.122). Bu müdahale ile doğu cephesi her açıdan zarar görmüş ve özgün bir elemanını kaybetmiştir. Buna rağmen doğu cephesinin bugüne gelebilmiş özgün elemanları da bulunmaktadır. Bunlar, zemin katın Z04 ve Z06 mahal numaralı odaları ile birinci katın 104 ve 105 mahal numaralı odalarının doğu duvarlarındaki pencereler ve 101 mahal numaralı sofa mekânının doğu yönündeki ahşap giriş kapısıdır (Şekil A.122). Z04 ve Z06 mekânlarının doğu cephesine bakan pencereleri, mekân içlerinde zemin kotundan sırasıyla 181 cm. ve 189 cm. üst kotta bulunmakta fakat doğu cephesinden bakıldığında bu pencerelerin zemin kotundan başladığı görülmektedir. Bu durum, güney ve doğu cephelerinin girişleri arasındaki 163 cm'lik kot farkından kaynaklanmaktadır (Şekil C.4). Basık kemerli ahşap zemin kat pencerelerinin önünde ahşap kafesler bulunmaktadır. Pencerenin altındaki denizlik, ahşap doğramanın etrafını çepeçevre saran söveler ve pencerenin basık kemeri üzerinde yer alan kilit taşının bağlandığı kademeli bir silme pencerelerin etrafında duvarlarla aynı malzemeden (yassı tuğla kullanılarak) yapılmış bir çerçeve meydana getirmektedir. Zemin kat pencerelerinin üzerinden geçen kat silmesi bütün cephede düz bir hat olarak gözlenmekte fakat cephenin ortasındaki sivri kemere rastlayınca kesilmektedir (Şekil A.122). Yine basık kemerli fakat boyut olarak zemin kat pencerelerinden daha uzun olan birinci kat pencerelerinin önünde ahşap kepenkler bulunmaktadır. Bu kepenkler aynı zamanda güneş kırıcı eleman özelliği de göstermektedir. Zemin kat pencerelerinde olduğu gibi burada da söveler, kademeli denizlik ve pencerenin basık kemeri üzerindeki kilit taşının bağlı olduğu kademeli silme ahşap pencerelerin etrafını bir çerçeve oluşturacak şekilde sarmaktadır. Doğu cephesinin niş şeklinde içe doğru çekilmiş giriş bölümünde yer alan ahşap kapı, iki

yanında yer alan pilastrlar ve kapının üzerindeki yay şeklindeki renkli camlı pencerenin üzerindeki kilit taşının bağlandığı kademeli ve dişli friz birleşerek kapıyı vurgulayan bir çerçeveye dönüşmektedir (Şekil A.74). Ana giriş kapısının bulunduğu niş şeklindeki bu bölüm cephede bir sivri kemer ile ayrıca vurgulanmaktadır (Şekil A.123). Sivri kemerin ve birinci kat pencerelerinin üzerinden geçen kademeli silme cephe boyunca kesintisiz olarak devam etmektedir. Silmenin bittiği noktadan itibaren içbükey çinko saçak başlamakta ve doğu cephesinin kuzey cephesi ile birleştiği noktaya kadar kesintisiz olarak devam etmektedir (Şekil A.125).

4.3.2. Güney Cephesi (Şekil C.14)

Güney cephesi, doğu cephesindeki bezemelere sahip bir cephe olmakla birlikte orada olduğu gibi simetrik değildir (Şekil A.121). Zemin kat ile birinci katın birleştiği hizada süreklilik gösteren kat silmesi, güney cephesinin batı ucuna doğru gidilirken birdenbire kesilmektedir (Şekil A.126). Ayrıca, zemin ve birinci kata ait ıslak hacim bölümlerinin güney duvarında yer alan dört küçük pencere, güney cephesinin gösterişli elemanları yanında oldukça zayıf ve uyumsuz kalmakta, üstelik de güney cephesinin asıl karakterine uymayan bir görünüm sergilemektedir (Şekil A.121). Tüm bunlar, ilk bakışta, ıslak hacim bölümünün yapının kare planlı ana kütesine sonradan eklendiğini düşündüren önemli birer veri olarak görülmüş, fakat daha sonra evin eski sakinlerinden biri olan Kadir Kazan'dan alınan bilgiler ışığında ıslak hacim bölümünün bir ek olmadığı kesin olarak öğrenilmiştir. Zemin kattaki Z06 ve Z07 mekânları ile birinci kattaki 105 ve 107 mekânlarının güney duvarlarında bulunan üçer pencere boyut ve biçim açısından birbirlerine çok benzemekle birlikte bazı farklılıklar da göstermektedirler. Güney cephesinin birinci katındaki ahşap kepenkli üç pencere doğu cephesinin birinci kat pencereleri ile tam olarak aynı özelliklere sahiptir. Buna karşılık, güney cephesinin zemin katındaki üç pencerede ahşap kepenklere rastlanmamaktadır. Bunun yerine doğramanın önüne sonradan yapılmış sineklikler bulunmaktadır (Şekil A.126). Bu cephenin Aralık 2005'te yapılan ölçümlerde elde edilen giriş kotu, kenarında yer aldığı yolun eğimi ve doğu cephesindeki girişin on basamaklı mermer bir merdivenle ulaşılacak şekilde yükseltilmiş olması sebebiyle, birinci katın giriş kotundan 163 cm. daha aşağıda bulunmaktadır (Şekil A.127). Şubat ayının ilk haftasında belediyenin yol ve kaldırım çalışması kapsamında kaldırıma ve yola kilit parke döşenmiş; bu müdahale ile giriş kotu 11 cm. yükselmiştir. Bu nedenle, güney cephesinde yer alan ve zemin kata

hizmet veren kemerli giriş kapısı yeni kota göre biraz aşağıda kalmıştır (Şekil A.128). Buna karşılık, güney cephesindeki bahçe kapısı, kaldırım kotunun yükselmesinden sonra bu seviyede yer alan asma kilidin yeni döşemenin altında kalmış olması nedeniyle kullanılamaz hale gelmiştir (Şekil A.129). Çift kanatlı özgün ahşap kapının iki yanında bulunan pilastrlar ve kapının üzerindeki kilit taşının bağlandığı silme bir çerçeve şeklinde girişi vurgulamaktadır. Giriş kapısının üzerindeki yay şeklindeki pencerenin demir süslemeleri, Adana'daki geleneksel konutların tipik özelliklerinden biridir (Şekil A.130). Z01 mekânının giriş holü bölümüne açılan ana giriş kapısının üzerinde 106 mekânına ait balkon yer almaktadır. Balkon korkuluklarında da giriş kapısının üzerinde olduğu gibi özenli bir demir işçiliği göze çarpmakta ve korkulukların üst kotundan başlayarak korkuluk boyunca balkonu dolanan ahşap kafesler yer almaktadır. 106 mekânının balkona açılan kapısı cepheden bakıldığında ana giriş kapısı ile neredeyse aynı özellikleri göstermektedir; yalnızca ana giriş kapısının üzerindeki yay şeklindeki pencere yerine bu kapının üzerinde dikdörtgen şeklinde ince bir bant pencere bulunmaktadır. Zemin kattaki ana giriş kapısının iki yanındaki pilastrlar balkon kapısının yanlarında da devam etmekte ve bu kapının üzerindeki silme ile birleşerek bir çerçeve meydana getirmektedir (Şekil A.131). Doğu cephesinde kesintisiz olarak uzanan içbükey saçak ve onun altındaki kademeli silme güney cephesinde de aynı şekilde hiç kesintiye uğramadan devam etmektedir.

4.3.3. Batı Cephesi (Şekil C.15)

Yapının batı cephesi, yola bakmaması sebebiyle, doğu ve güney cephelerine oranla daha sadedir. Bu cepheden bakıldığında, cephenin güney ucunda yer alan ıslak hacim bölümünün ana kütlede öne doğru çıkmış bir kola dönüştüğü görülmektedir (Şekil A.132-C.2-C.6). Yapının batı yönünde yer alan ve her iki katta da bulunan balkonlar bu cepheden direkt olarak algılanabilmektedir. Zemin kattaki Z02 (mutfak) mekânına ait bir pencere (Şekil A.133) ile Z01 (sofa) mekânına ait dört kanatlı ahşap balkon kapısı (Şekil A.134) ile birinci kattaki 102 (mutfak) mekânına ait iki pencere (Şekil A.135), 101 (sofa) mekânına ait dört kanatlı balkon kapısı ve 109 (helâ) mekânına ait iki adet helâ penceresi (Şekil A.132) bu yönde konumlandırılmıştır. Birinci katın batı yönünde yer alan ondüle saçaklar, balkonda yer alan taşıyıcı üç ahşap dikmenin her birine çakılmış üçer ahşap göğüsleme tarafından taşınan ahşap bir sistem üzerine yerleştirilmiştir (Şekil A.136). Batı cephesinden rahatlıkla görülebilen bu saçaklar,

yapının daha ilk inşasında tamamlanmamış tasarımlarından birinin uzantısıdır (Şekil A.137).

4.3.4. Kuzey Cephesi (Şekil C.16)

Yapının kuzey cephesi de, direkt olarak yoldan görülmemesi ve bahçeye bakması sebebiyle, doğu ve güney cephelerine oranla daha sadedir (Şekil A.138). Bu cepheden bakıldığında yapının ana kütesinin, batı duvarına bitişik olarak ana kütle ile aynı dönemde inşa edilmiş olan ıslak hacim bölümüne göre öne çıktığı görülmektedir (Şekil C.2-C.6). L şeklindeki balkonların ıslak hacim bölümleri önündeki kolu bu cepheden rahatlıkla algılanabilmektedir. Zemin kattaki Z02 (mutfak) mekânına ait bir pencere (Şekil A.139), Z03 (merdiven kovası) mekânına ait bahçeye açılan ahşap bir kapı (Şekil A.140) ve Z04 (oda) mekânına ait iki pencere (Şekil A.43) ile birinci kattaki 103 (merdiven kovası) mekânına ait bir pencere ve 104 (oda) mekânına ait iki pencere kuzey yönünde konumlandırılmıştır (Şekil A.141). Bu cephede gözlenen üç adet ahşap kapaklı birinci kat penceresi üzerine, doğu ve güney cephelerinde yer alan içbükey saçığın kuzey cephesinde devam etmemesi sebebiyle, çinko bir saçak yapılmıştır (Şekil A.142). Birinci kattaki 102 (mutfak) mekânının sağır olan kuzey duvarında yer alan iki baca çatıyı delerek yan yana yükselmekte ve bu kuzey cephesinden bakıldığında net olarak görülebilmektedir (Şekil A.143). Birinci kat balkonunun üzerinde ondüle levhalarla oluşturulmuş saçaklar kuzey cephesinden de rahatlıkla gözlenebilmektedir.

4.4. Yapı Bileşenleri

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin yapı bileşenleri kapılar, pencereler, kafesler, merdivenler ve ocaklar olmak üzere beş ana grupta toplanmış ve ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

4.4.1. Kapılar

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin güney ve doğu cephesinde yer alan giriş kapıları ile zemin ve birinci katta bulunan tüm mekânlarının kapıları ahşaptır.

Çift kanatlı ahşap giriş kapıları, iki yanda da yer alan pilastr şeklindeki elemanlar ile kapı üzerindeki kilit taşı benzeri süsleme ve kademeli silmeler ile vurgulanmıştır. Doğru cephesindeki giriş kapısı, üzerindeki yarım daire şeklindeki camlı ahşap doğrama ile bir bütün oluşturarak 101 mekânının doğu yönündeki kemerli kapı

boşluğuna oturmaktadır (Şekil A.74). Yapının en gösterişli cephesinin doğu cephesi olması nedeniyle bu yöndeki giriş kapısı üzerinde yer alan doğramada renkli camlar kullanılmıştır. Bunların dışında, ahşap kapının her iki kanadında da yer alan camlı bölümlerin önünde demir süslemeler görülmektedir. Güney cephesinde bulunan giriş kapısı, temelde doğu cephesindeki giriş kapısının tüm özelliklerine sahip olmasına karşın, bu kapının üzerinde yer alan yarım daire şeklindeki camlı doğramanın tam ortasında açılan bir kanat bulunmakta ve bu doğramanın dışa bakan yüzünde, yine yarım daire şeklinde özenle yapılmış bir demir süsleme örneği göze çarpmaktadır (Şekil A.130). Ayrıca, bu bölümdeki camlar yarı saydam ve renksizdir.

Zemin katta yer alan Z02, Z04, Z06 ve Z07 mekânlarının giriş kapıları boyutlarındaki küçük farklar dışında birbirlerinin tam olarak benzeri, tek kanatlı ahşap kapılardır (Şekil A.39). Kapı kanadı üzerinden geçen bir kayıt ile kapı kasasının üst kenarı arasında bant şeklinde camlı bir doğrama bulunmaktadır. Bu camlı bölüm, dikdörtgen bir çerçevenin içine iki adet ahşap dikme koyularak üç parçaya ayrılmıştır. Ayrıca, bu bölümün önünde belli aralıklarla düşey olarak yerleştirilmiş demirler olduğu gözlenmiştir. Zemin kat ve birinci katta bulunan ıslak hacim bölümlerinin kapılarında da kasanın üst kenarına bitişik halde bulunan bant şeklindeki bu camlı bölümlere rastlanmıştır. Yalnızca, ıslak hacim mekânlarında bu camlar beyaza boyanarak saydam olma özelliğini kaybetmişlerdir (Şekil A.56). Islak hacimlere ait kapıların şimdiye kadar sözü geçen iç mekân kapılarından en önemli farkı, kapı kasa ve kanatlarının daha basit bir malzeme ve işçilikle bezemesiz olarak yapılmış olmasıdır (Şekil A.60). Neredeyse ıslak hacimlerin kapıları kadar sade olan Z05 mekânına ait tek kanatlı ahşap kapının üzerinde bant şeklindeki ahşap bölme bulunmamaktadır. Ayrıca, Z05 mekânının merdiven altında konumlanmış olması nedeniyle bu kapı diğer mekânların kapılarına oranla daha kısadır (Şekil A.46).

Birinci katta yer alan 102, 104, 105 ve 107 mekânlarının kapıları da boyut olarak küçük farklılıklar taşımalarına rağmen biçim olarak birbirlerinin neredeyse aynısı olan çift kanatlı ahşap kapılardır. Bu kapıların kanatları üzerinde de zemin katta görülen bant şeklindeki camlı bölüme rastlanmaktadır.

4.4.2. Pencereler

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin doğu cephesindeki birinci kat pencereleri (Şekil A.122) ile güney cephesindeki birinci kat pencereleri (Şekil A.121) -ıslak hacimlerin

pencereleri hariç- her anlamda aynı tiptedir. Pencerelerin iki yanındaki söveler, altlarındaki denizlikler ve üstlerindeki kademeli silmeler ile pencerelerin ahşap kapakları boyutlarındaki küçük değişiklikleri saymazsak tamamen benzer özelliklere sahiptir. Güney cephesinin zemin kat pencereleri -ıslak hacimlere ait pencereler hariç- yukarıda sözü edilen özelliklerin büyük çoğunluğunu barındırmakta fakat bu pencerelerde ahşap kepenkler bulunmamaktadır. Bunun yerine, doğramaların önüne yerleştirilmiş basit sineklikler yer almaktadır (Şekil A.126). Güney cephesinde toplam olarak 10 adet pencere bulunmaktadır. Yapının ana kütlelerinde bulunan altı pencere, doğu cephesinin birinci kat pencereleri ile benzerlik göstermekte; ıslak hacimlere ait diğer dört pencere ise bunlarla biçimsel açıdan hiç uyuşmamaktadır (Şekil A.121).

4.4.3. Kafesler

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin zemin katında yer alan Z04 mekânının doğu yönündeki kemerli pencerelerin birinde, Z06 mekânının ise doğu pencerelerinin her ikisinde de cepheye bakan yüzlerinde ahşap kafesler bulunmaktadır (Şekil A.122). 90 cm. eninde, 72 cm. uzunluğunda ve 3 cm. kalınlığındaki bu elemanlar pencerenin ahşap doğramasının önüne yerleştirilmiştir. Kafes şeklindeki bölüm 90 x 72 cm.'lik dış ölçüler aynı kalmak üzere 4 cm. enindeki bir çerçeve ile kuşatılmıştır (Şekil A.41).

4.4.4. Merdivenler

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin doğu cephesinde yer alan ve ana giriş kapısına ulaşımı sağlayan 10 basamaklı mermer merdiven, yapının en gösterişli merdivenidir. Bu merdiven +1.63 kotundan başlamakta ve +3.71 kotuna kadar çıkmaktadır. Basamak genişliği ortalama olarak 32.5 cm. ve basamak uzunluğu 215 cm. olan ilk üç basamağın her iki tarafında da 25 cm. eninde parapetler bulunmaktadır (Şekil A.122). Diğer basamakların boyu, niş şeklindeki giriş bölümünün güney ve kuzey duvarları arasındaki mesafe kadardır. Yapının zemin katındaki Z03 mekânından başlayan çift kollu ahşap merdiven ise yapının iki katını birbirine bağlayan özgün bir elemandır (Şekil A.34). Bu merdiven, -0.01 kotundan başlayan 15cm. yüksekliğindeki bir beton basamak üzerine yerleştirilmiş sekiz adet ahşap basamak ile +1.74 kotundaki ahşap bir sahanlığa ulaşmakta ve bundan sonra da +1.92 kotundaki ikinci sahanlık yer almaktadır (Şekil C.4). Bu sahanlıktan başlayan dokuz

adet ahşap basamak ile merdivenin ikinci kolu meydana gelmekte ve bu yolla +3.70 kotundaki 101 mekânına ulaşılmaktadır (Şekil C.6).

4.4.5. Ocaklar

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin zemin katındaki Z02 ve birinci katındaki 102 mekânlarının kuzey duvarlarında yer alan ocaklar, yapının mutfak olarak kullanılmış olan bu bölümlerinde yer alan özgün elemanlardır. Beden duvarlarından öne doğru çıkma yapan ocaklar da duvarlar gibi tuğla ile örülmüşlerdir (Şekil A.30-A.81).

4.5. Yapısal Elemanlar

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin yapı bileşenleri duvarlar, döşemeler ve çatı olmak üzere üç ana grupta toplanmış ve ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

4.5.1. Duvarlar

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin neredeyse tüm duvarları yığma yapım tekniğinde inşa edilmiş ve 'yassı tuğla' olarak adlandırılan tuğlaların 3 x 24 cm. ve 3 x 12 cm. boyutlarında kullanılmasıyla oluşturulmuştur (Şekil A.144).

Kare planlı ana kütlenin zemin kattaki beden duvarları ortalama olarak 42 cm. kalınlığında ve tüm iç duvarları ortalama olarak 29 cm. kalınlığındadır. Islak hacim mekânlarının güney duvarları, ana kütlenin güney yönündeki beden duvarının devamı olduğu için aynı şekilde 42 cm. kalınlığındadır. Bu bölümün diğer yönlerdeki beden duvarları ile iç duvarları ise ana kütlenin iç duvarları ile aynı ölçüde, 29 cm. kalınlığındadır (Şekil C.2).

Birinci katta yapılan plan ölçümleri, beden duvarlarının yaklaşık olarak 12 cm. incelendiğini ortaya çıkarmıştır. Kalınlığı 30 cm. olan beden duvarları dışındaki tüm duvarlar zemin kattaki iç duvarlar gibi yaklaşık olarak 29 cm. kalınlığındadır (Şekil C.6). Yapının tüm duvarlarından farklı olan tek duvar, 109 (helâ) mekânının iç duvarıdır. 16.5 cm. kalınlığındaki bu duvar, ahşap karkas arası tuğla dolgu ile oluşturulmuştur (Şekil A.145).

Ayrıca, Z11 mahal numaralı bahçenin kuzey ve doğu yönünde görülen yüksek tuğla duvarlar, boyutları 6 x 21.5 x 10.5 cm. olan dolu tuğlaların iki farklı şekilde bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

4.5.2. Döşemeler

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin belgeleme çalışmaları sırasında yapının temelleri ile ilgili herhangi bir bilgi veya ize rastlanamamıştır. Adana'daki birçok geleneksel konutun temelsiz yapılmış olması bilgisinden yola çıkarak, Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin de temelsiz yapılmış olabileceği düşünülmüştür. Yapının zemini büyük bir ihtimalle toprağın üzerine atılan bir düzeltme betonu şeklinde oluşturulmuştur. Bununla birlikte zemin kat mekânlarında farklı döşeme kaplamaları görülmektedir. Z01 mekânı, giriş holü, Z03 mekânı ve balkonun döşeme kaplaması özgün karosimanlardır (Şekil A.26). Z05 mekânının döşemesi şap; Z02, Z04, Z06, Z07, Z08 mekânlarının döşeme kaplaması karo mozaik; Z09 mekânının döşemesinin bir bölümü karo mozaik bir bölümü ise seramik kaplamadır. Bahçenin kuzeydoğu köşesinde yer alan Z10 mekânının zemini de Z05 mekânında olduğu gibi şaptır (Şekil A.146). Yapının birinci katı ise ahşap döşeme kirişlerinin üzerine ortalama 15 cm.'lik tahtalar kaplanarak oluşturulmuştur. Döşeme kirişleri zemin kat tavanlarının kaplaması nedeniyle okunamamış olsa da, çatı arası mekânına bakıldığında birinci katın ahşap tavan kaplaması üzerindeki belli aralıklarla dizilmiş ahşap kirişlerden oluşan döşeme sistemi rahatlıkla görülmüştür (Şekil A.147).

4.5.3. Çatı

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin kırma çatısı, birinci katta yer alan 102 mekânının tavanındaki boşluktan çatı arası mekânına ulaşıldığında rahatlıkla görülebilen ahşap bir strüktür üzerine oturtulmuştur. Çatının, ana kütlein üzerini örten bölümü, esas olarak orta noktada bulunan 15 x 15 cm.'lik iki ahşap dikme ve bu dikmelerden çıkan göğüslemeler tarafından taşınmaktadır (Şekil A.148). Ahşap dikme ve göğüslemelere taşınan bir ahşap ızgara meydana getirilmiş ve bunun üzerine -kiremit altı tahtaları olmadan- direkt olarak Marsilya kiremitleri yerleştirilmiştir (Şekil A.149).

4.6. Malzeme ve Yapım Tekniği

Dr. S. Haluk Uygur Evi, malzeme olarak yassı tuğla kullanılarak yapılmış iki katlı kârgir bir yapıdır. Yığma yapım tekniği ile inşa edilen geleneksel konutların büyük bir kısmının duvarlarında belli aralıklarla ahşap hatıllar bulunmaktadır. Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin duvarları sıvalı ve boyalı olduğu için, duvarlarda hatıl olup olmadığı konusunda kesin bir bilgi elde edilememiştir. Yalnızca 109 mekânının batı duvarında

hatıl olabilecek ahşaplara rastlanmıştır (Şekil A.150). Beden duvarları gibi iç duvarlar da aynı malzeme ve teknikle inşa edilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi, 109 (helâ) mekânını ikiye bölen iç duvar farklı bir teknikle oluşturulmuş, ahşap çatkı arası tuğla dolgu şeklinde inşa edilmiştir (Şekil A.145).

4.7. Bozulmalar

Dr. S. Haluk Uygur Evi, inşa edildiği 1929 yılından bugüne kadar geçen sürede iki büyük deprem geçirmiş (1945 ve 1998 depremleri) ve özellikle ikinci depremden sonra oldukça ciddi strüktürel sorunlar yaşamıştır. Buna ek olarak, malzeme ve mekânlarda da çeşitli bozulmalara rastlanmıştır

4.7.1. Yapı Elemanları ve Mekânlarda Görülen Bozulmalar

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin zemin katı, 1970'lerin başında Kazan Ailesi'nin maddi olarak sıkıntılı bir döneme girmiş olması nedeniyle kiraya verilmiş ve kiracıların zemin katın genelinde yaptıkları müdahaleler sonucunda birçok mekânın karakteri değişmiştir. Z04, Z06 ve Z07 mekânlarının zeminindeki ahşap döşeme kirişleri ve döşeme kaplamaları kaldırılmış; bunun yerine zemine bir düzeltme betonu atılmış ve üzeri karo mozaik ile kaplanmıştır. Kiracıların bu önemli müdahalesinden önce, yukarıda sözü edilen mekânların döşemesinin yaklaşık 1-1.5 m. aralıklarla, direkt olarak toprak zemin üzerine yerleştirilmiş kalasların üzerine çakılmış tahtalarla oluşturulduğu öğrenilmiştir. Buna ek olarak, zemin katın Z08 ve Z09 mahal numaralı ıslak hacim bölümlerinin şap olan döşemesi üzerine yeni döşeme kaplamaları yapılmıştır. Ayrıca, Z09 mekânında döşemenin bir bölümü yükseltilmiş, buraya alaturka ve alafranga tuvaletler eklenmiştir (**Kazan, 2006**).

4.7.2. Strüktürel Bozulmalar

Yukarıda da belirtildiği gibi, yapımından 16 yıl sonra önemli bir deprem geçiren yapı, o tarihte çok büyük zarar görmemiş; birinci katın doğu yöndeki ana giriş kapısı ve 101 (sofa) mekânına bakan oda kapılarının üst kısımlarında bazı önemli çatlaklar oluşmuştur (**Kazan, 2006**). Bu yapıya çok ciddi hasarlar veren ikinci deprem, 1998 Ceyhan depremidir. Bu deprem sırasında, özellikle yapının kuzey-güney doğrultusundaki birinci kat duvarlarında ciddi diyagonal çatlaklar meydana gelmiştir. Bu zarara neden olan en önemli faktör, yapının nehir kenarında konumlanmış olması

olarak görülmektedir. Yapının zemini yeterince sağlam olmadığı için depremin etkisi daha şiddetli hissedilmiş ve yapının duvarları diyagonal çatlakların sonlandığı yöne doğru oturmuştur. Yer yer oldukça açılmış olduğu gözlenen bu çatlaklardan duvarın tuğla örgüsü rahatlıkla görülebilmektedir (Şekil A.89-A.102). Bunun dışındaki önemli çatlaklar genellikle kapı ve pencere üstlerinde yer almaktadır (Şekil A.107). Birinci katın kapı ve pencerelerinin üzerinde yer alan çatlaklar, duvarlarda da olduğu gibi, depremin bu katta daha çok hasara neden olduğunu açıkça göstermektedir.

4.7.3. Malzeme Bozulmaları

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin yapımında duvarlar yassı tuğlalar kullanılarak örülmüş ve üzeri sıvanarak boyanmıştır. Yapının döşemelerinde genellikle ahşap kullanılmış ve üzeri yine tahtalarla kaplanmıştır. Bununla birlikte, bazı mekânların zemininin şap olduğu görülmüştür. Bu bölümlerde zemin bazen yalın olarak bırakılmış yer yer de üzerine karo mozaik, karosiman ve seramik kaplama yapılmıştır. Tüm doğramalar ahşap kullanılarak yapılmış olup demir elemanlarla zenginleştirilmiştir. Çatının strüktürü ahşap dikme ve göğüslemelerle oluşturulmuş ve üzeri Marsilya kiremidi ile kaplanmıştır. Özellikle deprem etkisiyle yapının duvarları hasar görmüştür ve tuğla örgünün çoğu yerde açıldığı, sıvaların ve boyanın döküldüğü görülmektedir. Islak hacim mekânlarında tuğlaların bozulduğu ve toz halinde döküldüğü görülmüştür (Şekil A.151). Özellikle banyo olarak kullanılan mekânlarda rastlanan bu durum, rutubetin malzemeye zarar verdiğini göstermektedir. Rutubet etkisi, zemin katın genelinde duvarlardaki sıva ve boyanın kabarmasına da yol açmış, yer yer dökülmeler gözlenmiştir (Şekil A.152). Bunun dışında, yapının çatısındaki Marsilya kiremitlerinin neredeyse tamamında yosunlanma gözlenmiştir (Şekil A.153).

4.8. Yapıdaki Farklı Dönemlerin Analizi

4.8.1. Ayırt Edilebilen Dönemler

1929 yılından itibaren yapıda görülen tüm değişiklikler, ekler ve bozulmalar ayrıntılı bir şekilde incelenerek farklı dönemler hakkında bilgi toplanmış; yapının kendisinden elde edilen veriler ve eski ev sahiplerinin verdiği bilgiler ışığında restitüsyon çalışmasına temel oluşturacak analizler yapılmıştır. Sonuç olarak, Dr. S. Haluk Uygur Evi'nde üç farklı dönemden bahsetmek mümkündür.

4.8.1.1. Özgün Tasarım (1929)

Dr. S. Haluk Uygur Evi, yapının eski sakinlerinden biri olan Kadir Kazan ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, inşa edildiği 1929 yılında da bugünkü formuna sahip bir yapıdır. Aslında üç katlı yapılması düşünülen yapı, zemin kat tamamlandıktan sonra inşaat birinci katında iken ev sahibinin eşini kaybetmesi nedeniyle bu katta bırakılmış ve ikinci kat hiç inşa edilemeden çatı yapılarak bugünkü halini almıştır. Bir kat daha çıkması tasarlanan ahşap merdiven birinci kata varınca kesildiğinden yukarı dönmesi gereken ahşap merdiven kolu yerine buraya ahşap bir platform yerleştirilmiştir.

4.8.1.2. I. Dönem Ekleri (1952)

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin yapıldığı dönemde çevresinde bir yapılaşma olmadığı öğrenilmiştir. Bu durum, yapının yer aldığı parselin sınırlarının basit bir çözümle belirlenmesine yol açmış ve yapı üç yönden ondüle levha çitlerle çevrilmiştir. Fakat 1950'lerin başında yapının kuzey yönüne inşa edilen komşu binanın bu yapının sınırlarına dayanması iki komşu arasında ciddi tartışmalara neden olmuş ve ev sahibi Hacı Halil Kazan, bahçenin kuzey ve doğu sınırlarını tutan iki katlı yeni bir bina yaptırmaya karar vermiştir. Bu yeni yapı için bir proje çizilmiş ve ruhsat alınmıştır (Şekil A.154). İnşaata hemen başlanmış, bugün bahçenin kuzey ve doğu yönünde görülen yüksek duvarlar inşa edilmiştir. Bahçedeki taş duvarlar yapılması tasarlanan yeni yapının temelleri ve tuğla duvarlar ise yapının duvarları olacak şekilde inşa edilmiştir. Fakat bilinmeyen bir nedenle inşaat tamamlanamamış ve günümüze kadar bu şekilde gelmiştir.

4.8.1.3. II. Dönem: Ekler-Yeni Döşeme Kaplamaları (1970'ler)

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin ilk sahipleri olan Kazan ailesinin yukarıda da belirtildiği gibi 1970'lerin başında mali açıdan bir kriz dönemi yaşaması nedeniyle yapının zemin katının kiraya verilmesine karar verilmiştir. Kiracıların müdahaleleri ile yapının iç mekânında birçok değişiklik yapılmıştır. Bu müdahalelerin ilki Z03 (merdiven kovası) mekânının önüne yerleştirilen ahşap bölmedir. Bu sayede zemin kat ve birinci kat arasındaki ulaşım sınırlandırılmıştır. Bu ahşap bölmenin içinde yalnızca gerektiğinde kullanılan bir kapı da bulunmaktadır. Kiraya verildiği 1970'li yıllara kadar yapının zemin katındaki Z04, Z06 ve Z07 mekânlarının döşemesi toprak zemin üzerine 1-1.5 m. ara ile dizilmiş ahşap kalasların üzerine yerleştirilmiş

kaplama tahtalarından meydana gelmektedir. Zemin kat kiraya verildikten sonra bu döşemeler kiracılar tarafından değiştirilmiş ve yerine karo mozaik döşenmiştir. Yine bu dönemde Z01 (sofa) mekânı, giriş holü bölümü ve Z07 mekânlarının tavanı kontrplak kaplama yapılmıştır. Ayrıca, Z06 mekânının güney duvarında yer alan iki pencere ve Z07 mekânının güney duvarındaki bir pencerenin önünde yer alan (doğu cephesinin zemin kat pencerelerinde hala görülebilen) ahşap kafesler kaldırılmış ve bunların yerine sineklikler yerleştirilmiştir. Tüm bunlara ek olarak, yapının birinci katında yer alan eyvan şeklindeki balkona açılan bölüm -yeni bir mekân elde etmek için- kuzey yönüne yerleştirilen bir ahşap bölme ile kapatılarak 106 mahal numaralı bir odaya dönüştürülmüştür.

4.8.1.4. III. Dönem Ekleri (1998 sonrası)

1998 depreminden sonra ağır hasar nedeniyle yapıyı boşaltan Kazan ailesi, yapının dış etkilerden (yabancıların eve girip kullanması, vb.) korunabilmesi için bazı müdahalelerde bulunmuşlardır. Zemin kat ve birinci katın ana giriş kapıları ile 106 mekânının balkona açılan kapısı, mekân içinden doğrama üzerine tahta parçaları çakılarak açılmaz hale getirilmişlerdir. Bunun dışında, zemin kattaki Z04 mekânının doğu yönündeki iki pencere, Z06 mekânının doğu ve güney yönlerindeki ikişer pencere, Z07 mekânının güney yönündeki bir pencere ve Z03 mekânının kuzey yönündeki bahçeye çıkış kapısı mekân içerisinden briket örülerek kapatılmıştır. Bunlara ek olarak, yapının doğu cephesindeki niş şeklindeki giriş bölümüne ulaşımı sağlayan kafesli, ahşap bölme kaldırılmış ve yerine 310.5 cm. yüksekliğinde bir briket duvar örülmüştür. Ayrıca doğu cephesindeki ahşap bahçe kapısı da yerinden çıkarılmış ve kapı boşluğu briket dolgu ile kapatılmıştır. Yapıyı korumak adına yapılan tüm bu müdahaleler aslında yapıya oldukça zarar vermiş ve bazı özgün elemanlarının yok olmasına neden olmuştur.

5. RESTİTÜSYON

5.1. Yapıdaki Restitüsyon Sorunları

Dr. S. Haluk Uygur Evi, inşa edildiği tarihten günümüze kadar özgün birçok elemanı ile birlikte varlığını sürdürebilmiş Adana'daki ender sivil mimarlık örneklerinden biridir.

Yapı, ilk tasarımıındaki birçok özgün öğeyi hâlâ barındırdığı için restitüsyonunda çok ciddi sorunlarla karşılaşılmamıştır. Restitüsyon sorunlarını aydınlatmada en büyük güçlük yapıya ait eski fotoğraf ve belgelerin bulunmayışıdır. Bu nedenle, yapıdan elde edilen verilerin ve izlerin dikkatle değerlendirilmesine çalışılmış, yapıyı inşa ettiren İbrahim oğlu Hacı Halil Efendi'nin çocukları⁵ ve en büyük torunu Kadir Kazan'ın verdiği bilgiler dikkate alınmıştır.

Yapı, Hacı Halil Efendi'nin Tataristan'dan Adana'ya göçü sırasında gördüğü mimarilerin etkisinde yapıldığı için eklektik bir üslubu yansıtmaktadır. Belgeleme sırasında bazı noktalarda açıklanamayan durumlar oluşması da bu üslup nedeniyledir. Özellikle, ıslak hacimlerin yapının gösterişli cepheleriyle uyumsuz oluşunu ve yüksek bahçe duvarlarının neden o şekilde yapıldığını oldukça uzun bir süre mantıklı bir nedene bağlamak mümkün olmamıştır.

Buna ek olarak, ilk tasarımıında üç katlı yapılması düşünülen konut, ev sahibinin eşinin vefatıyla inşaatın bir noktasında sonlanmış ve o anki haliyle kullanılmaya başlanmıştır. Zemin katta yer alan Z01 ve Z07 mekânlarının tavan kaplamaları yapılamadığından ahşap döşeme kirişleri açıkta kalmış ve birinci kattaki 103 mekânına, bir kat daha çıkması tasarlanan merdiven kolu yerine -ikinci kat inşa

⁵ Hacı Halil Efendi'nin kızı *Hatice Özturan* (1940) ve oğlu *Hasan Kazan* (1955) ile kısa görüşmeler yapılmış, fakat verdikleri bilgiler restitüsyon çalışması için aydınlatıcı olmamıştır. Bu kişilerin yönlendirmesiyle Hacı Halil Efendi'nin en büyük torunu *Kadir Kazan*'a ulaşılmış ve yapı hakkında çok önemli bilgiler edinilmiştir.

edilemediğinden- ahşap bir platform eklenmiştir (**Kazan, 2006**). Yapının daha ilk yapımında bile tamamlanamamış yerler bulunması belgeleme sırasında karşılaşılan bir diğer zorluk olmuştur. İnşa edildiği dönemde çevresinde başka konut bulunmayan yapının bahçe sınırları ondüle levha çitlerle çevrilmiştir⁶. Adana sivil mimarlık geleneği içinde önemli bir yere sahip olan bu yapıda bahçe duvarı yapılmamış olması, inşaatın tam anlamıyla sona ermeden, bir noktada aniden kesilmesi nedeniyledir.

Yapıdan sağlanan veriler, tapu kayıtları ve Kazan Ailesi'nden elde edilen bilgiler ışığında yapının geçirdiği süreçler gün ışığına çıkarılmaya çalışılmış ve sağlıklı bir restitüsyon çalışması için uygun zemin hazırlanmıştır. Olağan bir restitüsyon araştırmasında, çalışılan yapıyla çağdaş ve aynı işlevdeki örneklerin incelenmesi yoluyla analogiden yararlanılması kabul edilebilir bir yöntem olmakla birlikte, Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin, Adana'nın sivil mimarlık geleneğine yabancı özellikleri nedeniyle, bu yöntem kullanılamamıştır.

5.2. Restitüsyon Kararlarına Işık Tutan Veri ve Belgeler

Dr. S. Haluk Uygur Evi, kare planlı bir ana kütle ile bu kütlenin batı yönüne bitişik bir ıslak hacim biriminden meydana gelmektedir. Yapıyı belgeleme çalışmalarının başlangıcında, bir ek olabileceği düşünülen ıslak hacim biriminin, evin eski sakinlerinden alınan bilgilerle yapının özgün tasarımında da mevcut olduğu kesin olarak öğrenilmiştir. Islak hacim biriminin özgün olmayıp sonradan eklendiğini düşündüren en önemli veri yapının güney cephesinde yer alan kat silmesinin doğudan batıya doğru giderken birden bire kesilmesidir. Bu düşüncüyü destekleyen bir diğer veri de yapının çatısında karşımıza çıkmaktadır. İlk bakışta, çatının kare planlı ana kütleyi örten bir kırma çatı olduğu ve buna batı yönünde uzanan bir kol şeklinde –L şeklindeki balkonun üzerini örtecek biçimde– kademeli bir ek yapıldığı düşünülmüşse de, çatıdaki tüm kiremitlerin aynı şekilde eskimiş olması bu ıslak hacim biriminin bir dönem eki olmadığı düşüncesini desteklemektedir. Yine zemin

⁶ Bugün yalnızca bahçenin batı yönünde görülen ondüle levhalarla oluşturulmuş çitin, 1952 yılında kadar bahçenin etrafını çepeçevre kuşattığı öğrenilmiştir. Kadir Kazan'dan alınan bilgilere göre, 1952 yılında bahçenin kuzey ve doğu sınırını tutacak şekilde yapılması tasarlanan yeni bir yapının inşaatı başlamış ve bu kısımdaki çitler kaldırılarak, yerine bugün gördüğümüz yüksek duvarlar örülmüştür.

katta, yer döşemesi olarak kullanılmış olan özgün karosimanların ana kütlenin dışında zemin katın balkonunda da devam ediyor olması ıslak hacim biriminin yapının ana kütlesi ile aynı tarihte inşa edildiğini düşündüren önemli bir gösterge olarak kabul edilmiştir.

Bunlar dışında, her iki katın plan şemasında da gözlenen haçvari sirkülasyon alanlarının sonradan eklenen ahşap bölmelerle kapatıldığı açıkça gözlenmektedir. Zemin katta yer alan Z03 (merdiven kovası), Z01(sofa) mekânları ve bunun bir uzantısı olan giriş holü bölümünde aynı yer döşemesi kullanıldığı görülmüş ve bu veriden yola çıkarak bu bölümlerin haçvari bir sirkülasyon alanı oluşturduğu kabul edilmiştir. Fakat bu sirkülasyon Z03 mekânının güney yönüne eklenen bir ahşap bölme ile sofa mekânından Z03 mekânının kuzey duvarında yer alan bahçe kapısına ulaşım kesilmiştir. Benzer şekilde, zemin katın ıslak hacim bölümü önünde yer alan beton avlunun etrafı ondüle levhalarla çevrilerek buradan bahçeye ulaşım engellenmiştir. Yine, birinci katta da 103 (merdiven kovası), 101 (sofa) mekânları ve zemin kattaki giriş holünün üstündeki eyvan şeklindeki bölümün haçvari bir sirkülasyon alanı oluşturduğu görülmektedir. Eyvan şeklindeki bölümün kuzey yönüne eklenen bir ahşap bölme ile bu sirkülasyon kesilerek burası -106 mahal numaralı- bir odaya dönüştürülmüştür. Bu şekilde 101 mekânından 106 mekânının güneyinde yer alan balkona direkt olarak ulaşım engellenmiştir.

Zemin kattaki Z01, Z03 ve Z05 mekânları hariç tüm yer döşemelerinin 1970’lerde kiracılar tarafından değiştirildiği ve aynı dönemde zemin katın Z01 ve Z07 mekânlarının tavanlarının da açıkta kalan ahşap döşeme kirişlerini gizlemek üzere kontrplak kaplama yapıldığı öğrenilmiştir (**Kazan, 2006**).

Ayrıca, bahçe duvarları gibi görünen yüksek duvarların 1952 yılında bahçeye yapılması öngörülen yeni bir konutun dış duvarları olduğu öğrenilmiş ve evin eski sakinlerinden Kadir Kazan’da bulunan ruhsatlı projeye ulaşılmıştır (Şekil A.154). Bahçenin kuzeydoğu köşesinde bulunan odanın ne amaçla kullanıldığı da ailenin verdiği bilgiler ışığında ortaya çıkmıştır.

5.3. Restitüsyon Kararları

Yapının 1929 yılındaki özgün tasarımı hakkında geniş bir araştırma yapılmış ve elde edilen bilgiler çerçevesinde tek bir restitüsyon projesi yapılmasının uygun olacağına

karar verilmiştir. Yapı, ilk tasarımıındaki birçok özgün elemanı hâlâ bünyesinde bulundurduğu ve çok ciddi mekânsal bozulmalar yaşamamış olduğu için restitüsyon kararları sırasında büyük zorluklar yaşanmamıştır.

İlk olarak yapı, 1998 Ceyhan depreminden sonra yapılan müdahalelerden arındırılarak, kapı ve pencere boşluklarını kapatan briket dolgu kaldırılmış ve özgün doğramalar algılanır hale getirilmiştir. Bundan sonra, 1970’lerde yapının alt katı kiraya verildikten sonra yapılan müdahaleler ayıklanmıştır. O dönemde, Z03 mekânının güney yönüne ve 106 mekânının kuzey yönüne eklenen ahşap bölme duvarlar kaldırılarak yapı, özgün tasarımıında olduğu gibi her iki katta da kesintisiz bir haçvari sirkülasyon alanına kavuşturulmuştur. Buna ek olarak, zemin katın değiştirilen döşemeleri özgün haline çevrilerek restitüsyonda bu mekânların zemini ahşap kaplama olarak gösterilmiştir. Ayrıca, 1970’lerde zemin kattaki ıslak hacim bölümlerinin önündeki beton zeminli avluyu çevreleyen ondüle levhalar kaldırılarak zemin kattan bahçeye doğrudan ulaşım sağlanmıştır. Dr. S. Haluk Uygur Evi’nin restitüsyonu, ilke olarak özgün tasarımıındaki durumu esas alınarak eklerinden arındırıldığından 1952 yılında bahçenin kuzey ve doğu yönlerine inşa edilen yüksek duvarlar kaldırılmış ve bahçe 1929 yılında olduğu gibi çitlerle çevrili şekilde gösterilmiştir.

6. RESTORASYON

6.1. Yapının Onarımına İlişkin Müdahaleler

Dr. S. Haluk Uygur Evi, 27.06.1998 günü meydana gelen Ceyhan depreminde çok ciddi hasar görmüş olmasına rağmen ayakta kalmayı başaramamış önemli bir sivil mimarlık örneğidir.

Adana'nın geleneksel tarihi merkezinde giderek azalan bu tür önemli yapıların geçmişteki güzellikleri ile gelecekte de yaşamaya devam etmeleri için gereken önlemlerin alınması ve sürekli bakımın sağlanması bir gerekliliktir.

Restorasyon çalışmasında yapıda görülen bozulma ve sorunların nedenleri araştırılarak çözüm aranmış; yapının özgün durumunu bozan eklerden arındırılması ve yapıya yük getirmeyecek yeni bir işlevle sürekliliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

6.1.1. Temizleme

Dr. S. Haluk Uygur Evi inşa edildiği tarihten bugüne kadar, özellikle de 1970'lerde kiraya verildiği dönemde bazı onarımlar geçirmiş ve iç mekânda önemli değişiklikler yapılmıştır. Cephelerde bulunan çimento harçlarının da bu dönemdeki onarımların izi olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle, doğu ve güney cephelerinin yola bakması, otomobil egzostlarından çıkan dumandan dolayı cephelerde kirlenmeler olmasına neden olmuştur. Ayrıca yağmur sularının zaman içerisinde cephelerin boyasına verdiği zarar da net olarak görülmektedir. Batı cephesinde çimento harcı dolgular göze çarpmakta, kuzey cephesinde ise bacaların yer aldığı sağır yüzeylerde koyu bir kir tabakası oluştuğu dikkati çekmektedir. Yapıyı doğu ve güney cepheleri boyunca dolanan saçağın kuzey cephesinde devam etmemesi, bu cephenin dış etkiler nedeniyle (yağmur, vs.) daha çok yıpranmasına neden olmuş ve yosunlanmalar görülmüştür.

Yapının çatısındaki kiremitlerin tamamında yosunlanma gözlenmiştir. Bu özgün kiremitler yosun kimyasalları ile temizlendikten sonra yeniden kullanılabilecek kadar sağlam durumdadır.

Temizleme başlığı altında iki tür işlem den bahsetmek mümkündür. Birincisi, yukarıda da bahsedildiği gibi yapının çeşitli nedenlerle kirlenmiş bölgelerinin temizlenmesi ve ikincisi ise, yapının özgün mekânsal bütünlüğünü bozan eklerin kaldırılmasıdır. Bu bağlamda yapının, 1998 Ceyhan depreminden sonra yapılan kötü müdahalelerden arındırılmasına ve zemin katın kiraya verildiği 1970’lerde yapılan niteliksiz eklerin kaldırılmasına karar verilmiştir.

1998 depreminden sonra boşaltılan yapının -yabancıların içeri girmesini engellemek adına- doğu ve güney cephesindeki tüm zemin kat pencereleri, Z03 mekânında yer alan bahçe kapısı, doğu cephesindeki sivri kemerin içi ve doğu cephesindeki bahçe kapısı briket dolgu ile kapatılmıştır. İlk iş olarak, yapıdaki bu kötü müdahalelerin kaldırılmasına karar verilmiş; daha sonra ise, yapının zemin katının 1970’lerde kiraya verilmesinin ardından Z03 mekânının güney yönüne ve 106 mekânının kuzey yönüne eklenen ahşap bölücülerin çıkarılması ve zemin katın bazı mekânlarında bulunan kontrplak tavan kaplamasının kaldırılması uygun görülmüştür.

Bu yapıdaki en önemli hasarlar, strüktürel hasarlar olduğundan ilk iş olarak cephe temizliğinin yapılması uygun olmayacaktır. Depremin duvarlara verdiği hasarları net olarak gözlemleyebilmek için, cephe ve iç duvarlardaki tüm sıvaların raspa edilerek kaldırılması gerekmektedir.

6.1.2. Sağlamlaştırma

6.1.2.1. Taşıyıcı Sistemin Sağlamlaştırılması

Tarihi yapıların strüktürel sistemine zarar veren en önemli iki faktörün zemin problemleri ve depremler olduğu bilinmektedir. Bu yapıların uzun yaşam süreçleri boyunca zemin-yapı etkileşimi belli bir dengeye ulaştığından, dışarıdan fiziksel bir müdahale olmadıkça daha fazla bir zemin hareketi beklenmez. Ancak deprem, ağır kütleyle sahip tarihi taş ve tuğla yapılar için her zaman büyük bir tehlike oluşturmaktadır (Ünay, 2002: 1).

Tez konusu olarak çalışılan yapının gelecekte de tüm güzelliği ile var olabilmesi için yapılacak ilk iş, deprem hasarlarını ortadan kaldırarak yapıyı ayakta tutmak ve yıkılmasını engellemek olacaktır. Bunun için gereken de, yapının hasarlı tüm duvarlarının bir an önce sağlamlaştırılmasıdır.

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin güney-kuzey doğrultusundaki hemen hemen tüm duvarlarında oldukça ciddi ve derin çatlaklar görülmektedir. Deprem bu kadar büyük hasara yol açmasına neden olan en önemli etkenlerden biri de yapının Seyhan Nehri kenarında konumlanmış olmasıdır. Zeminin sağlam olmaması, duvarların bir yönde daha çok oturma yapmasına neden olmuş ve çatlaklar oturma yapan yöne doğru diyagonal olarak yayılmıştır. Yapılması gereken ilk uygulama, yukarıda da belirtildiği gibi, tüm sıvaların kaldırılmasıdır. Bu işlem sayesinde duvarların yapım tekniği de açıkça okunabilecek ve sistem uygun bir teknikte onarılabilecektir (**Çılı, 2006**).

Kârgir duvarlarda tespit edilen çatlaklar boyunca tuğlalar çıkarılmalı ve yerine yenileri örülerek çatlaklar dikilmelidir. Birinci katın neredeyse tüm duvarlarında çatlakların görülmesi, çatının mevcut haliyle yapıyı tam olarak kavrayamadığının da bir göstergesidir. Tüm hasarlı duvarlardaki çatlakların onarılmasından sonra bir diğer acil önlem olarak, çatının kaldırılması gerekmektedir. Birinci katın tüm duvarlarının üzerini saracak şekilde 20 x 20 cm. boyutlarında ahşap veya betonarme hatıllar atılmalı ve çatı bu hatılların üzerine oturtulmalıdır. Bu işlem sayesinde yenilenmiş sistem duvarları daha iyi kavrayabilecektir (**Çılı, 2006**).

Yıllar içerisinde yapı yeterince oturduğundan, bundan sonra daha fazla oturma yapmayacağı düşünülmektedir. Fakat her şeye rağmen, bir önlem olarak bahçenin çok fazla ıslak bırakılmaması gerekmektedir (**Çılı, 2006**).

6.1.2.2. Malzemenin Sağlamlaştırılması

Taşıyıcı sistemin sağlamlaştırılması sırasında, yukarıda da anlatıldığı gibi kârgir duvarlarda tespit edilen çatlaklar boyunca tuğlalar çıkarılacak ve yerine yenileri örülerek çatlaklar dikilecektir. Malzeme yenileme işlemleri sırasında, bulunabiliyorsa özgün malzeme kullanılması en doğru çözümdür. Özgün malzeme bulunamıyorsa, aynı boyutlarda ve detayda yenilerinin yapılması olasılığı araştırılmalıdır. Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin duvarlarında kullanılan yassı tuğlalar büyük bir ihtimalle artık üretilmediği için, gerekli çözümü karşılayacak en uygun malzeme seçilecek ve sağlamlaştırma işlemi bu yeni malzeme ile yapılacaktır. Sağlamlaştırma işlemleri sırasında, malzeme uygun bir harç ile bir araya getirilecek ve tüm çalışmalar tamamlandığında yapı, duvarların nefes almasını engellemeyen bir sıva ile sıvanarak duvarlar boyanacaktır. Yapının duvarlarının nasıl inşa edildiği, duvarlarda hatıl olup

olmadığı sıvanın raspa edilerek kaldırılmasından sonra ortaya çıkacaktır. Duvarlarda hatıl varsa, bozulmuş olanlar yenileriyle değiştirilecektir. Zemin katın kontrplak tavan kaplamaları sökölüp ahşap döşeme kirişlerinin durumu kontrol edilecek ve bozulmuş olanlar yenileriyle değiştirilecektir. Mevcut çatı kaldırılıp birinci kat duvarları üzerine ahşap hatıllar atıldıktan sonra çatı, yenilenmesi gereken tüm elemanları değiştirilerek yerine yerleştirilecektir. Çatıdaki kiremitlerin çoğu sağlam durumda olmakla birlikte, bozulmuş kiremitler yenileriyle değiştirilecek ve eksik kısımlar da yine yeni kiremitlerle tamamlanacaktır. Kiremitlerin büyük bir kısmı yosun kimyasalları ile temizlendikten sonra yeniden kullanılabilir durumdadır.

6.1.3. Mevcut Donanımın ve Yapı Bileşenlerinin Yenilenmesi

Dr. S. Haluk Uygur Evi'ne önerilecek yeni işlev doğrultusunda kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yapıdaki mevcut donanımın yenilenmesi gerekmektedir. Yapıldığı tarihte şebeke suyu alamayan bu konutun su ihtiyacı bahçedeki tulumbadan karşılanmıştır. Zemin kattaki mutfak, banyo ve helâ için gerekli olan su, tulumbadan taşınarak bu mekânlara ulaştırılmış, üst katın kullanımı için gereken su ise tulumbanın ağzı kapatılarak basılmak suretiyle borularla yukarı pompalanmıştır. Şebeke suyu kullanılmaya başlandığında yeni bir tesisat yapılmış ve su gereken her mekâna yeni bir hat çekilmiştir. Eski tesisat bugünün işlevlerini karşılamayacağından modern bir donanıma ihtiyaç vardır. Yapıda bir ısınma sistemi tesisatı mevcut değildir. Adana'da son dönemlere kadar hiçbir yapıda kalorifer sistemi uygulanmamıştır. İklim nedeniyle böyle bir çözüme ihtiyaç duyulmamıştır. Adana'nın tüm eski yerleşimlerinde olduğu gibi burada da kullanıcılar büyük bir ihtimalle ısınmak için soba kullanmışlardır. Yeni işlevde, her mekânın uygun şekilde ısıtılacağı bir tesisata ihtiyaç vardır. Yapıdaki mevcut elektrik tesisatı da oldukça eski ve kullanılamaz durumdadır. Önerilecek yeni işleve uygun modern bir elektrik tesisatı döşenmesi gereklidir.

Bunlara ek olarak, yapının tüm ahşap doğramalarının yeniden elden geçirilmesi, bozulmuş olanların aynı malzeme ile yeniden yapılması ve kullanılacak olanların bakımının yapılması gerekmektedir. Özgün kapı ve pencerelerin çoğu kullanılabilir durumda olmasına rağmen yeni işlev kapsamında bazılarının değiştirilmesi uygun görülmüştür. Özellikle, bozulmuş pencere kepenkleri, ahşap kafesler, doğramaların önündeki demir elemanlar ve camlar yenilenecektir. Bunun dışında, bozulmuş veya

niteliksiz olan döşeme kaplamaları sökülecek ve zemin uygun malzemelerle yeniden kaplanacaktır. Merdivenlerin bakımı yapılacak, gerekli görülen yerlerde malzeme yenileriyle değiştirilecektir. Çatıdaki yağmur olukları ve yağmur iniş borularının tamamı yenilecek ve aynı malzeme ile yeniden yapılacaktır. Zemin katta görülen yoğun rutubetlenmeye engel olmak için gerekli yalıtımlar yapılacaktır.

6.2. Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin yeni kullanımı, ev sahibinin istekleri doğrultusunda, zemin katta amatör fotoğrafçıların kullanımına açık bir sanat evi, birinci katta ise ev sahibinin de ara ara kullanacağı ve konuklarını ağırlayacağı bir konuk evi olarak tasarlanmış ve yeniden kullanım projesi bu işleve göre hazırlanmıştır.

6.2.1. Önerilen Yeni İşlev

Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin zemin katı, aynı zamanda bir fotoğraf sanatçısı olan ev sahibinin⁷ ders verdiği öğrencilerin kullanabileceği ve küçük sergilerin yapılabileceği bir sanat evi olarak düzenlenecektir. Güney cephesindeki ana giriş kapısı, zemin kat kullanıcılarına hizmet verecektir. Z04 ve Z06 mekânları atölye kullanımı için uygun görülmüştür. Bu mekânlarda *temel fotoğraf*, *karanlık oda* ve *dijital fotoğraf* eğitim seminerleri verilecektir. Z07 mekânı, karanlık oda eğitimi alanların kullanacağı bir baskı odası olarak işlevlendirilmiştir. Bu odanın bir kısmı uygun bir raf sistemi ile arşiv olarak düzenlenecektir. Dijital fotoğraf eğitimi alanlar, kullandıkları atölyeye yerleştirilecek gerekli ekipmanlarla fotoğrafların baskısını bu odada alabileceklerinden ayrı bir baskı odası gerekli görülmemiştir. Eğitim verilen Z04 ve Z06 mekânlarında sabit hiçbir mobilya bulunmayacaktır. Kullanıcılar, oturacakları sandalyeleri depo olarak tasarlanan Z05 mekânından alacaklardır. Her iki odanın sağır olan batı yönündeki duvarları projeksiyon perdesinin yerleştirilmesi için uygun alanlardır. Z02 mekânının, eğitim odası olarak tasarlanması uygun görülmüştür. Z01 mekânı ise geçici sergilerin yer alacağı bir alan olarak tasarlanacaktır. Burada, sabit olmayan sergileme elemanları kullanılması düşünülmektedir. Kullanıcılar, Z03 mekânının güney yönünde bulunan ahşap bölme duvar kaldırılacağından, bu

⁷ Ev sahibi Dr. S. Haluk Uygur, *Adana Sanat Konseyi* başkanı ve *AFAD* (Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği) eski başkanlarındandır.

mekânın kuzey yönündeki kapıya direkt olarak ulaşabilecek ve oradan bahçeye çıkabileceklerdir. Z03 mekânında yer alan üst kata çıkış merdiveni yalnızca ev sahibinin kullanımına açık olacağından merdivenin önüne yeni bir kapı yapılması gerekli görülmüştür. Bu kapı, ev sahibinin kullanımı dışında sürekli kilitli kalacaktır. Zemin katta mekânın bütünlüğünün algılanması açısından buraya uygun bir cam kapı ve merdivenin batı yönüne bir cam panel yapılması düşünülmüştür. Bunlara ek olarak, Z08 ve Z09 mekânları, kullanıcılar için tasarlanan tuvalet birimlerine dönüştürülecektir.

Yapının birinci katı, ev sahibinin ve ailesinin sürekli konutu haline dönüşmekten çok, ara ara kullanacakları ve konuklarını ağırlayabilecekleri bir konuk evi olarak tasarlanmıştır. 104, 105 ve 107 mekânları stüdyo odalar şeklinde düşünülmüştür. Yapıya zarar vereceği düşüncesi ile her odaya yeni bir ıslak hacim birimi eklenmesi uygun görülmemiştir. Bu nedenle odalar, yalnızca uyuma, dinlenme ve çalışma ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmiş ve mevcut ıslak hacimlerin ortak olarak kullanılması öngörülmüştür. Gerekli görülen tüm onarımlardan sonra, 108 mekânı banyo, 109 mekânı ise tuvalet olarak kullanılacaktır. 106 mekânının kuzey yönündeki ahşap bölme kaldırılacağından, bu mekân 101 mekânına dahil olacak ve ortak kullanım alanı olarak işlev görecektir. 102 mekânı, mutfak olarak hizmet vermeye devam edecek ve yeniden kullanıma uygun şekilde onarılıp düzenlenecektir.

6.2.2. Önerilen Yeni Çevre Düzenlemesi

Dr. S. Haluk Uygur Evi'ne önerilen yeni işlev, özellikle de zemin katın bir sanat evine dönüştürülmesi, beraberinde bazı ihtiyaçları da gündeme getirmektedir. Burayı kullanan amatör fotoğrafçılara ve sergilere gelen davetlilere hizmet edecek küçük dinlenme alanları yaratılması ve bir çay ocağı düzenlenmesi öngörülmüştür.

Öncelikle, uzun zamandır bakımsız kalmış bahçe yabancı otlardan ve niteliksiz eklerden kurtarılıp temizlenmelidir. Zemin katın balkonu ve ıslak hacimlerin önünde yer alan beton zeminli avluyu çevreleyen ondüle levhalar kaldırılmalı ve avlu yeniden düzenlenmelidir. Bahçenin doğu cephesindeki giriş kapısından ıslak hacimlerin önündeki avluya kadar yapı boyunca uzanan beton trotuvar, tulumbanın etrafındaki beton zeminli avlu ve bu avluyu Z10 mekânına bağlayan beton zeminli dar yolun uygun bir terracotta malzeme ile kaplanması uygun görülmüştür. Bu

düzenlemeden sonra avluya oturma grupları eklenecek ve burası küçük bir dinlenme alanı olarak kullanıcılara hizmet verecektir. Ayrıca, yapının batı yönünde yer alan ve otomobil park yeri olarak kullanılacak alanın zeminindeki niteliksiz beton kaldırılarak yerine çim taşları yerleştirilecektir. Bu şekilde hem otomobil için sert bir zemin oluşturulmuş hem de bahçenin zemini ile uyumlu bir görünüm elde edilmiş olacaktır. Bu bölümün üzerini örten niteliksiz sundurma kaldırılacak ve yerine daha nitelikli malzemelerle bir yenisi yapılacaktır.

Bahçenin kuzeybatı köşesinde yer alan Z10 mekânı çay ocağı olarak kullanılmak için en uygun mekândır. Bu mekânın önünde yaratılacak küçük bir alan, kullanıcılar için bahçede dinlenme imkânı sağlayacaktır. Bu bölümün zemini, açık alanın sınırlarını belirleyecek şekilde uygun bir terracotta malzeme ile kaplanarak düzenlenecektir.

Bunlara ek olarak, bahçede yeni bir peyzaj düzenlemesi yapılarak tüm zeminin yeniden çimlerle kaplanması ve yeni bitkiler ekilmesi düşünülmektedir. Böylece bahçe, yeni işlevine uygun canlı bir görünüm kazanmış olacaktır.

7. SONUÇ

Dr. S. Haluk Uygur Evi, 1929 yılında inşa edilmiş ve günümüze ulaşmayı başarmış önemli sivil mimarlık örneklerinden biridir. Adana'da sayıları oldukça azalmış bu özel yapılar, kentin tarihine ve sivil mimarlık kültürüne ışık tutan önemli eserler olmalarına rağmen, çoğu zaman kaderlerine terk edilmiş ya da bilinçsizce yapılan ekler ve kötü kullanımlarla özgün değerlerini yitirmişlerdir.

Adana sivil mimarlık geleneği içinde farklı bir yere sahip olan Dr. S. Haluk Uygur Evi, kaybolmaya yüz tutmuş bir kent tarihinin önemli parçalarından biridir. Bu nedenle belgelenmesi ve korumaya yönelik önerilerin geliştirilmesi, yapının gelecek nesillere aktarılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Tez çalışması kapsamında öncelikle yapının günümüzdeki durumu ayrıntılı olarak belgelenmiş, daha sonra da özgün durumunu gösteren restitüsyon projesi hazırlanmıştır. En büyük güçlük, yapıya ait herhangi bir görsel veya yazılı belgeye ulaşamamış olmasıdır. Bu nedenle, restitüsyon çalışmasında yapıdan elde edilen verilerin dikkatle değerlendirilmesine çalışılmış ve kişisel görüşmeler sonucu ulaşılan bilgiler dikkate alınmıştır.

27.06.1998 günü meydana gelen Ceyhan depreminde ağır hasar gören iki katlı kârgir yapının onarımına ilişkin çözümler araştırılmış ve yapıya zarar vermeyecek bir yeniden kullanım projesi için öneriler hazırlanmıştır.

Dr. S. Haluk Uygur Evi için yapılan çalışma sivil mimarlık örneklerinden birinin daha belgelenmesi açısından önemli bir adımdır, fakat kentin tamamı göz önüne alındığında bu yeterli değildir. Ülkemizdeki sivil mimarlık örneklerinin hepsini korumak mümkün olmasa da, onlara daha bilinçli yaklaşılarak en azından belgelenmeleri için girişimde bulunmak önemli bir sorumluluktur ve bu noktada özellikle bölge üniversitelerine büyük görev düşmektedir.

KAYNAKLAR

- Aktan, S.**, 1967. Dünkü ve Bugünkü Adana, s. 223-234, Güney Basımevi, Adana.
- Akverdi, N.**, 1937. Adana: Cumhuriyetten Evvel ve Sonra, s. 21, Ulus Basımevi, Ankara.
- Anonim.**, 1973. Cumhuriyetin 50. Yılında Adana: 1973 İl Yıllığı, s. 21, 39, Kemal Matbaası, Adana.
- Anonim.**, 1981. Yurt Ansiklopedisi: Türkiye, İl İl: Dünyü, Bugünü, Yarını, Cilt 1, s. 8, 19, 20, 55-59, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.
- Başgelen, N.**, 1998. Bir Zamanlar Adana, Bir Zamanlar Kentler Dizisi 2, s. 6, 12, 13, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Çelik, Ç.**, 1999. XIX. Yüzyıldan Günümüze Adana'da Konut Mimarisinin Gelişimi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, s. 45, 49, 53-57.
- Çelik, K.**, 1999. Milli Mücadele'de Adana ve Havalisi (1918-1922), s. 1,2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Çılı, F.**, 2006. Kişisel görüşme.
- Halaçoğlu, Y.**, "Adana Tarihçesi", (Artun, E. ve M.S. Koz, (Ed.)), 2000. *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, s. 11, 12, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- http 1:** <http://www.adana.gov.tr/>
- http 2:** <http://www.atlasharita.com/>
- Kazan, K.**, 2006. Kişisel görüşme.
- Kopuz, A.**, 1999. Cumhuriyet Döneminde Mimarlık Akımları ve Adana'daki Yansımaları, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, s. 45, 52.

- Köker, O.**, 2005. Orlando Carlo Calumeno Koleksiyonu'ndan Kartpostallarla 100 Yıl Önce Türkiye'de Ermeniler, 100 Yıl Önce Dizisi 1, s.242-253, Bir Zamanlar Yayıncılık, İstanbul.
- Mersinligil, Ö.**, 1996. Kent Kültüründe Göç Faktörü Adana Örneği; Göçle Gelen Yaşam, Göçle Giden Kültür, s.18, Yeni Basın San. ve Tic. Ltd. Şti., Adana.
- Mert, H.**, “Bir Türk Seyyahın Gözüyle 19. Yüzyıl Sonlarında Çukurova”, (Artun, E. ve M.S. Koz, (Ed.)), 2000, *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, s. 308, 311, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Oral, F.D.**, 1996. XVI. Yüzyılda Adana Kentinin Fiziksel Yapısı, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, s. 6, 7.
- Özmen, Ö.**, “Geleneksel Adana Evleri”, (Artun, E. ve M.S. Koz, (Ed.)), 2000. *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, s. 236-247, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Saban, D.**, “Adana'nın Kentsel Gelişimi”, (Durukan, İ., Karaman, F., Saban, D., Erman, O., Yanarates, D. ve Ramazanoğlu, G. (Ed.)), 2006, *Adana Kentsel Kültür Envanteri*, Adana Valiliği Envanterler Dizisi 1, s. 17, Ulusoy Matbaası, Adana.
- Soygün, D.**, 2003. Adana Tarihi Kent Dokusundaki Geleneksel Konutların Yapım Teknikleri, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, s. 54-56.
- Toksöz, M. ve Yalçın, E.**, “Modern Adana'nın Doğuşu ve Günümüzdeki İzleri”, (Kafesçioğlu, Ç. ve L. Thys-Şenocak (Ed.)), 1999, *Aptullah Kuran İçin Yazılar (Essays in Honour of Aptullah Kuran)*, s.441-442, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Ünal, A.**, “Çukurova'nın Antik Devirlerde Taşıdığı İsimler ile Fiziki ve Tarihi Coğrafyası”, (Artun, E. ve M.S. Koz, (Ed.)), 2000. *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, s. 19, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Ünay, A.İ.**, 2002. Tarihi Yapıların Depreme Dayanımı, s.1, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.

EKLER

EK A: Haritalar ve fotoğraflar

Şekil A.1: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin günümüzdeki görünümü

Şekil A.2: Adana'da tarihi merkezin gelişimi

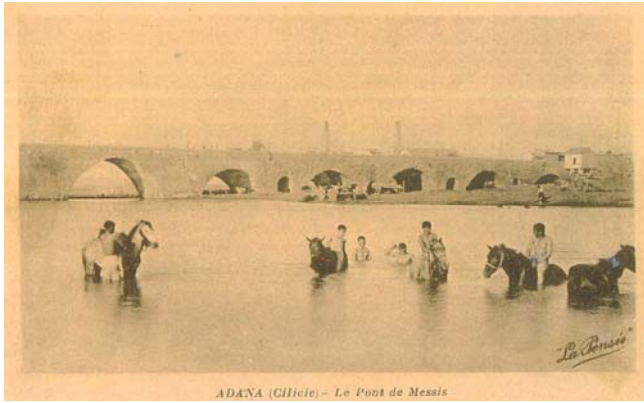

Şekil A.3: Adana ili ve çevresinin siyasi haritası (www.atlasharita.com)

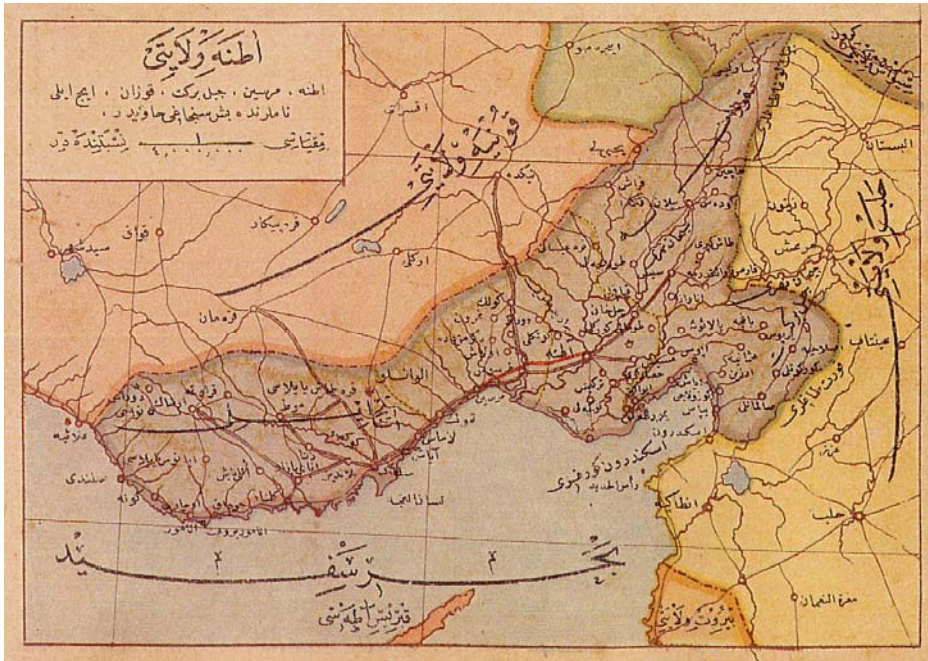

Şekil A.4: Adana ili ve çevresinin fiziki haritası (www.atlasharita.com)

Şekil A.7: Seyhan Nehri'nin doğu ve batı kıyılarından Taşköprü'nün görünümü (Köker, O., 2005. *Orlando Carlo Calumeno Koleksiyonu'ndan Kartpostallarla 100 Yıl Önce Türkiye'de Ermeniler*, s.244, 245, Bir Zamanlar Yayıncılık, İstanbul.)

Şekil A.8: Adana vilayeti haritası (Köker, O., 2005. *Orlando Carlo Calumeno Koleksiyonu'ndan Kartpostallarla 100 Yıl Önce Türkiye'de Ermeniler*, s.242, Bir Zamanlar Yayıncılık, İstanbul.)

Şekil A.9: Tepebağ Mahallesi 17. Sokak No:75 (Artun, E. ve Koz, M.S., 2000. *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, s. 245, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.)

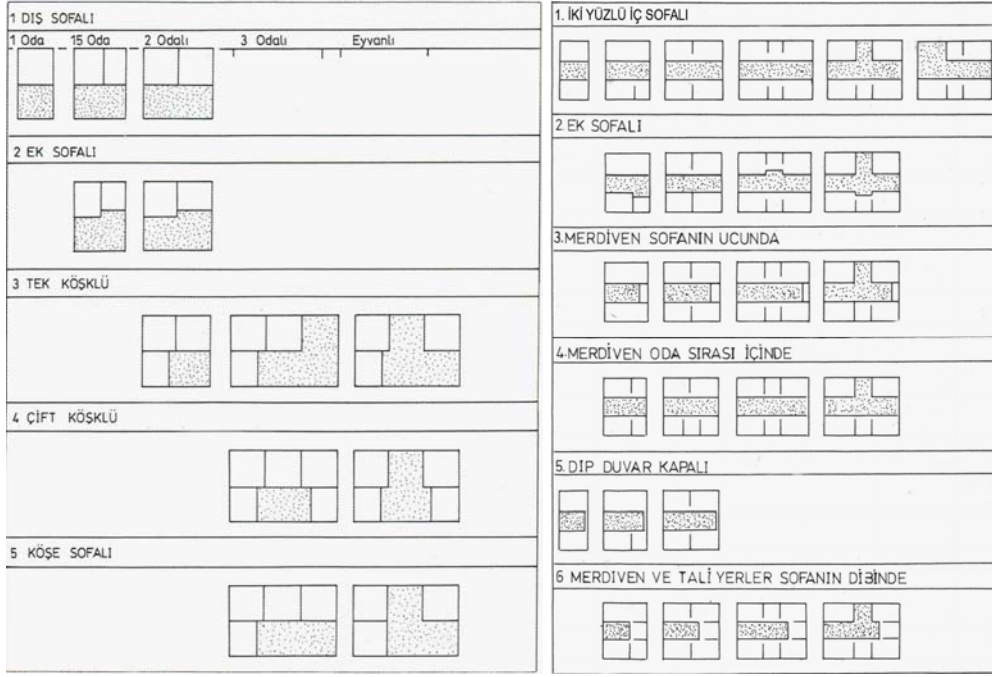
Şekil A.10: 20.yy. başında Kayalıbağ Mahallesi'nde inşa edilmiş görkemli konaklar (Artun, E. ve Koz, M.S., 2000. *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, s. 314, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.)

Şekil A.11: Ulucami Mahallesi, 4. Sokak, No:61-A (Artun, E. ve Koz, M.S., 2000. *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, s. 247, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.)

Şekil A.12: Adana'da, kışlık ve yazlık katların bir arada kullanıldığı sivil mimarlık örnekleri (Artun, E. ve Koz, M.S., 2000. *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Başı*, s. 237, 246, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.)

Şekil A.13: Geleneksel Adana konutlarında dış ve iç sofalı planların gelişimi (Çelik, Ç. 1999. XIX. Yüzyıldan Günümüze Adana’da Konut Mimarisinin Gelişimi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, s. 56, 57.

Şekil A.14: Adana uydu fotoğrafında Dr. S. Haluk Uygur Evi’nin konumu (Google Earth)

Şekil A.15: 20. yy. başında Adana'daki sel felaketlerinden biri (Artun, E. ve Koz, M.S. (Ed.), 2000. *Efsaneden Tarihe, Tarihten Bugüne Adana: Köprü Baş*, s. 70, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.)

Şekil A.16: Adana şehri, Seyhan Irmağı ve Taşköprü (Başgelen, N., 1998. *Bir Zamanlar Adana*, s. 12, 13, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.)

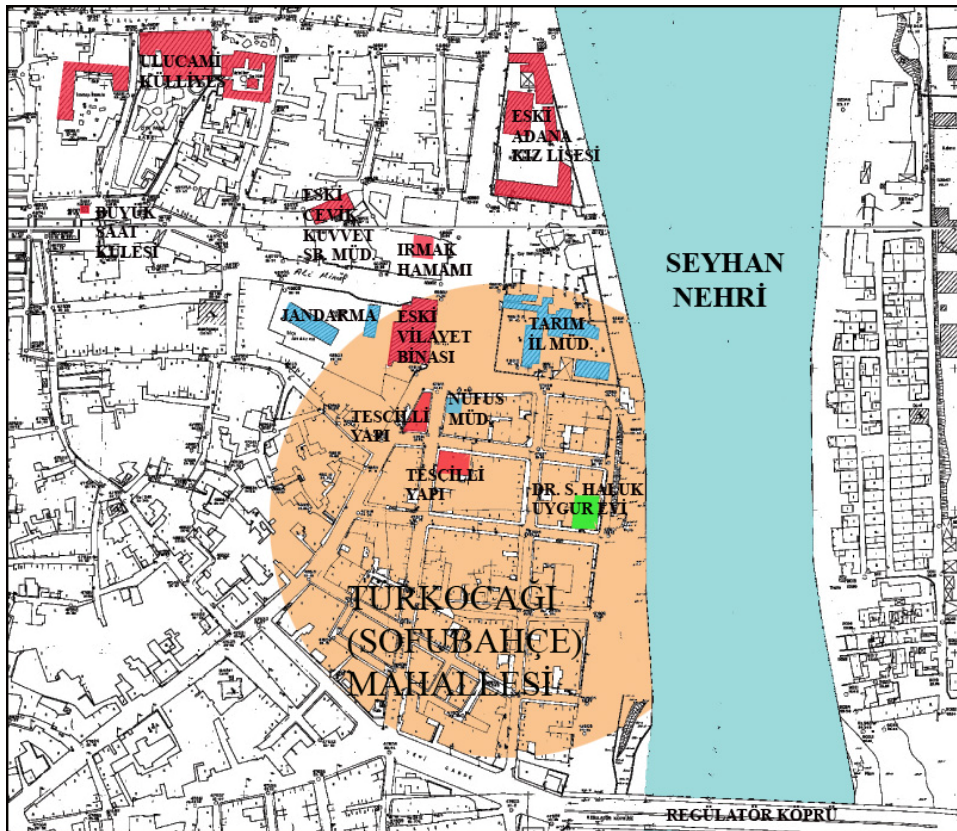
Şekil A.17: 1900'lü yıllara ait bir kartpostalda Seyhan nehrinin doğu tarafından şehrin panoramik görünümü (Köker, O., 2005. Orlando Carlo Calumeno Koleksiyonu'ndan Kartpostallarla 100 Yıl Önce Türkiye'de Ermeniler, s.244, 245, Bir Zamanlar Yayıncılık, İstanbul.)

Şekil A.18: Seyhan nehrinin doğu tarafından şehrin “günümüzdeki” panoramik görünümü (Haziran 2006)

Şekil A.19: Seyhan Nehri kıyısındaki Dr. S. Haluk Uygur Evi

Şekil A.20: Türkocağı Mahallesi ve çevresindeki önemli yapılar

Şekil A.21: Dr. S. Haluk Uygur Evi'ne ait 1930 tarihli tapu senedi

Şekil A.22: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin güney cephesi ve zemin kata ait ana giriş kapısı

Şekil A.23: Zemin kat ana giriş kapısının eşik kotu ile girişteki döşeme kotu

Şekil A.24: Zemin kat ana giriş kapısının içten görünümü

Şekil A.25: Z01 mekânının balkona açılan dört kanatlı ahşap kapısının içten görünümü

Şekil A.26: Z01 mekânının döşeme malzemesi olarak karosiman

Şekil A.27: Z01 mekânının giriş holü bölümünün batı duvarı ve tavan kaplaması

Şekil A.28: Z02 mekânına ait ahşap giriş kapısı

Şekil A.29: Z02 mekânının batı ve kuzey duvarlarında yer alan pencereler

Şekil A.30: Z02 mekânının kuzey duvarında yer alan ocak

Şekil A.31: Z02 mekânının duvarlarındaki boya kabarması ve dökülmesi

Şekil A.32: Z02 mekânının doğu duvarında yer alan derin diyagonal çatlak

Şekil A.33: Z02 mekânının tavanı

Şekil A.34: Z03 mekânından başlayan ahşap merdivenin ilk kolu

Şekil A.35: Z03 mekânından başlayan ahşap merdivenin ilk basamağı ve taşıyıcıları

Şekil A.36: Z03 mekânında yer alan -kapatılmış- bahçeye çıkış kapısı

Şekil A.37: Z03 mekânının döşeme malzemesi karosimanlar

Şekil A.38: Z03 mekânının güney yönüne sonradan eklenmiş olan ahşap bölücü

Şekil A.39: Z04 mekânının giriş kapısı

Şekil A.40: Z04 mekânının doğu duvarındaki pencereler

Şekil A.41: Z04 mekânının doğu duvarındaki pencerelerin cepheden görünüşü

Şekil A.42: Z04 mekânının kuzey duvarındaki pencereler

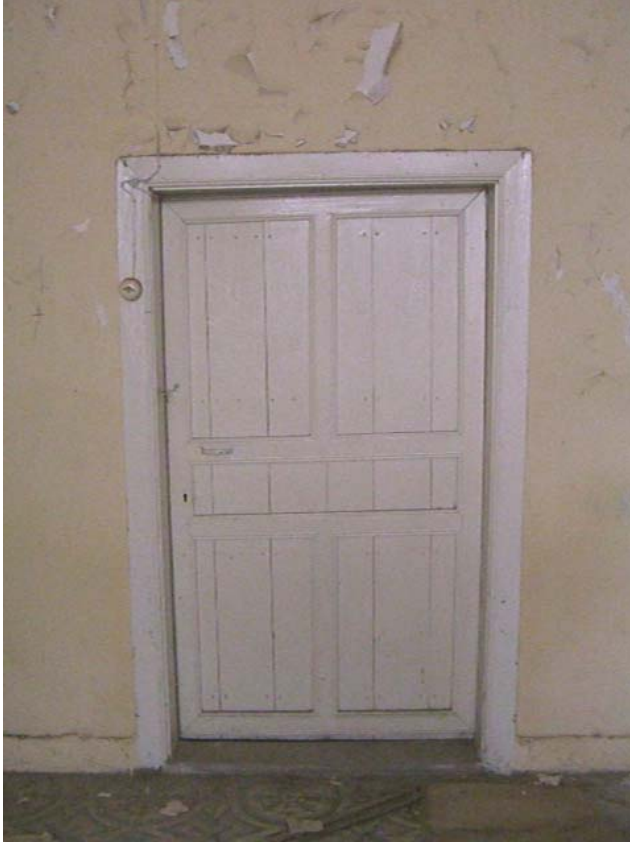
Şekil A.43: Z04 mekânının kuzey duvarındaki pencerelerin cepheden görünüşü

Şekil A.44: Z04 mekânının batı duvarındaki derin çatlak

Şekil A.45: Z04 mekânının tavanı

Şekil A.46: Z05 mekânının giriş kapısı

Şekil A.47: Z05 mekânının tavanı

Şekil A.48: Z06 mekânının giriş kapısı

Şekil A.49: Z06 mekânının doğu duvarındaki pencereler

Şekil A.50: Z06 mekânının güney duvarındaki pencereler

Şekil A.51: Z06 mekânının duvarlarındaki boya dökülmesi ve çatlaklar

Şekil A.52: Z06 mekânının tavanı

Şekil A.53: Z07 mekânının giriş kapısı

Şekil A.54: Z07 mekânının güney duvarındaki pencere

Şekil A.55: Z07 mekânının tavanı

Şekil A.56: Z08 mekânının giriş kapısı

Şekil A.57: Z08 mekânının döşeme kaplaması

Şekil A.58: Z08 mekânının duvarları

Şekil A.59: Z08 mekânının güney duvarındaki pencere

Şekil A.60: Z09 mekânının giriş kapısı

Şekil A.61: Z09 mekânının farklı döşeme kaplamaları

Şekil A.62: Z09 mekânında yer alan klozet ve alaturka helâ taşı

Şekil A.63: Z09 mekânının duvarları

Şekil A.64: Z09 mekânının güney duvarındaki pencere

Şekil A.65: Z10 mekânının bahçe içindeki konumu ve genel görünüşü

Şekil A.66: Z10 mekânının giriş kapısı

Şekil A.67: Z10 mekânının güney duvarındaki pencereler

Şekil A.68: Z10 mekânının doğu duvarındaki pencere

Şekil A.69: Z10 mekânının kuzeydoğu köşesinde yer alan davlumbaz

Şekil A.70: Z11 mekânının en önemli bitkisi olan servi ağacı

Şekil A.71: Z11 mekânının doğu yönündeki duvarlar

Şekil A.72: Z11 mekânının batı yönündeki sınırını belirleyen ondüle levhalarla oluşturulmuş çit

Şekil A.73: Z11 mekânının doğu yönündeki -kapatılmış- bahçe kapısı

Şekil A.74: Birinci kat ana giriş kapısı

Şekil A.75: Birinci kat ana giriş kapısı iç görünüşü

Şekil A.76: 101 mekânını balkona bağlayan dört kanatlı ahşap kapı

Şekil A.77: 101 mekânının tavanı

Şekil A.78: 102 mekânının giriş kapısı

Şekil A.79: 102 mekânının batı duvarındaki pencere (güney duvarına yakın)

Şekil A.80: 102 mekânının batı duvarındaki pencere (kuzey duvarına yakın)

Şekil A.81: 102 mekânının kuzey duvarındaki ocak

Şekil A.82: 102 mekânının doğu duvarındaki derin çatlak

Şekil A.83: 102 mekânının kuzey duvarından başlayan ve batı duvarında devam eden derin çatlak

Şekil A.84: 102 mekânının tavanında yer alan çatı arasına çıkmayı sağlayan boşluk

Şekil A.85: 103 mekânındaki ahşap merdiven

Şekil A.86: 103 mekânındaki ahşap platform

Şekil A.87: 103 mekânının kuzey duvarındaki pencere

Şekil A.88: 103 mekânının doğu duvarındaki derin diyagonal çatlak

Şekil A.89: 103 mekânının batı duvarındaki derin çatlak

Şekil A.90: 103 mekânının tavanı

Şekil A.91: 104 mekânının giriş kapısı

Şekil A.92: 104 mekânının kuzey duvarındaki pencereler

Şekil A.93: 104 mekânının doğu duvarındaki pencereler

Şekil A.94: 104 mekânının güney duvarındaki pencere

Şekil A.95: 104 mekânının batı duvarındaki derin çatlak

Şekil A.96: 105 mekânının giriş kapısı

Şekil A.97: 105 mekânının doğu duvarındaki pencereler

Şekil A.98: 105 mekânının güney duvarındaki pencereler

Şekil A.99: 105 mekânının kuzey duvarındaki pencere

Şekil A.100: 105 mekânının batı duvarındaki derin diyagonal çatlak

Şekil A.101: 106 mekânının giriş kapısının da içinde yer aldığı ahşap bölücü

Şekil A.102: 106 mekânının doğu duvarında yer alan derin çatlak

Şekil A.103: 106 mekânının batı duvarında yer alan çatlakların kesiştiği nokta

Şekil A.104: 106 mekânının güney duvarında yer alan balkon kapısı

Şekil A.105: 107 mekânının giriş kapısı

Şekil A.106: 107 mekânının kuzey duvarında yer alan kapının üzerindeki ciddi çatlaklar

Şekil A.107: 107 mekânının güney duvarında yer alan pencerenin üzerindeki ciddi çatlaklar

Şekil A.108: 108 mekânının giriş kapısı

Şekil A.109: 108 mekânının doğu duvarındaki derin çatlak

Şekil A.110: 108 mekânının batı duvarındaki derin çatlak

Şekil A.111: 108 mekânının güney duvarındaki pencere

Şekil A.112: İki bölümden oluşan 109 mekânının giriş kapısı

Şekil A.113: 109 mekânının giriş bölümündeki özgün döşeme kaplaması

Şekil A.114: 109 mekânının giriş bölümündeki ahşap tavan

Şekil A.115: 109 mekânının giriş bölümünün batı duvarındaki pencere

Şekil A.116: 109 mekânının helâ bölümüne giriş kapısı

Şekil A.117: 109 mekânında yer alan özgün helâ taşı

Şekil A.118: 109 mekânının güney duvarında yer alan pencere

Şekil A.119: 109 mekânının helâ bölümünün batı duvarındaki pencere

Şekil A.120: 109 mekânının helâ bölümünün tavanı

Şekil A.121: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin iki yolun kesiştiği noktadaki konumu

Şekil A.122: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin gösterişli doğu cephesi

Şekil A.123: Yapının doğu cephesindeki sivri kemer ve niş şeklinde içeri doğru çekilmiş giriş mekânı

Şekil A.124: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin 1998 Ceyhan depreminden hemen sonraki görünümü

Şekil A.125: Doğu cephesinin kuzey cephesi ile birleştiği noktada kesilen içbükey çinko saçak

Şekil A.126: Güney cephesinde kesilen kat silmesi

Şekil A.127: Şubat 2006'da yapılan yeni kaldırım döşemesinden önce çekilmiş bir fotoğrafta 8 Sokak'ın asfalt zemini (Aralık 2005'te yapılan tüm ölçümler bu zemin üzerinde belirlenen giriş kotu baz alınarak yapılmıştır.)

Şekil A.128: Şubat 2006’da yapılan yeni kaldırım döşemesine göre eşik kotu aşağıda kalan giriş kapısı

Şekil A.129: Şubat 2006’da yapılan yeni kaldırım döşemesine göre asma kilidi kullanılamaz hale gelen bahçe kapısı

Şekil A.130: Güney cephesinde yer alan -özgün- giriş kapısı

Şekil A.131: 106 mekânının güney yönündeki balkon kapısı

Şekil A.132: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin batı cephesi (8 Sokak'tan görünüm)

Şekil A.133: Z02 (mutfak) mekânının batı yönündeki pencere

Şekil A.134: Z01 (sofa) mekânının batı yönündeki balkon kapısı

Şekil A.135: 102 (mutfak) mekânının batı yönündeki pencereler

Şekil A.136: Birinci kat balkonu üzerindeki ondüle levha saçanın ahşap taşıyıcıları

Şekil A.137: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin batı cephesi kısmi görünümü

Şekil A.138: Dr. S. Haluk Uygur Evi'nin kuzey cephesi kısmi görünümü

Şekil A.139: Z02 (mutfak) mekânının kuzey yönündeki penceresi

Şekil A.140: Z03 (merdiven holü) mekânının bahçeye açılan kapısı

Şekil A.141: 103 (merdiven kovası) ve 104 (oda) mekânlarının kuzey yönündeki pencereler ve bu pencerelerin üzerindeki basit çinko saçak

Şekil A.142: Kuzey cephesinde devam etmeyen içbükey çinko saçak

Şekil A.143: Kuzey cephesinden görülebilen bacalar

Şekil A.144: Yapıda kullanılan yassı tuğlalar (3 x 24 cm.) ve bahçeyi çevreleyen duvarlarda kullanılan dolu tuğlalar (6 x 21.5 cm.)

Şekil A.145: 109 mekânını ikiye bölen iç duvarın yapısı (ahşap karkas + tuğla dolgu)

Şekil A.146: Z10 mekânının zemini (şap)

Şekil A.147: Çatı arası mekânında görülen döşeme sistemi

Şekil A.148: Çatının ahşap taşıyıcıları

Şekil A.149: Çatıda kullanılan -özgün- Marsilya kiremitlerinin yerleştirilme şekli

Şekil A.150: 109 mekânının batı duvarında görülen ahşaplar

Şekil A.151: Z08 mekânının doğu duvarında görülen çimento harcı siva ve toz halinde dökülmeye başlamış tuğlalar

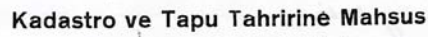
Şekil A.152: Giriş holü bölümünün doğu duvarında rutubet etkisi ile görülen boya kabarmaları ve dökülmeler

Şekil A.153: Çatıdaki Marsilya kiremitlerinde görülen yosunlanma

EK B: Yazılı belgeler

T.C.
Adana Valiliği
Seyhan 3. Bölge Tapu Sicil M.

Vilâyeti	Kazası	Mahallesi	Semti	Mevkii	Sokağı	Pafta No.	Ada No.	Parsel No.
Sayhan		İskocağı 1			Paft	1	124	1

[illegible]

Mülkün vasfı, cinsi		En					Bu mülkün başka mülkler ve başka mülklerin bu mülk üzerinde hakkı varsa mahiyeti	
Haciz ve sairisi	Sahibinin ismi ve soy adı	Hissesi	Babasının adı	Anasının adı	Tabiyeti			
	Hacı Hacı	1	Abdullah	Hacı	T.C.			
	Abdurrahman	2	İsmail					
Bu mülkün Tapu senedi varsa tarihi cilt ve sıra numarası başka belgeye istinad ediyorsa tarih ve numarası ile nereden verildiği intikale müstenit ise murisin vefat tarihi ile varisleri yazılacak.							İpotek ise tarih ve miktarda alacaklının adı	
Bu mülk Tapu senedi müstenit ise tasarrufla temelli kimektedir.								
Hududu ve hududu duvar, çit parmaklık gibi şeylerle ayrılmışsa bunların hangi mülke ait olduğu yazılacak.				Hudud ve mülkiyette ihtilaf varsa mahiyeti ve Mahkemede ise dava dosya numarası yazılacak				
				Yoktur				
İstirilen belgelerin tarihi numarası, nev'i adedi				Beyanname doğrudur. tescilini isterim. 26 / 12 / 1935				
Tarih	No.	Nev'i	Adet	Beyannameyi verenin ikamet yeri ve adı				
11.12.35	232	Tapu senedi	11.12	Bu evde oturuyor				
				Hacı Hacı				

Postanın tahdid ve Tetkikleri

Hududu	Şark	Şimal	Garp	Cenup	Nemrotaj	Vergi umum No.	Kapi No.		Gayri safi irat	Vergi kıymeti
							Eski	Yeni		
	yal	En 2/124 ne yal arsa 2/124 ve 2/124	En 2/124 ne yal	yal				17	350	

Tapo sened veya kaydı
gösterilip gösterilmediği

Benjamin fahriye doğrudan - 26.12.975

Posta Tapu Memuru

M. Muharrem

Posta Fen Memuru

N. B. B. B.

Vukuf erbabi

S. S.

Vukuf erbabi

S. S.

Komisyon tetkikleri														
Değer baha		Harç		Kadastro ve tahrir resmi		Vilâyet hissesi		Emanetler		YEKÖN		Hisselilerin isim ve Soy adı	Harcı	
Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.		Lira	Kuruş
				4	20					4	20	<i>Okundu. Tesvili tamamlandı.</i> 19. 1. 1936 1 2 3 4 <i>İbrahim oğlu Halil</i> <i>İsmail oğlu Abdurrahman</i>	2	10
Komisyon Reisi <i>[Signature]</i> Aza <i>[Signature]</i> Aza <i>[Signature]</i> Aza <i>[Signature]</i> İktisap sureti <i>[Signature]</i>												4 20		
Aslı neticesinde itiraz edilmiş ise komisyonca verilen karar, itiraz edilmemiş ise muamelelerin katıldığı yazılacaktır.														
Pafta No.		Ada No.		Parsel No.		M.2		Ds.2		Tapu kütüğünün (309) sahifesine geçirilmiştir. Komisyon Reisi veya azası <i>[Signature]</i> Kâtib <i>[Signature]</i> 11 / 6 / 1936				
1		124		1		-408-		00		Mesahası doğrudur. 11 / 1 / 1937 Fen Amiri <i>[Signature]</i>				

Ka dastro örnek
No:

Postanın tahdid ve Tetkikleri

Hududu		Nomrotej	Vergi umum No.	Kapi No.		Gayri safi irat	Vergi kıymeti
				Eski	Yeni		
Şark	yal						
Şimal	En 3/24 neyal arsa 8/124 ve 9/124				17	350	
Garp	En 3/24 neyal						
Cenup	yal						

Tapo sened veya kaydı
gösterilip gösterilmediği

Beyanname yazılan dağınlar - 26.12.975

Posta Tapu Memuru

M. Muharrem

Posta Fen Memuru

M. Edem

Vukuf erbabi

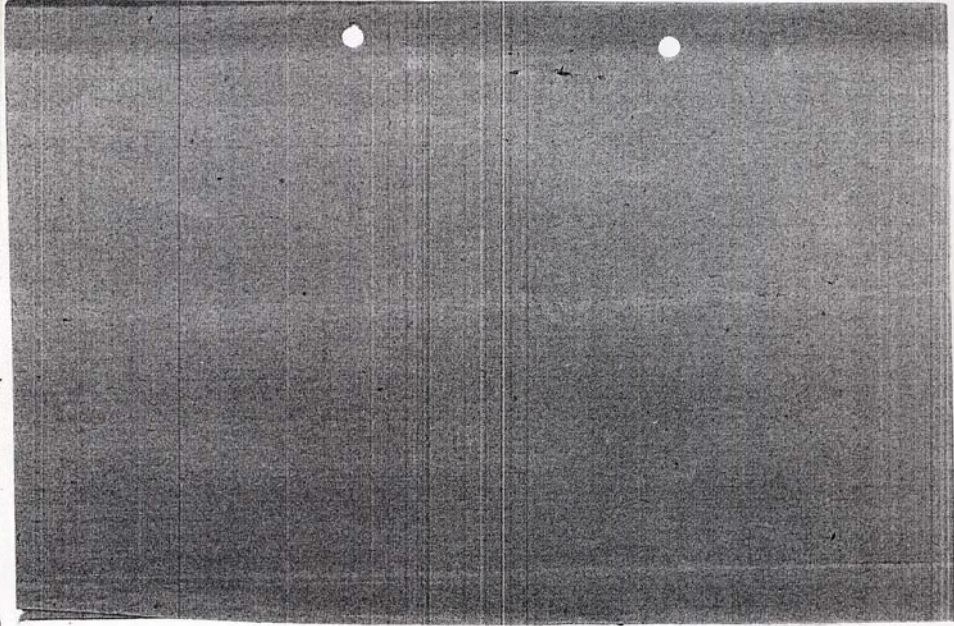
S. S.

Vukuf erbabi

S. S.

İstanbul Üni. Mimarlık Fakültesi Restorasyon
Anabilim Dalı'nın 13.2.2006 tarihli yazısına
istinaden verilmiştir. 14.02.2006

T.C.
Adana Valiliği
Seyhan 3. Bölge Tapu Sicil

			
Tapu senedi			
İş tarihi	Karar Gmri 9/10	Vilayeti	Adana
İş numarası	2372	Kazası	
Muamele numarası		Nahiyesi	
Fis No		Köy	
Çift No		Mahallesi	Emirler
Pafta No			
Ada No		Semti	
Parcel No		Mevki'i	
Vergi	Eski 34 Yeni 2 116	Sokak	

Fotoğraf	İktisap sureti sütununa âit ihtiyat sütunu 71	Mülâhazat
	Usulhaberle Lubut alınmışla perogi ve tariki bilere. Tonerografi ri harvi	

Eis No	Muarale No	İş numarası	İş tarihi	İktisap sureti	Maliki	
					İsmi ve şöhreti	Tabiiyeti

LİSTE-5

PLANLAMA ALANI İÇERİSİNDE YER ALMAYAN VE DEĞİŞİKTARİHLERDE ÇEŞİTLİ KURULLAR TARAFINDAN "KORUNMASI GEREKLİ ESKİ ESER" YA DA "KÜLTÜR VARLIĞI" OLARAK TESCİL EDİLMİŞ TAŞINMAZLARDAN TESCİL KAYDI DEVAM EDENLER

KURUL	KARAR TARİHİ	KARAR SAYISI	YAPININ İŞLEVİ	ENV. NO	KADASTRAL DURUM PAFTA	ADA	PARSEL
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	1	28	385	9
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	2	28	385	15
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	3	31	383	35
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	4	31	383	36
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	5	31	383	37
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	6	31	388	1
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	29	62	291	26
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	30	62	291	140
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	31	60	288	7
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	32	60	307	17
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	33	61	289	36
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	34	59	300	25
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	37	87	64	53
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	38	102	1718	20-22
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	46	2	1612	38
KTVKK	01.06.1990	581	KONUT	104	10	A-431	1-5
KTVKK	30.01.1992	1074	KONUT	160	1	124	1
KTVKK	30.01.1992	1074	KONUT	161	1	118	20-21
KTVKK	30.01.1992	1074	KONUT	162	96	2	17
KTVKK	30.01.1992	1074	KONUT	166	74	319	26
KTVKK	30.01.1992	1074	KONUT	167	73	320	6

01.00/294

Yeni
160 m. alan
27. Alan içinde

gelen işin
JN-E. Tesis
16.07.98
JN

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURUM MÜDÜRLÜĞÜNE

ADANA

Adana ili, Seyhan İlçesi, Türkmen Mah.
8 Sokak 19 numarada bulunan 124 ada, 1
Parselde bulunan taşınmazımız 27.06.1998
tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle
ağır hasar görmüş ve Bayındırlık ve İskan
Müdürlüğüne oturalamaz rapor verilmiştir.

Kurumuzca gerekli olan hasar tespitlerini
yapılmasını arz ederim. 15.02.1998

Adresi:

Toros mah. PTT cad.
121 sok N:71 m. Zeki
Direk Apt. Blok Kat:6. D:16

Seyhan/ADANA

Tel: 0542 3215084.

Kadir A. KAZAN

(Signature)

Taşınmazımızla ilgili Kurum,
kararını elden aldım

(Signature)

Kadir A. KAZAN
29.7.1998

Ad. K.T.V.K.K.		
Dosya	Sayı	Tarih
01.00/294	11.00	15-7-98

01.00/376

Yeni

pani udu
Per. D. 160
29.09.99
M.

Akdeniz Kültür ve Tabiatları Koruma
Kurulu Md. Başkanlığına
Seyhan / Akdeniz

Akdeniz ili Seyhan İlçesi Türkocağı
mh. 8 sk. No: 19 ve Türkocağı mh.
Marisatı Ali Bey caddesi Zaimnazar
evinin koruma altına alınması, ancak
değerinde hasar görmüştür.

Boşlukluk Md. Başkanlığına vermek
üzere soru koruma evin zencilli olduğu
belirten bir belgenin verilmesini arz ederim

Hissedarlar: Hüseyin Serol 29.09.1999
Ev. No: 160 Hatice Öztürk Hasar Kararı
Hüseyin Kızan. a

Dafte: 1
Kda: 124
Pank: 1

Akdeniz Kültür ve Tabiatları
Kurulu Seyhan / Akdeniz

Ad. K. T. V. K. K.		
Dosya	Sayı	Tarih
01.00/376	1881	29.9.99

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu Müdürlüğü

SAYI : B.16.0.KTV.4.01/ 01.00/376-1503
KONU : Adana İli, Seyhan İlçesi, Türkocağı
Mahallesi, 1 pafta, 124 ada, 1 parsel.

ADANA

29 EYLÜL 1999

Hasan KAZAN-Hayriye KAZAN
Hatice ÖZTURAN-Müzeyyen ŞENOCAK
Kurttepe Anadolu Lisesi
Seyhan/ADANA

İLGİ : 29.09.1999 tarihli başvurunuz.

Adana İli, Seyhan İlçesi, Türkocağı Mahallesi, 1 pafta, 124 ada, 1 parselde kayıtlı taşınmaz, Kurulumuzun 30.01.1992 tarih ve 1074 sayılı kararı ile 160 envanter numarası ile tescil edilmiş olup, 27.03.1998 gün ve 3029 sayılı karar eki liste 5'te tescil kaydı devam eden taşınmazın deprem sonrasında yapılan tesbitlerde hasarlı olduğu, onarılması gerektiği arşivimizden tesbit edilmiştir. Söz konusu kültür varlığı taşınmazın hiçbir şekilde yıkılamayacağı, ancak restorasyonunun yapılabilceği hususunda bilgilerinizi rica ederim.

EKİ : 1-24.07.1998 gün ve 3135
sayılı karar örneği
2-Liste-5

İsmail SALMAN
Müdür

Aslına elden alın
Hasan Kazan

29/EYL/999 Dekt. F. SOLGUN
29/EYL/999 Set D. ÖZGÜL
29/EYL/999 A-k. B. KÖK

Adres : İnönü Cad. 244 Sk. No. 89-27-28-29-30-31 nolu daireler - ADANA
Tel : (0322) 252 27 40 252 27 41

KÜLTÜR BAKANLIĞI
Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu Müdürlüğü
A A A A

TOPLANTI TARİHİ ve No : 24.07.1998-228

KARAR TARİHİ : 24.07.1998-3135

TOPLANTI YERİ

ADANA

27.06.1998 günü Adana ve Cevresinde yaşanan depremde zarar gören Kültür Varlıklarına ilişkin, Adana Valiliği Kriz Merkezinin ve Müdürlüğümüzce oluşturulan Hasar Tesbit Komisyonunun hazırladığı 09.07.1998 günlü rapor ve ekleri, Malikleri, Malikleri Vekilleri ve içerisinde yaşayanlar tarafından Müdürlüğümüze yapılan 06.07.1998-15.07.1998-10.07.1998-23.07.1998-03.07.1998-09.07.1998-08.07.1998 tarihli başvuruları, Islama Hizmet Vakfının günsüz başvurusu ve Seyhan Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğünün 07.07.1998 gün ve 1248-11 sayılı yazıları okundu, hazırlanan tüm dokümanlar incelendi, taşınmazların Kurulumuz Üyeleri tarafından yerinde incelenmesi sonucunda;

Adana İli, Seyhan İlçesi sınırları içerisinde kalan Kültür varlığı yapılardan Kararımız eki Liste 1'de yer alan yapılardaki hasarlardan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 28.02.1995 gün ve 378 sayılı ilke kararında bakım ("Sadece yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, tasarımda, malzemede, strüktürde, mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen müdahaleler bakım olarak tanımlanır. Yapıların ahşap, madeni, pişmiş toprak veya taş vb. çürüyen yada bozularak eksilen öğelerinin özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesi bu kapsamda tanımlanmıştır") tanımına girenler için ilke kararı doğrultusunda Belediye ve Müze Müdürlüğü uzmanları denetiminde uygulama yapılabilmesine ve sonucundan Kurulumuza bilgi verilmesi gerektiğine,

Kararımız eki Liste 2'de yer alan Mal-i inhidam durumundaki yapıların yıkılabileceğine, ancak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 28.02.1995 gün ve 378 sayılı ilke kararında (korunması gerekli taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescil edilen yapının yok olması durumunda, yapının gerek Kültür varlığı niteliği, gerekse kültürel çevreye olan tarihsel katkıları açısından, yeniden ihyasında yarar görülüorsa, mevcut belgelerle (Yapı Kolonisi, rölevo, fotoğraf, her tür özgün arşiv belgesi vb.) yararlanmak suretiyle parselde daha önce bulunduğu yerde ve yapı oturma alanında, eski cephe özelliğinde aynı gabaride, özgün malzeme ve yapım tekniği kullanılarak kapsamlı bir restitüsyon etüdüne dayalı bir rekonstrüksiyon uygulaması) için Koruma Kurulu kararı doğrultusunda izin verilebileceğine, 70 envanter nolu yapının ise geleneksel mimari unsurları, plan şeması, ahşap tezvinat elemanları olmasından dolayı yıkılamayacağı, taşınmazda gerekli emniyet tedbirlerinin Maliki ve Belediyesince alınmasından sonra ivedilikle rölevo ve restorasyon projesinin hazırlanmasına, Liste 1'de sıralanan yapılar için de benzer sürecin geçerli olduğunun yapı Maliklerine duyurulmasına,

Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan ve kararımız eki Liste 3'de yer alan Kültür Varlığı Kapalı Çarşı, Arasta ve Yeni Han'a (Gönhanı) ait yapılarda Vakıflar Genel Müdürlüğünce ivedilikle rölevo ve restorasyon projeleri ve bakım onarımlarının yapılması gerektiğine, Yeni Hanın (Gönhan) kadastral adresine 4 pafta, 104 ada, sehven unutulmuş olan 31-33 parsellerin de eklenmesi gerektiğine,

KÜLTÜR BAKANLIĞI
Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu Müdürlüğü
K A R A R

TOPLANTI TARİHİ ve No. : 24.07.1998-228
KARAR TARİHİ ve No. : 24.07.1998-3135

TOPLANTI YERİ
ADANA

"Bu çalışmalar sırasında Ç.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğretim
emanları Mustafa YEĞİN, İpek DURUKAN, Seyhan Belediye Temsilcisi Farhat YAĞ ve
durlüğümüz uzmanı Mustafa CETGİN'e yaptıkları özverili çalışma nedeniyle teşekkür
ilmesine karar verildi.

BAŞKAN

Prof.Dr. TAMER GÖK
İmza

Üye

Üye

Prof.Dr. ERTEN (Erkin) Prof.Dr. ZOROÇLU (Levent)
İmza

Üye

Üye

POYRAZ (Oya)

ÇELİK (Murat)

Adana Valilik Temsilcisi

Adana Büyükşehir Belediye Tem.

Şerhli İmza

İmza

Üye

Üye

MENKET (Cemil)

Adana Vakıflar Temsilcisi

İmza

BİŞKAN YARDIMCISI

Yrd.Doç.Dr. GÜLSÜN TANYELİ
İmza

Üye

Y. Mimar DOĞAN (Erol)
İmza

Üye

Seyhan Belediye Temsilcisi
Bulunmadı

Üye

EK C: izimler

ÖZGEÇMİŞ

28.09.1978'de Adana'da doğan Sezgi Düzenoğlu orta öğrenimine Atatürk (Almanca) Anadolu Lisesi'nde başladı ve lise eğitimini İsmail Safa Özler (Almanca) Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 1998 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde lisans eğitimine başladı ve 2002'de mezun oldu. Aynı yıl başladığı İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Çevre Kontrolü ve Yapı Teknolojisi programında bir yıl yüksek lisans eğitimi aldıktan sonra yatay geçiş yaptığı İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon programında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

Katıldığı Projeler:

* *Santral İstanbul Bilim ve Sanat Müzesi Projesi:* Silahtarağa Elektrik Santrali'nin bulunduğu alanda yer alan tüm tescilli yapıların rölöve ve restitüsyon çalışmaları, 2004 (D.S. Mimarlık Restorasyon Peyzaj San. Tic. Ltd. Şti.).

* *Darier Yalısı Projesi:* Anadolu Hisarı'nda bulunan tarihi bir yalının rölöve çalışması, 2004 (D.S. Mimarlık Restorasyon Peyzaj San. Tic. Ltd. Şti.).

* *Üsküdar Atik Valide Külliyesi Restorasyon Projesi:* Mimar Sinan'ın önemli eserlerinden biri olan Atik Valide Külliyesi içinde yer alan tüm yapıların rölöve çalışmaları, 2005 (Tasarımevi Mimarlık A.Ş.).

* *Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü Genel Müdürlük Binası Restorasyon Projesi:* Türkiye'de modern mimarlık eserlerinin tescil edilmeye başlanması ile bu kapsama alınan Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü Genel Müdürlük Binası'nın rölöve ve restorasyon çalışmaları, 2005 (Konuralp Müteahhitlik Müşavirlik A.Ş.).